

SZOCIÁLIS ÉS CSALÁDÜGYI MINISZTER

Ikt. szám: JKHÁT/20-1/2026-SzCsM

A 2011. évi CXII. törvény
27. § (5)–(7) bekezdése szerint
NEM NYILVÁNOS
Készült: 2026. augusztus 25-én

Jelentés

a Kormány részére
a bicskei Kossuth Zsuzsa Gyermekotthon és Általános Iskolában 2005 és 2025
között történt jogsértések Szociális és Családügyi Minisztérium általi
kivizsgálásáról

Budapest, 2026. augusztus 26.

Készítette

SzCsM Gyermekjogi és
Gyermekvédelmi Államtitkárság

Látta:

Dr. Gyurkó Szilvia
államtitkár
Dr. Bokor Adrienn
közigazgatási államtitkár

Jóváhagyta

Dr. Kátai-Németh Vilmos
szociális és családügyi miniszter

VALÓDI VÉDELEM NÉLKÜL

VIZSGÁLATI JELENTÉS A BICSKEI KOSSUTH ZSUZSA GYERMEKOTTHONBAN 2005-2025 KÖZÖTT TÖRTÉNT JOGSÉRTÉSEKRŐL

Készült

Szociális és Családügyi Minisztérium
Gyermekjogi és Gyermekvédelmi Államtitkárság
2026. május - augusztus

Előszó	5
A gyermekvédelmi rendszerben előforduló bántalmazások fennmaradásának rendszerszintű elemzése és fejlesztési javaslatok	6
A dokumentum felépítése	7
1. Vezetői összefoglaló	8
1.1 Hogy kell elképzelni Bicskét?	9
1.2. Mi történt?	10
1.3. Hogyan fordulhatott ez elő?	11
1.4. A rendszer spirálisan omlik össze	12
1.5. Mi nehezíti a segítségkérést?	13
1.6. Ránézés az eseményekre. Mit csináltunk a vizsgálat során, és mi nehezítette a jelentés összeállítását?	15
1.7. Mit tanult eddig a rendszer, és mi nem változott?	15
1.8. Felelősségvállalás	19
2. Rejtve maradt bántalmazás, védelem nélkül maradt gyerekek - A gyermekvédelmi rendszer és a bicskei ügy általános háttere	21
2.1. Gyermekvédelemben felnőni	21
2.1.1 Milyen környezetből érkeznek?	22
2.1.2 Milyen állapotban kerülnek a rendszerbe?	22
2.1.3 Milyen környezetben tudnak gyógyulni?	22
2.2. Hogyan működik az intézményes gyermekvédelem?	23
2.3. Bicske: a kirakat mögött	25
2.4. Mit jelent a gyermekvédelmi jelzés, és hogyan alakultak ki jelenlegi keretei	26
2.5. Miért nehéz jelezni? A bántalmazás és a trauma dinamikája	29
3. Az elemzés keretei	31
3.1. A vizsgálat során képviselt szemléletmód	31
3.2. Az elemzés módszertana	32
3.3. Az elemzés korlátai	33
3.4. Azonosított rendszerszintű működési mechanizmusok, amik mentén megfogalmaztuk a megállapításainkat	35
A gyermekek jelzéseinek értelmezése	35
Elkövető-legitimáló értelmezési mechanizmusok	35
A rendszer önvédelmi működése	35
Strukturális tényezők, amelyek közrehatottak a bántalmazó helyzet fenntartásában	35
4. Esetrekonstrukció	36
4.1. Korai figyelmeztető jelek és előzmények (1990 előtt–2006)	36
4.2. Az első jelzések és az intézményi fellépés elmaradása (2007–2011)	37
4.3. Az első hivatalos eljárás és a beavatkozás kudarca (2011–2012)	37
4.4. Fenntartóváltás és az intézményi emlékezet megszakadása (2013–2016)	39
4.5. Az ügy újrainyítása és nyilvánosságra kerülése (2016)	40
4.6. Intézményi beavatkozások és vádemelés (2016–2017)	41
4.7. Büntetőjogi felelősség és az áldozatok támogatásának hiánya (2018–2019)	42
4.8. Kártérítési eljárások és peren kívüli megállapodás (2019–2020)	43
4.9. Kényszerítési ítélet, kegyelmi ügy és utóhatások (2021–2026)	43
4.10 Egy történet a sok közül	44
5. Hogyan fordulhatott ez elő? - A rendszerszintű működés elemzése	46
5.1. A gyerekek jelzéseinek értelmezése	46

5.1.1. A "rossz gyerek" címkéje	48
5.1.2. „Miért csak most mondja el?” – a hallgatás félreértelmezése	49
5.1.3. „Nem is volt olyan súlyos” – amikor nem veszik komolyan a gyerek jelzését	50
5.1.4. „Csak rávették, hogy ezt mondja” - befolyásolás feltételezése	51
5.1.5. „Minek ment oda” - a felelősség gyerekre hárítása	52
5.1.6. „Majd ha bizonyítani tudja” – amikor a gyerek védelmét a bizonyítékoktól teszik függővé	54
5.1.7. „Ha bántotta volna, nem ragaszkodna hozzá” - a kapcsolati dinamika félreértelmezése	55
5.1.8. Média szerepe a gyerek jelzéseinek értelmezésében	55
5.2. Az elkövető felmentésének értelmezési keretei és mintázatai	59
5.2.1. „Ő jó szakember, ilyet nem csinál” - a szakmai elismertség mítosza	59
5.2.2. A személyes megítélés legitimáló szerepe	60
5.2.3. Nevelési célra hivatkozás	61
5.2.4. „Ha ilyen történt volna, tudnánk róla” – a szakmai összetartás felmentő szerepe	62
5.2.5. „Nélküle nem működik” – a nélkülözhetetlenség látszata	63
5.2.6. A kapcsolati beágyazottság mint védelmi mechanizmus	64
5.2.7. A média szerepe az elkövető felmentésében	65
5.3. A rendszer önvédelmi működése	66
5.3.1. A nyomozási érdek és a gyerek legfőbb érdekének konfliktusa	66
5.3.2. “Ilyen körülmények között csak ennyit tudunk tenni” - a korlátozott cselekvőképesség narratívája	67
5.3.3. A jelzések kezelésének következtelen és átláthatatlan gyakorlata	68
5.3.4. Informális ügykezelés és hatáskör túllépés	69
5.3.5. „Amíg nincs bizonyíték, nincs teendő” – a téves értelmezési logika	70
5.3.6. A panasz hiányának és visszavonásának téves értelmezése	70
5.3.7. Független kontroll hiánya	71
5.3.8. A felelősség áthárítása	72
5.3.9. A mintázatok felismerésének hiánya	73
5.3.10. A média szerepe a rendszer önvédelmi működésének erősítésében	73
5.4. Strukturális fenntartó tényezők: a rendszer tanulási képességének korlátai	74
5.4.1. Információ-elakadás és visszacsatolási hiányosságai	74
5.4.2. Az ellenőrzési rendszer korlátai a gyermekvédelmi kockázatok felismerésében	75
5.4.3. Intézményi és politikai beágyazottságból fakadó védettség	75
5.4.4. Az áldozatok támogatásának és utánkövetésének rendszerszintű hiányai	75
5.4.5. Az ügyvédek szerepe	76
5.4.6. A média szerepe a rendszerszintű korrekcióban és tanulásban	76
6. Mi változott Bicske óta – és mi nem? Formális tanulságok, elmaradó változások	78
6.1. A gyámság átalakítása: a szerepek elkülönítése nem teremtett automatikusan függetlenséget	78
6.2. Több jelzés nem feltétlenül jelent nagyobb védelmet	79
6.3. Alkalmasság: a kifogástalan életvitel vizsgálat korlátai	79
6.4. A gyerekbarát helyiség önmagában nem teszi gyerekbaráttá a meghallgatást	80
6.5. A kompenzáció nem azonos a jóvátétellel	81
6.6. Miért nem tanul a gyermekvédelmi rendszer a hibáiból?	81
7. Rendszerszintű fejlesztési javaslatok	83
7.1. A gyermekközponturn döntéshozatal megerősítése	83

7.1.1. Gyermekközpontú eljárási feltételek és kockázatértékelés	83
7.1.3. Traumaérzékeny jogi képviselő és áldozatvédelem a büntetőeljárásban	84
7.2. A független és objektív vizsgálati mechanizmusok megerősítése	85
7.2.1. Az intézményi hierarchiát megkerülő jelzési út	85
7.2.2. A vizsgálatok függetlenségének biztosítása	85
7.2.3. Kötelező intézkedési rend vezetőt érintő jelzés esetén	86
7.3. A vezetői felelősség és a szervezeti elszámoltathatóság garanciáinak megerősítése	86
7.3.1. A fenntartói ellenőrzés tartalmi megerősítése	86
7.3.2. A vezetői hatalom korlátozása és ellenőrzése	87
7.3.3. Alkalmasságvizsgálat	87
7.3.4. A mulasztásokhoz kapcsolódó következmények	89
7.4. A szervezeti tanulás és a rendszerfejlesztés megerősítése	89
7.4.1. Szervezeti kultúra és szakmai reflexió	89
7.4.2. Ágazati nyomonkövetés és nyilvános elszámoltathatóság	90
7.4.3. Helyreállító szemléletű szervezeti folyamatok	90
7.5. A strukturális működési feltételek fejlesztése	91
7.6. Traumaérzékeny médiagyakorlat és a nyilvánosság megfelelő működésének támogatása	91
7.7. A jelentés utóélete és a részvételiség	92
8. Zárzó	92
9. Mellékletek	94
1. számú melléklet - Az adatbázis felépítése	94
Dokumentumok	94
Média	94
Interjúk	94
2. számú melléklet - Módszertani ajánlás helyreállító szemléletű folyamatok elindítására	97
1. A helyreállító szemlélet alkalmazásának módszertani keretei és ajánlásai	97
3. számú melléklet - A részvételiség és az érintetti bevonás szempontjai	100
4. számú melléklet - A gyermekvédelem vezető pozícióban dolgozó munkatársak a vizsgált időszakban	102
1. Minisztériumok	102
2. Ágazati irányító / módszertani támogató szervezetek felsővezetői	102
3. Egyéb, a dokumentumokban megnevezett vezetők	103
4. A gyermekotthon felelős vezetősége (2011-2016)	103

Előszó

A magyar társadalmat alapjaiban rendítette meg, amikor 2016-ban nyilvánosságra került, hogy a bicskei gyermekotthon igazgatója évtizedeken keresztül követett el szexuális visszaéléseket az intézményben élő gyermekekkel szemben. Az ügy újabb fordulatot vett, amikor 2024 elején ismertté vált, hogy a köztársasági elnök 2023-ban kegyelemben részesítette az igazgató egyik segítőjét. Hogyan történhetett meg mindez?

A bicskei ügy néhány mondatban összefoglalható, teljes mélységében azonban talán több év és több száz oldal sem lenne elegendő a megértéséhez. Jelentésünk mégis kísérletet tesz annak feltárására, hogy a gyermekvédelmi rendszer és a rendőrség éveken keresztül miért nem reagált megfelelően a gyermekek jelzéseire. Hogyan alakíthatja át egy bántalmazó a saját érdekei szerint egy egész intézmény működését? Miért nem ismeri fel, és miért nem állítja meg ezt a negatív folyamatot a fenntartó? Milyen felelősség terheli azokat az intézményeket és személyeket, akik tudomást szereztek a jelzésekről? És mi a mi felelősségünk társadalomként?

Ez a jelentés megpróbál leszámolni a mítoszokkal. Annak téves képzetével, hogy a bicskei ügyben egyetlen ember (valamint segítője) az egyetlen elkövető, hogy senki nem tudta, mi történik a gyerekotthonban, és hogy a gyerekek gyakran csak kitalálják, hogy bántalmazzák őket.

Ezt a jelentést nem könnyű elolvasni. Az ember elevenjébe hasítanak a gyerekek és a szakemberek mondatai - a kiszolgáltatottság, a fájdalom és a kétségbeesés. A jelentés próbálja érthetővé tenni ami történt, miközben egy alapvetően felfoghatatlan eseménysorozatról van szó. Összeállíthatunk kronológiát, megmérhetjük az egyes eljárások és cselekmények közötti időt, próbálhatjuk rendszerbe rakni, hogy minek mi volt az előzménye és következménye, de ez valójában csak egy kétségbeesett próbálkozás arra, hogy a kizökkent világot, amit a gyerekek bizalmával való visszaélés jelent, valahogy helyreállítsuk.

Megpróbálhatnánk szépíteni a dolgokat, de ami a bicskei gyerekotthonban történt, az nem érdemli meg, hogy ne a valóságot mutassuk be, a maga aljas, manipulatív és szívszorító módján. Muszáj tisztán látni, ami történt, és azt is, hogy miért történhetett ez meg. Mert mindent meg kell tennünk azért, hogy ilyen soha többet ne fordulhasson elő.

Ez a mi felelősségünk, és ennek hitével állítottuk össze a jelentést. A felelősségvállalásért, az áldozatok iránti tiszteletért, és azért, hogy valamennyi elkövető, félrenéző, passzív szemlélő, felelősségelhárító, gyereket megbélyegző, hatalommal összejátszó, könnyebb utat választó és gyerekekkel nem törődő felnőtt szembesülhessen azzal, hogy minek volt a részese.

Mert minden gyereknek joga van ahhoz, hogy biztonságban és jóllétben nőhessen fel.

Milyen társadalomban élünk, ha ezt nem tudjuk megadni a gyerekeinknek? Minden gyereknek.

Budapest, 2026. augusztus 31.

Szociális és Családügyi Minisztérium
Gyermejjogi és Gyermekvédelmi Államtitkárság

A gyermekvédelmi rendszerben előforduló bántalmazások fennmaradásának rendszerszintű elemzése és fejlesztési javaslatok

*Készült a Kormány 1137/2026. (V. 14.) Kormányhatározatában
elrendelt vizsgálat megállapításai alapján*

Jelen dokumentum a **Kormány 1137/2026. (V. 14.) Kormányhatározatában**, a bicskei Kossuth Zsuzsa Gyermekotthon és Általános Iskolában 2005 és 2025 között történt jogsértések kivizsgálásáról meghatározott feladat teljesítése érdekében készült. A Kormányhatározat megállapítja, hogy „a bicskei Kossuth Zsuzsa Gyermekotthon és Általános Iskolában történt jogsértések teljes körű és soron kívüli kivizsgálása szükséges”, és ennek megfelelően elrendeli az intézményben 2005 és 2025 között történt jogsértések teljes körű és soron kívüli vizsgálatát (Kormány 1137/2026. (V. 14.) Korm. határozat).

A jelen elemzés a bicskei ügy tapasztalataiból kiindulva olyan általánosítható rendszerszintű összefüggések feltárására törekszik, amelyek hozzájárulhatnak a gyermekvédelmi rendszer működésének jobb megértéséhez és fejlesztéséhez. A vizsgálat középpontjában annak feltárása áll, hogy milyen folyamatok vezethetnek ahhoz, hogy:

- gyerekek jelzései háttérbe szoruljanak;
- beszámolóik hitelessége megkérdőjeleződjön;
- szakmai és vezetői felelősségi mechanizmusok elégtelenül működjenek;
- veszélyeztető helyzetek hosszabb időn keresztül fennmaradjanak;
- a feltárt működési hibák ne eredményezzenek tartós szervezeti és rendszerszintű korrekciót.

A fentiek vizsgálata azért szükséges, mert e tényezők növelhetik az intézményen belüli erőszakos és bántalmazó magatartások kialakulásának és fennmaradásának kockázatát, hozzájárulhatnak azok normalizálódásához, ezáltal pedig csökkenthetik annak valószínűségét, hogy a bántalmazást felismerik, jelzik és megszüntetik. Mindez tovább növelheti az eleve sérülékeny helyzetben lévő gyermekek kiszolgáltatottságát azokkal a szakemberekkel szemben, akik intézményi pozíciójukkal vagy a rájuk ruházott hatalommal visszaélve követnek el bántalmazást.

A gyermekvédelmi rendszer alapvető feladata a gyermekek jóllétének, biztonságának, jogainak és fejlődésének biztosítása, a veszélyeztető helyzetek megelőzése, korai felismerése és megfelelő kezelése. E feladat teljesítése nemcsak az egyedi szakmai döntések minőségétől függ, hanem attól is, hogy a rendszer miként fogadja be és értelmezi a gyermekek jelzéseit, hogyan reagál a saját működését megkérdőjelező információkra, milyen kontrollmechanizmusok működnek, és képes-e a feltárt hibákból tanulni.

A gyermekek védelme a közvetlen veszély megszüntetésén túl a jóllét, a biztonság, a kiszámíthatóság és a bizalom helyreállítását is igényli. A vizsgálat ezért figyelmet fordít arra is, hogy a gyermekek és más érintettek tapasztalatai milyen módon jelennek meg a szakmai és szervezeti folyamatokban, illetve milyen feltételek szükségesek a kapcsolati, közösségi bizalom és biztonság helyreállításához.

A jelentés további célja olyan fejlesztési irányok megfogalmazása, amelyek erősítik a gyermekvédelmi rendszer megelőző, önreflektív és önkorrekciós működését. Kiemelt fejlesztési terület a gyermekek jelzéseinek megfelelő értelmezése, a gyermekek meghallgatásának és részvételének megerősítése, a független és átlátható vizsgálati mechanizmusok fejlesztése, a vezetői és szervezeti elszámoltathatóság erősítése, valamint olyan szervezeti kultúra kialakítása, amely a problémák feltárását a gyermekek biztonságát szolgáló szakmai felelősség részeként kezeli.

A jelentésben feltárt tényezőkhez kapcsolódó lehetséges fejlesztési irányok kiterjednek továbbá a média és a nyilvánosság gyermekvédelmi szerepére, különös tekintettel a traumaérzékeny, az érintettek jogait, méltóságát és részvételét tiszteletben tartó tartalomgyártásra és média működésre.

A dokumentum felépítése

A jelentés a vizsgálat legfontosabb megállapításainak vezetői összefoglalójával kezdődik (1.). Ezt követően az ügy megértéséhez szükséges háttérrel mutatja be: az intézmény működési környezetét, az ott élő gyermekek helyzetét és sajátos sérülékenységét, valamint azokat a körülményeket, amelyek között a jogsértések megtörténhettek, és hosszú időn át rejtve maradhattak (2.). Ezután ismerteti az elemzés kereteit és módszertanát (3–4.), időrendben rekonstruálja az ügy eseményeit (5.), majd elemzi az ezek alapján azonosított visszatérő működési mechanizmusokat és rendszerszintű összefüggéseket (6.). Külön fejezet tekinti át, hogy az elmúlt évtizedekben mit tanult meg a rendszer, és mely tanulságok nem épültek be mégsem tartósan a működésébe (7.). Az elemzésre építve rendszerszintű fejlesztési javaslatokat fogalmaz meg (8.), végül a zárszó összegzi a vizsgálat legfontosabb tanulságait (9.). A mellékletek (10.) tartalmazzák a vizsgálat során létrehozott adatbázist és az azonosított jelenségek elemzési alapját képező kódokat, valamint a helyreállító szemlélet gyakorlati alkalmazásához kidolgozott módszertani ajánlásokat.

1. Vezetői összefoglaló

*„Utólag derült ki, hogy Istenem, hát mi volt ott. [...] Hogy ez a rémségek kastélya, ahol mi élünk.”
(gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)*

A bicskei ügy nem 2024-ben, a kegyelmi döntés nyilvánosságra kerülésével kezdődött és nem is pusztán egy gyermekotthoni igazgató által elkövetett szexuális abúzusok összessége. Valójában annak a története, hogyan maradhatnak gyermekek hosszú éveken keresztül védelem nélkül egy olyan rendszerben, amelynek éppen az lenne a feladata, hogy megvédje őket.

A bicskei Kossuth Zsuzsa Gyermekotthonban 2005 és 2025 között (ahogyan ma is, több száz másik intézményben is) olyan gyerekek élnek, akiknek biztonságáért az állam vállal felelősséget. Mielőtt egy gyerek bekerül egy gyermekotthonba, gyakori, hogy évekig szenved el kisebb-nagyobb mértékben veszteségeket, elhanyagolást, fizikai, lelki, érzelmi, és/vagy szexuális visszaélést. Ezek a gyerekek így nemcsak alapvető jogaikkal, de sokszor legegységesebb szükségleteikkel sincsenek tisztában. Minél súlyosabb egy gyerek „bátyuja”, amivel bekerül a gyermekvédelembe és aztán minél durvább élmények érik magában a rendszerben, annál jobban nő a kiszolgáltatottsága, a sérülékenysége, és nő annak a kockázata is, hogy erőszak áldozatává (vagy éppen elkövetőjévé) váljon.

Nem ritka, hogy az otthonba kerülés előtt sosem volt részük olyan őszinte, szeretetre épülő emberi kapcsolatban, amely az ő határaikat, érzéseiket, szükségleteiket tiszteletben tartotta volna. Így sokszor nehezen ismerik fel, fogalmazzák meg vagy merik képviselni ezeket a szükségleteket. Azt tanulták meg, hogy a felnőttekben nem lehet megbízni, a közelségnek ára van, a segítségkérés hiábavaló vagy veszélyes, az alkalmazkodás pedig a túlélés feltétele.

„A gyerekek nem tudták feldolgozni a történeteket, ehhez segítséget sem kaptak. Ezek a fiatalok nemhogy nem tartják értékesnek magukat, hanem azt is nehezen hiszik el, hogy joguk van élni” (gyermekotthoni nevelő, médiamegjelenés, 2019)

Ezek a gyerekek sokkal sérülékenyebbé válnak a kihasználásukat célzó, manipulatív viselkedéssel szemben. Különösen kiszolgáltatottá válhatnak azokkal a felnőttekkel szemben, akik figyelmet, szeretetet, védelmet, személyes előnyöket vagy a valahová tartozás élményét kínálva fokozatosan alakítanak ki bizalmat, érzelmi függőséget és lépik át a gyerek határait. Többek között ezt használták ki az elkövetők Bicskén is. Visszaéltek a rájuk bízott gyerekek tapasztalatlanságával, kiszolgáltatott helyzetével, kapcsolati és érzelmi hiányaival. A bizalmukba férkőztek, kihasználták, majd szexuálisan bántalmazták őket.¹

¹ Jelen vizsgálatnak nem tárgya a gyermekvédelmi intézményeken belüli kortárs bántalmazások jelenségének bemutatása és elemzése, de a komplex helyzetértékelés érdekében fontosnak tartjuk itt is megjegyezni, hogy mindezek a jellemzői az állami gondoskodásba kerülő gyerekeknek alapvetően nem csak a felnőttek viszonyában mélyítik a kiszolgáltatottságukat, hanem a kortársak közötti bántalmazás és visszaélés esetek kockázatát is jelentősen megnövelik. Az idősebb gyerekek a fiatalabbakat, a stresszhelyzetre erőszakkal reagáló gyerekek a visszahúzóódókat, az erőszakkal, mint kommunikációs nyelvvel azonosuló gyerekek a félénkeket és az erőszaktól megriadókat, stb. A gyerekek közötti bántalmazások is jellemzően nagyobb arányban fordulnak elő intézményekben, mint családi elhelyezési körülmények között - ezért is fontos, hogy megszűnjene a nagyszámú gyerek elhelyezésére szolgáló

De ezeknek a gyerekeknek nem csak magát a szexuális visszaélést kellett elszenvedniük, hanem azokkal az előítéletekkel is szembe kellett nézniük, amelyek az “intézetis” gyerekekre – saját szóhasználatuk szerint “a zacisokra” – vetülnek. Mégpedig, hogy ők nehezen kezelhetők, problémásak, megbízhatatlanok, csak figyelmet akarnak, így nem érdemes foglalkozni velük, és jelzéseiket sem kell komolyan venni. Viselkedésüket sokszor nem a korábban átélt traumák tünetek, a válasz nélkül hagyott és kielégítetlen gyermeki szükségletek jeleként vagy a segítségkérés lehetséges formájaként értelmezték, hanem személyiségük hibájaként és szavahihetőségük hiányának bizonyítékaként.

Miközben a másik oldalon egy köztisztelőben álló, jelentős kapcsolatokkal és hatalommal rendelkező felnőtt állt.

Ha innen nézzük - bármilyen szívszorító is, de muszáj kimondani -, ezt a csatát a gyerekeknek semmi esélyük nem volt megnyerni. Fontos kérdés, hogy **vajon most egy hasonló ügyben lenne-e esélyük?** Azok az új intézményi elemek (gyermekvédelmi gyám, gyerekjogi képviselő, bántalmazási protokoll, kifogástalan életvitel vizsgálat), amelyeket a bicskei ügy kapcsán vezetett be a gyermekvédelmi rendszer, mennyiben alkalmasak arra, hogy biztonságos körülményeket teremtsenek, és olyan “fegyver egyenlőséget”, amiben a gyerekek szava, szüksége, igénye és jogai ugyanannyit nyomnak a latban, mint egy köztisztelőben álló és hatalommal rendelkező felnőtté?

Ez a kérdés persze nem csak a gyermekvédelemben releváns, hanem az egész magyar társadalomban. Vajon egy gyerek szava ér-e annyit, mint egy felnőtté? Vajon azok a biztosítékok, amiket azért hív életre a jog, hogy a gyerekek eleve sérülékeny helyzetét valamilyen módon kompenzálják, tényleg működnek-e? Ha egy gyereket bántalmaznak, és ő erről beszél, azt úgy értelmezzük-e első pillanattól fogva, hogy a gyerek “megvádolta” a felnőttet, vagy úgy, hogy a gyerek által megosztottakat komolyan vesszük, és kellő komolysággal, tisztelettel, és minden érintett emberi méltóságának tiszteletben tartásával kivizsgáljuk. A bicskei ügy tökéletesen alkalmas arra, hogy ezeket a kérdéseket felvessük, és elgondolkozzunk a válaszokon nem csak a gyermekvédelmi rendszer, hanem a teljes magyar társadalom tekintetében. A jelentés ezért, meggyőződésünk szerint, minden gyerekekkel foglalkozó szakma számára tartogat tanulságokat.

1.1 Hogy kell elképzelni Bicskét?

„Az első napon tényleg el voltam ájulva ettől a gyermekotthontól: Hú, tényleg, állatsimogató, medence, szauna, csodálatos park, és mennyi lehetőség van a gyerkőcöknek.[...] Ez a kirakat volt, igen.”
(gyermekvédelmi gyám, interjú, 2026)

gyerekotthonok; illetve hogy a gyerekek gondozási helyét szükségleteik szerint tudja meghatározni a rendszer, és megfelelő támogató szolgáltatásokat tudjon biztosítani számukra. Ennek hiányában a felnőtt-gyerek és gyerek-gyerek közötti bántalmazások arányának jelentős emelkedése gyakorlatilag törvényszerűnek tekinthető. Szintén nem témája ennek a jelentésnek, hogy a magyar gyermekvédelmi rendszer 2026-ban hogyan veszítette el azt a képességét, hogy a gyerekeket szükségleteik szerint helyezze el, és ne ott, ahol éppen szabad férőhely van, miközben Bicske példája kicsiben ezt a szakmai erodációs folyamatot is mutatja.

A gyermekotthon a Batthyány-kastély épületében működik, és hosszú évekig nem csak esztétikailag, hanem **szakmailag is kiemelkedő helyként, mintaintézményként tartották számon**. Ez azonban csak részben és a felszínen volt igaz. Miközben progresszív gyermekvédelmi pilot projekteket is megvalósítottak, annak résztvevői mit sem sejtettek arról, hogy a kastély évekig gyerekek szisztematikus bántalmazásának a helyszínéül szolgált.

Fontos leszögezni, hogy a vizsgált időszakban **nem minden gyereket és nem mindig bántalmaztak**. Voltak olyan ott nevelkedő gyerekek, akik kimaradtak az erőszakos cselekményekből, mások hallottak arról, mi történt a társaikkal, de nem voltak közvetlenül érintettek, és voltak azok a gyerekek (feltehetően sokkal többen, mint ahányan végül a büntetőeljárásban sértettként szerepeltek), akik közvetlen elszenvedői voltak szexuális bántalmazásoknak és az azokhoz kapcsolódó érzelmi, lelki abúzusnak.

Bicskén tehát sokféle tapasztalatot szerezhetett az, aki odament látogatni, aki kicsit ott volt és a felszínen kapcsolódott a gyerekekhez és a munkatársakhoz, illetve az, aki tartósan jelen volt. Ahogy telt a gyerekotthonban töltött idő és mélyült a kapcsolat a gyerekekkel, úgy sötétülhetett el a kép, amit a kastélyról felfestettek.

Az intézmény igazgatója az épületben lakott, és nemcsak a gyermekotthon vezetője volt, hanem az ott elhelyezett gyerekek gyámja is. Ez a kettős szerep óriási hatalmat adott neki: a gyerekek intézményi életéről, valamint jogi képviseletéről is ugyanaz a személy döntött. Emelett mindenkinek, aki a gyerekekkel napi kapcsolatban volt, ő volt a főnöke.

1.2. Mi történt?

A nyomozás során 17 sértettet azonosítottak, az igazgatót pedig 2019-ben jogerősen nyolc év fegyházbüntetésre ítélték, és véglegesen eltiltották a kiskorúakkal végzett munkától.

Mire idáig eljutott az ügy, már hosszú évek teltek el az első olyan feljegyzés óta (1993), amit a gyerekotthonban dolgozók tettek bántalmazás gyanúja miatt. 2007-ben egy gyerek pedig már kifejezetten az igazgató szexuális bántalmazó magatartásáról beszélt egy szakembernek. A következő években több gyerek is egymástól függetlenül számolt be hasonló tapasztalatokról. A jelzések több munkatárshoz is eljutottak, de kezdetben nem történt hivatalos bejelentés. 2011-ben már a fenntartó és a rendőrség is tudomást szerzett az ügyről, a nyomozást azonban 2012-ben bizonyíték hiányában megszüntették, miután több gyerek – jelenlegi tudásunk szerint – kényszerítés hatására illetve külső befolyásra visszavonta vallomását. Az igazgató pedig a helyén maradt.

Miközben a gyerekek beszámolóinak hitelessége újra és újra megkérdőjeleződött, a munkatársak jelzéseit pedig lesöpörték az asztalról, az igazgató szakmai és társadalmi tekintélye tovább erősödött. 2000-ben Családokért Végzett Munkáért Miniszteri Elismerést kapott és ugyanebben az évben Bicske Város Díszpolgára lett. 2015-ben Bárczy István-díjat kapott. 2016-ban ismét elnyerte az igazgatói pozíciót, majd Magyar Bronz Érdemkereszttel tüntették ki.

2016-ban újabb jelzések érkeztek. Ezek között az egyik jelzéstevő gyerek azt kérte, hogy ne értesítsék a helyi hatóságokat, mert úgy gondolta, azok ismerik az igazgatót és segítenének neki eltussolni az ügyet. Ő néhány nappal később visszavonta vallomását.

„[A gyerek] nyomatékosan kéri, hogy a bicskei hatóságokat (rendőrség, gyámhivatal) ne értesítsük az általa elmondottakról, mert [a vádlottal] az ott dolgozók jóban vannak és segítenének neki.” (Fejér Megyei TEGYESZ, 2016)

2016 szeptemberében az egyik áldozat öngyilkossága után egy barátja, a gyermekotthon egykori lakója feljelentést tett a rendőrségen. Az áttörést végül a nyilvánosság jelentette. Az RTL Házon kívül című riportjában két gyermekotthonban nevelkedett fiatal arccal és névvel vállalta a történetét. Rövid idővel később az igazgató jogviszonya megszűnt, előzetes letartóztatásba került, majd vádat emeltek ellene.

1.3. Hogyan fordulhatott ez elő?

Mindenekelőtt úgy, hogy a gyerekek körül lévő felnőttek többsége nem ismerte fel a szexuális bántalmazás tüneteit és jeleit; nem tudták hogyan viselkedik egy traumatizált gyerek, és olyan előítéletek foglyai voltak, amelyek akadályozták őket abban, hogy az események valós súlyát és jelentőségét felismerjék.

A gyermekvédelemben dolgozók első kérdése nem az volt, hogy veszélyben van-e a gyerek, hanem az, hogy elképzelhetőnek tartják-e, hogy egy köztisztviselőben álló személy ilyen tehet (azaz igaz-e, amit a gyerek mond). Az a tény, hogy a gyerekek nem azonnal számoltak be a bántalmazásokról, hanem csak később, vagy hogy visszavonták vallomásukat, mind a szexuális bántalmazások jellemző hatásai. **Az abúzus miatti szégyenérzet, büntudat, önvád nehezíti, hogy meg tudjanak szólalni, és könnyebben elbizonytalanítja az áldozatokat akár abban is, hogy amit megéltek, az tényleg úgy történt-e.** Mindezeket a tipikus következményeit a szexuális bántalmazásnak azonban a felnőttek nem a megélt trauma tüneteként értelmezték, hanem a gyerekek szavahihetőségét megkérdőjelező érvként kezelték. Úgy tekintették, mint annak bizonyítékát, hogy a gyerekek csak kitalálják az elmondottakat, bajt akarnak okozni. A gyerekek viselkedési problémái, sőt az igazgatóhoz való kötődésük is a hitelességüket gyengítő körülményként jelent meg, holott ezek jellemzően a súlyos trauma következményei, illetve szintén tipikus jellemzői egy olyan szexuális visszaélésnek, amit a gyerekek számára fontos, bizalmi személy követ el.

Ha nem a szexuális abúzus oldaláról nézzük a történetet, hanem a hatalmi viszonyok felől, akkor is fontos tanulságokat hordoz a bicskei eset, mert megmutatja, hogy jellemzően hogyan működik a jelzések/segítségkérések dinamikája **hatalmi egyenlőtlenség** esetén.² Egy kiszolgáltatott helyzetben lévő gyerek, a felette totális és teljes hatalommal bíró felnőttel szemben ha össze is szedi minden erejét, és jelzést tesz, esetleg segítséget, kér, utána könnyen elbizonytalanítható. Mi több, zsarolható, manipulálható, vagy fenyegetésekkel rávehető arra, hogy a jelzését visszavonja, a felajánlott segítséget visszautasítsa. Ha egy intézményrendszer (igazságszolgáltatás, gyermekvédelem) nincs tisztában ezekkel az (akár tankönyvnek is nevezhető) alapvetésekkel, akkor könnyen **a gyerek kárára értelmezheti azt, hogy “meggondolták” magukat, és akkor nem tesz erőfeszítéseket arra, hogy a felszín mögött a valódi motivációt, valamint a mögöttes dinamikákat feltárja** - ahogy az a bicskei ügyben is történt.

² Ez nem csak felnőtt-gyerek, hanem felnőtt-felnőtt és gyerek-gyerek közötti kapcsolatokban is hasonlóan működik.

Hasonló értelmezési félreértést láthatunk a gyerekek magatartási problémáival és az igazgatóhoz való kötődésével kapcsolatban is. Tény, hogy a bicskei ügyben jelzést tevő gyerekek, és az ügyben később érintett fiatalok elkövettek kisebb-nagyobb kihágásokat, szabályszegéseket és voltak/vannak deviáns működésmódjaik. Miként az is tény, hogy a **bicskei intézmény és az igazgató biztosított olyan lehetőségeket a gyerekeknek, amik alapvetően pozitívnak értékelhetők.** Ezek a tények azonban **semmilyen kihatással nem bírnak arra a további tényre, hogy a bántalmazások megtörténtek.** Különösen akkor nem, ha az elkövető a gyerek számára fontos, gondoskodó vagy védelmező személyként jelenik meg, miközben a kapcsolatot fokozatosan sajátítja ki, és a gyerek érzelmi szükségleteit a "bizalmi" viszony és a tőle való függőség kialakítására használja fel. A szakemberek viszont, akik a gyerekek ügyeiben eljárak - mind a gyermekvédelemben, mind a hatósági eljárásokban -, a gyerekek magatartási problémáit és az igazgatóval fennálló komplex kapcsolatukat a hitelességüket gyengítő körülményként kezelték.

A rendszer több ponton nem a gyereket védte, hanem saját működését és a saját megfelelő működésének látszatát. Egy jelzés továbbítása, egy nyomozás megindítása vagy egy ellenőrzés lefolytatása annak bizonyítékává vált, hogy „minden szükséges lépés megtörtént”, miközben a gyerekek valódi jóllétével a rendszer nem foglalkozott. Később pedig mindenki megnyugodva dőlt hátra, hogy „alaptalannak bizonyultak a vádak”, noha nem történt más, minthogy az elkövető és segítői további manipulációkkal mérgezték a gyerekeket és az egész rendszert. Megerősödött az igazgató ártatlanságáról kialakult kép, és tovább gyengült a gyerekek későbbi jelzéseinek hitelessége. Az elkövető és támogatói így még nagyobb befolyást gyakorolhattak a gyerekekre, a dolgozókra és az intézményi értelmezésekre. A sikertelen eljárás ebben az értelemben nem semleges esemény volt: hozzájárult annak a környezetnek a fennmaradásához, amelyben a további visszaélések folytatódhattak.

Ha erről az oldalról nézzük az eseményeket, törvényszerű volt, hogy egy rendszeren kívüli elem, a média, érkezése mozdítsa ki a holtponton az ügyet. Olyan szereplők érkezése tudta biztosítani, hogy higgyenek a gyerekeknek, és komolyan vegyék az általuk elmondottakat, akiknek gondolkodását és viszonyát az ügghöz nem mérgezték meg ezek a korábbi események és félreértelmességek.

1.4. A rendszer spirálisan omlik össze

A következő ábrán felvázoljuk azt a mechanizmust, ami a bicskei ügyben is megfigyelhető volt és azóta is része a gyermekvédelmi rendszernek, mint egy folyamatosan körbeforgó, az egyes elemeket újratermelő, felerősítő negatív spirált.

1. ábra - A gyermekvédelmi rendszer spirális összeomlásáról

A bicskei ügyre is igaz ez a dinamika, de sajnos az ábra nem csak egy lezárt, múltbeli állapotot ír le: **valamennyi elem jelenleg is fennáll a gyermekvédelmi rendszerben**, és a spirál egyes elemei önmagukat újratermelve erősítik azokat a negatív folyamatokat, amik miatt fontos kihangsúlyozni, hogy ha nem is a bicskei igazgató által elkövetett “nagyságrendben”, de mai nap is zajlanak intézményen belüli visszaélések és bántalmazások a magyar gyermekvédelmi rendszerben.

Hiába született az intézményen belüli bántalmazásokra módszertani protokoll, annak alkalmazása sok tekintetben mechanikus és formális, miközben a dolgozói fluktuáció 2018 óta megközelítőleg az háromszorosára nőtt. Az ilyen mértékű kapacitáshiány és a munkatársak folyamatos cserélődése pedig alapjaiban nehezíti a gyermekekkel való tartós bizalmi kapcsolat kialakulását, ami a hatékony bántalmazás feltáró és kezelő rendszer alapja lenne. Ilyen kapcsolatok hiányában kisebb az esélye annak, hogy egy felnőtt észrevegye a gyerek viselkedésében bekövetkező változásokat, a gyerek pedig kevésbé meri vagy képes elmondani, mi történt vele. Ha pedig a gyerek vagy a dolgozó mégis jelez, a bizalmatlanság, a függőségi viszonyok és a jelzést tevőket érő esetleges retorzió (amelyek jó része nem is hivatalos formában érkezik, “csak” egyfajta kiközösítésként) további szakemberek távozásához vezet. Így éppen azok a tartós kapcsolatok, szakmai tapasztalatok és információk vesznek el, amelyek a bántalmazás korai felismeréséhez szükségesek. **A rendszer kapacitáshiánya, a munkatársak folyamatos cserélődése nem csak következménye a működési zavaroknak, hanem egyúttal azok egyik kiváltója is.**

Az ördögi kör, az egyre mélyülő negatív spirál pedig tovább folytatódik, és ahogy az idő előre halad, egyre nagyobb a kockázata a rendszer szétesésének is. Kérdés, hogy egyáltalán **lehet-e gyermekvédelmet csinálni olyan körülmények és feltételek között, ahol nincs bizalmi kapcsolat a gyerekekkel**, ahol nem szakmai tudás alapján veszik fel a munkavállalókat, ahol nincs visszacsatolás, támogatás a szakembereknek is, és ahol folyamatos elvész magának az

intézményrendszernek a respektusa: a gyerekek is egyre rosszabbul vannak (tehát egyre nehezebb velük), és a szakmai kollektíva sem tud teamként működni.

Ezt az ördögi kört szemlélteti Vásárhelyi utódjának nyilatkozata:

„Most behívtuk interjúra, ha még csak targoncás volt is korábban, ami [Bicske] nagyon rossz hírének köszönhető. Különösen nehéz volt [új munkaerőt találni és a meglévőket megtartani], úgyhogy azért volt fluktuáció [...]” (intézményvezető, interjú, 2026)

1.5. Mi nehezíti a segítségkérést?

A segítségkéréshez a gyerekeknek először fel kell ismerni, hogy ami velük történik, az elfogadhatatlan; képesnek kell lenniük arra, hogy ezt megfogalmazzák; tudniuk kell, hogy kihez fordulhatnak; és bízniuk kell abban, hogy hinni fognak nekik, megvédik őket, és ha jelzést tesznek, az nem jár majd számukra további hátrányokkal.

A bicskei gyermekotthonban ezek a feltételek nem voltak adottak (és sajnos azt látjuk sok intézményben ma is, hogy hiányoznak vagy hiányosak ezek a feltételek).

Az elemzésünk feltárta, hogy sok gyerek nem ismerte kellően a saját jogait, illetve nem rendelkezett biztos ismeretekkel arról, milyen magatartások minősülnek határátlépésnek, szexuális visszaélésnek vagy más bántalmazásnak. Emiatt előfordult, hogy még csak **fel sem ismerték, hogy ami velük történik, az jogsértő, elfogadhatatlan, és segítséget kell kérniük**. Vagy ha ismerték is a jogait, esetleg felismerték, hogy nincsen rendben az, ami velük történik, akkor sem volt eszközük a jelzésre és valódi segítségkérésre a megfelelő mechanizmusok hiánya miatt.

„A fiúk mondták, azt ismételte nekik, hogy ez biztos nekik is jó, nem szabad ezt szégyellni, ez természetes a felnőttek között. »Emberek, akik szeretik egymást, örömet okoznak egymásnak.« Ezt így kommunikálta. A gyerekek pedig nem láttak mást, nem volt viszonyítási alapjuk” (újságíró, 168 Óra cikk, 2018)

Ezen felül **az igazgató folyamatos befolyásoló és kontrolláló magatartása tovább nehezítette a segítségkérés folyamatát**. Vásárhelyi emellett intézményi hatalmát is felhasználta, többször nagy kedvezményeket, személyes és anyagi jelentőséggel bíró juttatásokat ígért a gyerekeknek. Egyeseket családi látogatások megtagadásával zsarolt, másokat anyagi kedvezmények megvonásával fenyegetett.

Ahogy az egyik érintett nyilatkozott: *„Egy dolog hajtott, hogy azt csinálhassam amit szeretnék. Ha ennek ez az ára, akkor ez az ára.” (áldozat, RTL házon kívül, 2016)*

Ez a mondat nem valódi beleegyezésről, hanem a gyerek beszűkült választási lehetőségeiről tanúskodik. A gyerekek helyzetük kiszolgáltatottságából adódóan úgy érezték, ha nem tesznek eleget az igazgató elvárásait, elveszíthetik addigi kedvezményeiket, mozgásterüket, családi kapcsolataikat vagy egy számukra fontos felnőtt támogatását. **A bántalmazás eltűrése így a számukra fontos lehetőségek megőrzésének feltételévé vált.**

A segítségkéréshez mindemellett olyan, az igazgatótól független és valóban hozzáférhető felnőttre is szükségük lett volna, akiben megbízhatnak. A segítségkérés ugyanis nem szabad, hogy a gyerek bátorságán vagy jogismeretén múljon. Mi több, eleve **mélyíti a gyerekek kiszolgáltatottságát az a rendszer, ami azt feltételezi, hogy majd a gyerekek elég erősek és eltökéltek lesznek ahhoz, hogy kijárják a saját igazukat.** Olyan rendszereket kell kialakítani, és a gyerekeket körbevevő egész környezetének kell olyanná tenni, hogy az biztonságos és ténylegesen hozzáférhető legyen számukra.

Ebbe az irányba számos lépést tett a gyermekvédelmi rendszer. Ez a bicskei ügghöz kapcsolódó tanulási folyamat egyik legfontosabb része. De hogy ténylegesen működnek-e a létrehozott folyamatok és intézmények, arra vonatkozóan komoly aggályokat fogalmazunk meg a jelentésben.

1.6. Ránézés az eseményekre. Mit csináltunk a vizsgálat során, és mi nehezítette a jelentés összeállítását?

A vizsgálat során a rendelkezésre álló hatósági, fenntartói és intézményi dokumentumokat, médiatartalmakat illetve az ügy szereplőivel (kivéve magukat az áldozatokat) készített interjúkat vetettük össze annak érdekében, hogy rekonstruáljuk az eseményeket, és megértsük, hol és miért akadt el a gyermekek védelme.

A munkát jelentősen nehezítette, hogy az ügy több mint két évtizedének **iratanyaga hiányos és töredezett.** A vizsgálat során több kulcsfontosságú témában hiányosan kaptuk meg a kért iratokat, ami megakadályozta, hogy az ügyet teljességében feltárjuk.

A jelentés készítése során a Belügyminisztérium által összeállított kronológia vizsgálatából azonosítottuk a gyermekvédelmi iratanyagból hiányzó eseményeket. Az ezekre vonatkozó adatkérést követően az erősödött meg, hogy a gyermekvédelmi rendszeren belül **az adatok és információk tárolása, rendszerezése és hozzáférhetősége a legenyhébb kifejezést használva is problémásnak minősíthető.**

A fenntartó ennek kapcsán több okra is hivatkozott. Állításuk szerint az iktatási rendszereik nem minden esetben tették lehetővé az ügghöz tartozó dokumentumok egyszerű visszakeresését. Továbbá, nyilatkozatuk szerint a 2013-as fenntartóváltás során bizonyos adatok nem kerültek átadásra, vagy elvesztek. Ezen felül megkérdőjelezték a saját adatbázisuk teljességét is. **Különösen súlyos példája ennek, hogy az egyik érintett fiatal 2016-os öngyilkossága a rendelkezésünkre bocsátott iratanyagokban egyszer sem jelenik meg.**

Az adatbekérés nehézsége maga is arra utal, hogy ezeket az iratokat korábban soha nem kérték ki, és egyetlen belső vizsgálat sem támaszkodott rájuk; az ügy dokumentumait jelen elemzés kapcsolta össze először.

1.7. Mit tanult eddig a rendszer, és mi nem változott?

A bicskei ügy után a gyermekvédelmi rendszerben több új szabályt és intézkedést vezettek be. Erősödött a gyerekek független képvisellete, részletesebbé vált a jelzési kötelezettség szabályozása, megjelentek a rendőrségeken a gyermekbarát meghallgatósobák és szigorodtak a munkatársakra vonatkozó alkalmassági ellenőrzések. A szabályozás megváltoztatása azonban

önmagában nem jelenti azt, hogy a gyerekek most nagyobb biztonságban vannak, mint voltak a bicskei ügy kipattanása előtt.

a) A bicskei ügy egyik fontos felismerése az volt, hogy a gyerekeknek szükségük van az intézményektől független gyámságra.

Az a gondolat, hogy a gyerekek törvényes képviselőjét el kell különíteni az intézmény működésétől, a bicskei ügyben erősödött meg. A korábbi intézményi gyámsággal szemben, amelyben a gyermekotthon vezetője látta el az ott élő gyermekek gyámi feladatait, a gyermekvédelmi gyám önálló, az intézménytől független szereplőként lépett be a rendszerbe. Az újonnan létrehozott intézmény szerint a gyámok ellenőrizhették a gyerek életkörülményeit, képviselhették érdekeit, és a gyerek akár az intézménnyel kapcsolatos panaszával is fordulhatott hozzájuk. A gyámok munkáját azonban az intézmény korlátozhatta, látogatásukat előzetes bejelentkezéshez kötötték, és volt, hogy a gyermek tényleges lakókörnyezetébe sem léphettek be. Egy gyám így emlékezett vissza:

„lekorlátoztak minket egy kápolnának nevezett raktárhelyiségbe, [...] ott fogadtam a gyerekeket, mint valami munkaügyi központos.” (gyermekvédelmi gyám, interjú, 2026)

A rendszer tehát létrehozta 2014-ben a függetlenebb kontroll szereplőjét, de nem minden esetben biztosította számára a tényleges önálló működéshez szükséges mozgásteret és hozzáférést az intézmény mindennapi életéhez.

A gyerek szempontjából azonban nem pusztán formálisan független képviselőre van szükség, hanem olyan rendszeresen elérhető, megbízható felnőttre, akivel négy szemközt, biztonságos körülmények között beszélhet, és akiről tudja, hogy jelzésére megfelelően reagál. A független jogállás önmagában nem teremt bizalmat: a gyám és a gyerek jó esetben most is csak havonta találkoznak, így nehezen alakul ki az a bizalom a gyerek részéről, és rálátás a gyám részéről, ami a valós védelemhez szükséges.

Ehhez járul aktuálisan a gyámok jellemző túlterheltsége. 2026-ban a jogszabályban meghatározott gyámoltai számhoz képest átlagosan sokkal több gyerek van rájuk bízva, és 2020 óta egyre növekvő terhet jelent az is, hogy a gyerekeket országosan össze-vissza helyezik (ahol éppen férőhely van), így a gyámok gyakran több száz kilométert is utazni kénytelenek a kapcsolattartásért vagy ha a gyerek oldaláról nézzük, ugyanolyan nehéz számukra, hogy bizalmi viszonyt alakítsanak ki egy intézményen kívüli, “külső szereplővel”, mint korábban.

Hiába ismert fel a rendszer egy szükségletet, a rá adott válaszban továbbörökítette a kapacitáshiányban és a bizalmi deficitben megjelenő elemeit annak az ördögi körnek, amit az 1. ábrában felvázoltunk.

b) A protokollok és a jelzési kötelezettség újragondolására van szükség.

Valódi előrelépés, hogy ma már egyértelműbb, kinek, mikor és hogyan kell jeleznie, de ezzel párhuzamosan a rendszerben megjelent a túlzott óvatosságból fakadó „védekező jelzőskultúra” is. A jogi felelősségtől való félelem miatt (különösen 2024 utána, mikor büntetőjogi szankciót is kapcsoltak hozzá), sok alacsony relevanciájú vagy nem megalapozott jelzés is érkezik, ami túlterheli a rendszert és nehezíti a valóban súlyos esetek felismerését. Pedig a gyerekeknek arra lenne szüksége, hogy jelzése ne pusztán továbbított adattá váljon, hanem olyan beavatkozást

indítson el, amely ténylegesen növeli a jóllétét és biztonságát. Arra lenne szükség, hogy a rendszer különbséget tudjon tenni az eltérő súlyú és sürgősségű helyzetek között, össze tudja kapcsolni az egymástól elkülönülten érkező információkat, és egyértelműen határozza meg, ki felel a gyerek helyzetének átfogó értékeléséért.

Ehhez jól képzett szakemberekre, minőségbiztosításra, és megfelelően működő jelzőrendszerre lenne szükség, ami mind a mai napig hiányzik, mi több (ha a jól képzett szakemberek számát tekintjük), egyre mélyebb a rendszer válsága.

c) A gyerekek meghallgatásának körülményei alapvetően befolyásolják, képesek-e biztonságosan beszélni a velük történetekről.

A bicskei ügyben a késői, töredezetten előadott vagy később visszavont beszámolókat mind a gyermekvédelmi rendszer, mind pedig a rendőrség a gyermekek hiteltelenségének jeleként értelmezte, holott ezek a súlyos trauma és a befolyásolás következményei voltak.

Gyerekbarát környezet kialakításának igénye a rendőrségeken (2012-ben) gyerekek meghallgatásaihoz, majd a Meghallgató és Terápiás Központok létrehozása (2021) ezért fontos felismeréseken nyugszik, de önmagában nem elegendő. A meghallgatás helyszínének gyerekbaráttá tétele csak akkor nyújt valódi védelmet, ha a gyerekek nagy biztonsággal eljutnak ezekre a helyekre, tehát nem esetleges vagy szűk körű ezeknek a használata; ha a gyereket meghallgató szakemberek traumaérzékenyen értelmezik a hallottakat; és a jelzést követően a gyerekek azt tapasztalják, hogy tényleges védelmet és támogatást kapnak.

d) A gyermekvédelemben dolgozók szigorúbb pszichológiai alkalmassági és kifogástalan életvitel-vizsgálata a rendszer egyik legújabb, sajnos nem megfelelő, válasza a bicskei ügyre.

A 2024-ben bevezetett rendszer célja, hogy a gyermekvédelemben ne dolgozhassanak olyanok, akik veszélyt jelenthetnek a gyerekekre. Ezt a célt nehéz vitatni, miközben a teljes vizsgálatunk egyik legfontosabb megállapítása, hogy mennyire téves az *“egyetlen rossz alma került a kosárba, csak azt kell kidobni, és minden jóra fordul”*-attitűd.

A bicskei igazgató nem tekinthető a szó szoros értelmében magányos elkövetőnek, hiszen többen asszisztáltak neki a gyerekek elhallgattatásában és manipulációjában, miközben egy teljes rendszer rossz működése, félrenézése és magának az intézmény jó hírnevének a védelme felülírta a gyerekek védelmének alapelvét. Sokkal több embernek kellett volna a bicskei ügyben a vádlottak padjára kerülni, mint ahányan ténylegesen ott voltak - és mint ahány embernek a jelenlegi jogrendszerünk engedi a felelősségrevonását. Ezzel együtt is, az egyéni felelősség megállapítása nagyon fontos, miként az egyénileg alkalmatlan munkavállalók kiszűrése is.

Csakhogy, míg az intézkedés mögötti motiváció érthető, maga az eszköz, amit választottak hozzá, komoly kérdéseket vet fel. Ezt a jelentésben részletesen elemezzük, így itt csak a főbb problémákat emeljük ki: **a módszertan nem a gyermekvédelemben jellemző bántalmazási mintákat azonosítja, emiatt sokszor még az egyéni manipulatív személyeket sem tudja kiszűrni.** Egy egyszeri vagy időszakosan megismételt alkalmassági vizsgálat nem feltétlenül képes előre jelezni, hogy valaki később visszaél-e a hatalmával, manipulatív kapcsolatot alakít-e ki egy gyerekkel, vagy egy adott szervezeti környezetben hogyan fog viselkedni. Különösen akkor, ha a vizsgálat módszertana nem kifejezetten a gyermekvédelmi munkában megjelenő

hatalmi, kapcsolati és bántalmazási kockázatok felismerésére irányul. Sajnálatos módon a bevezetése óta számos példa bizonyította ezt (lásd, Juhász Péter Pál, a Szőlő utcai javítóintézet vezetőjének esete).

A kifogástalan életvitel-vizsgálat káros "mellékhatása", hogy tovább stigmatizálja a gyermekvédelemben dolgozókat, tovább növelve az amúgy is hatalmas fluktuációt, és jelenlegi formájában indokolatlanul és szükségtelenül nehezíti új, alkalmas és megfelelő munkavállalók felvételét.

e) A rendszer továbbra sem tanulta meg, hogyan kell hatékonyan segíteni az áldozatoknak.

A jelentésünkben részletesen bemutatjuk, hogy a bicskei ügyben érintettek hosszú távú pszichológiai, jogi és társadalmi támogatása töredékes maradt, sérelmeiket az állam pusztán pénzzel próbálta kompenzálni:

„Vagyis nem a pénz a segítség, az biztos. Maximum tartósítja a bajt. Tehát, hogy kicsit inkább olyan ez a pénz dolog, mint ahogy az állam is próbálta őket kártalanítani. Itt van 20 millió, aztán írd alá, hogy erről nem nyilatkozol senkinek, befogod a szádat, írd alá titoktartást és soha többet ne halljak rólad.” (újságíró, interjú, 2026)

Az áldozatoknak nem egyszeri támogatásra, hanem szükségleteikhez igazodó, hosszútávon hozzáférhető segítségre lenne szükségük. Ennek része lehet a választott szakember által biztosított traumafeldolgozó támogatás, a jogi képviselet, az egészségügyi ellátás, az oktatási és lakhatási segítség.

Az is láthatóvá vált a vizsgálatunk során, hogy a titoktartást elváró "segítő" folyamatok kockázata nagy. Láthatóvá vált az is, hogy például a jogi eljárás és a jogi segítségnyújtás hogyan vezethet újbóli visszaéléshez a kiszolgáltatott helyzetű érintettekkel szemben, miközben a többségük élete legsúlyosabb krízisét élte át az ítélethirdetést követően.

Fontos tanulsága a bicskei ügynek, hogy ha az áldozatoknak biztosított támogatás célja elsősorban az ügy lezárása vagy az érintettek nyilvános megszólalásának korlátozása, akkor az nem helyreállítja, hanem újratermelheti a kiszolgáltatottságot, a sérülékenységet - és így a korábbi, nagyon egyenlőtlen hatalmi viszonyokat.

f) A gyermekvédelemben mind a mai napig nem tud maradéktalanul megvalósulni a gyerekek jóllétének biztosítása.

A vizsgált 20 év gyermekvédelmi anyagai visszatérően úgy hivatkoznak a bántalmazások megelőzésére, feltárására, mint elsődleges célra. A fókusz a vizsgálatok lefolytatásán, és végül a büntetőeljárás végigvitelén volt - úgy a gyermekvédelemben, mint az igazságszolgáltatásban. Azt a kérdést, hogy a gyerekek hogy vannak, hogy mire van szükségük ahhoz hogy jól legyenek, egyszer sem tette fel se a gyermekvédelem, se az igazságszolgáltatási rendszer. Miközben ez a kérdés önmagában sokat segített volna abban, hogy az áldozatok ismételt traumatizálódjanak, és újra előálljanak a hatalmi egyenlőtlenségből fakadó kiszolgáltatott és sérülékeny helyzetek.

Az igazságszolgáltatásban az eljárási érdek egy olyan “szent tehén”, amit nem lehet feláldozni, ami mindig megelőzte a bicskei ügyben a gyerekek érdekét/jóllétét és még a gyermekvédelmi intézkedéseket is háttérbe szorította.

A Gyermekvédelmi törvény szövegében ugyan a gyermek jólléte megjelenik alapcélként, de a rendszer állandó forráshiányos állapota, mindennapi működése, és beavatkozásainak logikája legtöbbször csak a veszélyeztetettség megszüntetésére korlátozódik. A gyakorlatban a prevenció és a jólléti szemlélet háttérbe szorul, az ellenőrzési mechanizmusok pedig nem képesek hatékonyan mérni és számon kérni a gyermek tényleges jólétét az intézményektől.

g) A gyerekek biztonságát és jóllétét csak úgy lehet biztosítani, ha van körülöttük megfelelő számú olyan felelős felnőtt, aki maga is jól van.

A gyermekotthonok zárt világot jelentenek mind a mai napig (mi több, a Belügyminisztérium irányítása alatt eltöltött időszakban ez még tovább fokozódott). Ez a zártság, az átláthatóság hiánya a gyerekek és a munkatársak szintjén is hat. A szakemberek erősen egymásra utalt munkahelyi közösségekben dolgoznak, ahol a tartós együttélés, a létszámhiány, a kiégés, az alacsony megbecsültség és fizetés, a hatalmas fluktuáció, valamint a helyi függőségek olyan informális szabályokat alakítanak ki, amelyek elsősorban a napi működőképesség fenntartását szolgálják. Emellett gyakran a hallgatást és a problémák intézményen belüli gyors “elintézését” erősítik a hivatalos jelzés, vagy a gyerekek érdekeit szolgáló hosszadalmas, traumatizáló és megoldásfókuszú folyamatok helyett.

A magyar gyermekvédelemben jó ideje már nem az a kérdés, hogyan érvényesül a gyerek legjobb érdeke, hanem az, hogy “mi a legkisebb rossz”.

Bár a gyermekvédelmi rendszer elvileg több, egymást ellenőrző szereplőre (nevelők, intézményvezető, gyám, gyermekjogi képviselő, fenntartó, hatóságok) épül, a szerepek összemosódása, a vezetői függőség és a külső ellenőrzés információhiánya miatt ez a védőháló meggyengülhet, így meghiúsíthatja azt az állami védelmet, amelyet a családból való kiemeléssel vállaltak.

1.8. Felelősségvállalás

A bicskei ügynek vannak felelősei, akik a vádlottak padján ültek és jogerős bírósági döntés ítélte el őket. A kegyelmi döntés egyiküket ugyan mentesítette a végrehajtás alól, de az alól nem, hogy a társadalom előtt megállapítást nyerjen a felelőssége és a bűnössége.

És vannak felelősök, akik sosem lettek nyilvánosan felelősségre vonva, és sok esetben még csak meg sem lettek kérdezve arról, hogy miről tudtak. Nem kellett számot adniuk arról, hogy a saját szerepüket hogyan látják, miként értékelik. Azok nevét, akik 2005-2025 között az ágazati irányítás vezetői voltak ill. akik a fenntartót képviselték, a jelentés 3. sz. melléklete tartalmazza. Nem állítjuk, hogy őket mind személyes felelősség terheli a bicskei ügyben, de azt igen, hogy vannak közöttük olyan szereplők, akiknek esetében fontos lenne lehetőséget adni arra, hogy a nyilvánosság előtt reflektálhassanak mindarra, amit a jelentés tartalmaz.

Ilyennek tartjuk különösen a Bicske gyermekotthon fenntartóját és az ágazati irányítókat 2012-2016 között³ (Balog Zoltán, Soltész Miklós, Czibere Károly, ill. a Fővárosi Önkormányzat és az SZGYF akkori vezetői), valamint azokat, akik a jogerős bírósági döntés, tehát 2019, után felelős vezetői voltak a gyermekvédelmi területnek (Pintér Sándor, Fülöp Attila). A vizsgálati jelentés alapján a bírósági ítéletet követően a döntéshozókat felelősség terheli meglátásunk szerint tekintetben, hogy az áldozatok valódi megsegítését és támogatását elmulasztották, az intézményi szembenézést hátrították, és így a rendszerszintű és egyéni felelősségvállalás lehetőségét nem teremtették meg. Erről beszél maga a tény, hogy erre a vizsgálatra a jogerős ítélet után 7 évvel került sor.

Végezetül pedig, a felelősség a miénk is. A társadalomé és a gyermekvédelmé. Tartozunk azzal a bicskei áldozatoknak, hogy a történet ne egy lezárt akta legyen, benne büntetőjogi ítéletekkel és belső gyermekvédelmi vizsgálatokkal, hanem egy olyan történet, amivel együtt élünk, aminek tanulságait megértjük, és amiből tanulunk. Ez az ügy addig nem zárul le, amíg valamennyi gyermekvédelmi intézményben történt mulasztást fel nem tárunk, a rendszerszintű változások meg nem történnek, és folyamatos nem lesz annak vizsgálata, hogy a megtett intézkedések valóban növelik-e a gyermekek biztonságát és jóllétét. Mert mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy el tudjuk kerülni azoknak a gyerekeknek a rendszerszintű bántalmazását, akiket azért emeltek ki a saját családjukból, mert ott bántalmazás, elhanyagolás, rossz bánásmód érte őket.

Ma Magyarországon Bicske nem a múlt története, hanem egy máig működő, hibás rendszer tünete. Ha a rendszer ugyanaz, ha a visszaélésekhez vezető mechanizmusok - a gyerekek jelzéseinek megkérdőjelezése és következmények nélküli továbbítása, az intézményi tekintély védelme, a felelősség továbbhárítása, a független kontroll korlátozása, és az áldozatok támogatásának hiánya - változatlanul működnek, akkor a bicskei történet sem egyedi.

A bicskei áldozatoknak nem pusztán azzal tartozunk, hogy az ügyből „tanulunk”. Tartozunk nekik azzal is, hogy hosszú távon elérhető támogatást és valódi jóvátételt biztosítsunk számukra. Mindezt úgy, hogy közben ne ismételjük meg azt, ami korábban történt velük: ne beszéljünk helyettük⁴, ne használjuk fel történetüket más célokra, és ne fosszuk meg őket annak lehetőségétől, hogy maguk dönthessenek a megszólalásról, vagy akár a hallgatásról.

Ez az anyag akkor éri el a célját, ha Bicskét nem egyetlen ember elszigetelt bűnéként, hanem egy olyan rendszerszintű kudarcként éljük meg, amelyben túl sokáig tartott az az időszak, amíg nem a gyermekek biztonsága és jólléte volt az elsődleges szempont. Akkor, ha a gyermekotthonban élő vagy onnan kikerülő fiatalokat nem megbélyegezzük, hanem teljes jogú, saját tapasztalatokkal, szükségletekkel és döntési képességgel rendelkező emberként ismerjük el. Ha nemcsak meghallgatjuk őket, de felismerjük a kiszolgáltatottságukat, biztosítjuk jogaik tényleges érvényesülését, és olyan rendszereket hozunk létre, amelyben a segítségkérés nem újabb veszélyt, hanem valódi védelmet jelent. Csak akkor mondhatjuk, hogy megtanultuk a leckét, és nem történhet meg újra az, ami Bicskén történt.

³ 2018-tól 2022. május 23-ig a néhai Kásler Miklós volt az emberi erőforrások minisztere, (Emberi Erőforrások Minisztériuma)

⁴ Jelentésünkben részletesen bemutatjuk az általunk választott vizsgálati módszertant, és az amögött álló szakmai döntéseket, hogy kik és hogyan szólaltak meg, milyen korábbi forrásokat használtunk fel.

2. Rejtve maradt bántalmazás, védelem nélkül maradt gyerekek - A gyermekvédelmi rendszer és a bicskei ügy általános háttere

„Én nagyon ilyen elveszett gyerek voltam. Nem volt olyan tökéletes gyerekkorom. Sok mindennel csesztettek gyerek társak, ott [az igazgatónál] találtam menedéket. Beszélgettünk, azt egy idő múlva elkezdett fura dolgokat csinálni, de én ezt így nem vettem rossz néven. (...) Elsőnek jót feltételeztem, hogy biztos csak véletlen volt. (...) Ilyen 9-10 lehettem, amikor kezdődött. (...) Mondta, hogy tud támogatni, tud segíteni (...) és megkérdezte, hogy akarom-e. És én belementem. Ez volt az első, utána meg már ilyen mókuserék-szerűen. (...) Másnap szégyelltem is magam, elgondolkodtam (...) De már úgy voltam vele, hogy ha megtörtént, akkor már tökmindegy. Meg kapok is érte valamit. Ha már megtörtént, nekem már úgyis mindegy. Így fogtam föl, bután fogtam föl sajnós a dolgokat. (...) Gusztustalannak éreztem magam. Mondhatni ilyen rongynak éreztem magam (...) A gyakorisága [attól függött] hogy ő mikor akarta. [Beszéltél erről bárkinek akkor?] Nem. Gyerekeknek is csak jóval később. Azért jó volt, hogy meg tudtuk beszélni egymással, mert nem volt olyan cinkes, mert vele is megtörténtek dolgok, velem is. [És ezekkel az élményekkel a fiúk évekre egyedül maradtak. Csak azokkal beszéltek, akikkel együtt nőttek fel.]” (áldozat, RTL Klub, Házon kívül, 2016)

„a vezetők szándékosan terjesztették: a gyerekek hajlamosak ilyenre. Mindenkit felkészítettek arra, hogy ne csodálkozzunk, ha a gyerekek jönnek, és akár a vezetőket, akár a nevelőiket megvádolják. Azt mondták, hogy ha a gyerekek nagyon meg akarnak sértődni, vagy valamilyen döntés rosszul esik nekik, akkor hajlamosak ezzel támadni. Úgyhogy legyünk ezzel óvatosak. Ezzel mindenki tisztában volt, mert mindenki tudta, hogy ez a szemlélet létezett.” (gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

A gyerekek beszéltek. A viselkedésük megváltozott. Felnőttek és szakemberek szereztek tudomást a történetekről, a bántalmazásra utaló információk pedig intézményi, fenntartói és hatósági szereplőkhöz is eljutottak. A beavatkozás azonban elmaradt.

Ennek megértéséhez először azt a közeget kell megismerni, amelyben a gyerekek megpróbáltak segítséget kérni. Milyen előzményekkel kerül egy gyerek gyermekotthonba? Kiktől függ a mindennapokban? Kihez fordulhat, ha éppen az bántja, akinek védenie kellene? A következő részek ezekre a kérdésekre ad választ.

2.1. Gyermekvédelemben felnőni

A gyermekvédelmi rendszerbe, így különösen a gyermekvédelmi szakellátásba (tehát gyermekotthonba, lakásotthonba, nevelőszülőkhöz, stb.) kerülő gyermekek háttere, családi környezete és pszichés állapota összetett, általában számos egyéni tragédiák sorozatát tükrözi.

Vannak gyerekek, akik egy családi tragédia nyomán elveszítik a szüleiket és árván maradnak, vannak, akiket súlyosan bántalmaznak, elhanyagolnak, míg másoknál olyan komplex veszélyeztető helyzetet kell megszüntetni, amiben rossz bánásmód, iskolai mulasztások, deviancia és egyéb tényezők is szerepet játszanak. De egyre növekvő számban vannak olyan esetek is, amikor a szülő jelzi, hogy nem szeretne, nem tud tovább gondoskodni a gyerekéről, esetleg a gyerek maga jelentkezik a gyermekvédelemben, hogy nem szeretne tovább a családjában élni. **A gyerek kikerülése vagy kiemelése a vér szerinti családból szinte soha nem egyetlen ok, vagy esemény eredménye, hanem egy elhúzódó, huzamosabb ideig tartó elhanyagolás és/vagy bántalmazási folyamat végpontja.**

A bekerülés pillanatában az esetek nagy részében ezért a gyermekvédelmi szakemberek azt tapasztalják, hogy a gyereknek különböző nehézségei, viselkedési problémái vannak - pl. agresszió, düh, visszahúzódás, tanulási kudarcok. Ez azonban nem a gyerek "rosszaságának", hanem az átélt megterhelő, nehéz élményeknek, a kora gyermekkori feldolgozatlan traumáknak és a családi diszfunkciók és bántalmazások miatt kialakult **túlélési mechanizmusoknak** a megnyilvánulási formái. Ellátásuk és rehabilitációjuk ezért nem csupán nevelési vagy elhelyezési feladat a gyermekvédelmi intézmények számára, hanem specifikus, traumatudatos, pszichológiai és terápiás szakmai támogatást igényel, legyen szó akár gyermekotthoni, akár nevelőszülőnél történő elhelyezésről.

2.1.1 Milyen környezetből érkeznek?

A gyermekvédelmi szakellátásba kerülő gyerekek döntő többsége súlyosan veszélyeztető, strukturálisan és funkcionálisan szétesett családi környezetből érkezik. A háttérben meghúzódó leggyakoribb tényezők: mélyszegénység és depriváció, a szülői kompetenciák hiánya és a mentális betegségek, családon belüli erőszak és bántalmazás, krónikus elhanyagolás. Sokszor a gyerekek teljes hiányában vannak a támogató, bizalmon alapuló, szeretetkapcsolatoknak is.

2.1.2 Milyen állapotban kerülnek a rendszerbe?

A gyerekek állapota a bekerülés pillanatában jól mutatja a családban elszenvedett hiányokat és sérüléseket. Testi, érzelmi, kognitív és szocializációs téren egyaránt súlyos lemaradások és tünetek tapasztalhatók, így különösen fejlődési és növekedési elmaradások, tanulási nehézségek és iskolai lemaradások, agresszió, dühkitörések, szembeszegülés, szorongás, depresszió, kötődési zavarok.

A sérüléseket a gyerek számára legtöbbször a számukra legfontosabb személyek – a szülők, gondviselők – okozták, ráadásul huzamosabb időn keresztül. A gyereknek abban a környezetben kellett elviselnie a veszélyt vagy elhanyagolást, aminek a védelmet kellett volna nyújtania - a saját családjában. Ez alapjaiban rombolja a világba vetett bizalmat.

A családból való kiemelés – még ha a gyerek fizikai biztonsága érdekében történik is – **krízisszerű traumát jelent.** A megszokott környezet, testvérek, barátok és még a bántalmazó, de ismert szülők elvesztése is gyászt, félelmet és büntudatot vált ki. A korai trauma legmélyebb nyoma a kötődési rendszer sérülése, amely meghatározza a gyermek későbbi kapcsolatait

2.1.3 Milyen környezetben tudnak gyógyulni?

A traumatizált gyerekek gyógyítása a gyermekvédelemben nem egyetlen terápia, hanem egy **hosszú távú, komplex, traumatudatos folyamat.** Mivel a sérülést az emberi kapcsolatok

hiánya vagy bántalmazó volta okozta, a gyógyulás is kizárólag biztonságos, megtartó kapcsolatokon keresztül történhet meg.

A gyerek dührohamát, agresszióját nem fegyelmezési problémának, hanem az idegrendszer túlélési válaszának kell tekinteni. Terápiás munkát azonban nem lehet addig elkezdni, amíg a gyermek nem érzékeli a teljes fizikai és érzelmi biztonságot.

A gyerekek újra meg kell tanulnia bízni a felnőttekben. A traumák feldolgozásához elengedhetetlen a pszichológiai segítség. A traumatizált gyermekekkel való munka úgynevezett másodlagos traumatizációhoz és gyors kiégéshez vezethet, ezért elengedhetetlen a nevelők és szakemberek támogatása (szupervízió) is.

2.2. Hogyan működik az intézményes gyermekvédelem?

Az elhelyezésről nem a gyermekotthon dönt: az ideiglenes elhelyezést vagy a nevelésbe vételt hatósági döntés alapozza meg, a gondozási hely kijelölését pedig a gyerek szükségleteinek vizsgálata előzi meg. Attól a pillanattól kezdve, hogy egy gyereket kiemelnek a családjából, az állam felelősséget vállal biztonságaért, testi és lelki jóllétéért, fejlődéséért és jogainak érvényesüléséért.

A gyerek korábbi kapcsolati tapasztalatai az intézménybe kerüléssel nem tűnnek el. Erősen kötődhet azokhoz a felnőttekhez is, akik nem tudták megvédeni, vagy maguk veszélyeztették. A szeretet, a félelem, a hiány és a lojalitás ezért egyszerre lehet jelen a kapcsolataiban. Ragaszkodhat ahhoz a szülőhöz is, akinek a magatartása miatt kiemelték, és **saját hibájaként élheti meg, hogy elszakították tőle.** Nemcsak a veszélyes helyzetből kerül ki, hanem elveszíti vagy elveszítheti az otthonát, családtagjai közelségét, testvéreivel való mindennapi kapcsolatát, iskoláját, barátait és mindazt, ami addig ismerős volt számára.

Az első elhelyezést további gondozási helyek közötti váltások követhetik. Erre sor kerülhet azért, mert az adott intézmény nem tudja biztosítani a gyerek szükségleteinek megfelelő ellátást, megváltozik a gyerek állapota vagy jogi helyzete, átszervezik az ellátást, stb. Minden váltás újabb elszakadást jelent azoktól, akik korábban gondoskodtak róla vagy a társai voltak és persze újabb alkalmazkodási kényszert is jelent.

„[az egyik áldozat] Egy börtönkórházban született, szüleit soha sem ismerte meg. 8 éves volt, amikor Bicskére került egy másik gyermekotthonból, ahol nem tudták kezelni. Problémás gyerekeknek számított, azt mondta, egyáltalán nem érdekelte az iskola.” (RTL Klub, Házon kívül, 2016)

A korábbi traumák és az intézménybe kerülés krízise sokféle módon jelenhet meg. A gyerek visszahúzódomóvá, bizalmatlanná válhat, vagy olyan gyerekké, aki állandóan készenlétben van; nehezen szabályozza az indulatait, megszegheti a szabályokat, elszökhet, agresszívan reagálhat, önmagát veszélyeztetheti, vagy szélsőségesen ragaszkodhat egy-egy felnőtthez. Nehézséget okozhat számára a tanulás, a figyelem, az alvás, a kortárs kapcsolatok kialakítása és a felnőttekbe vetett bizalom.

A gyermekotthonban több, súlyos veszteségeket, elhanyagolást vagy bántalmazást átélt gyerek él együtt. Egy részük nehezebben bízik másokban vagy szabályozza az indulatait, illetve korábbi környezetében azt tanulta meg, hogy az erő, a fenyegetés és a másik feletti kontroll

jelent védelmet. Közben **osztoznuk kell** a felnőttek figyelmén, a személyes téren és a mindennapi lehetőségeken, miközben alig van választásuk abban, kikkel élnek együtt.

„A lány szerint sokaknak fogalma sincs arról, hogy mennyire más egy állami gondozott élete, mint annak, akit a családja nevel fel, és a munkáltatók zömének nincs is igazán kapacitása erre. Zsófi szerint a társadalomnak sokkal több megértéssel kellene lennie az olyan gyerekek felé, mint amilyen ő is.” (Index, 2024)

Ez nem teszi elkerülhetetlenné a kortárs bántalmazást, de növeli a kialakulásának kockázatát. Ha nincs elegendő stabil és felkészült felnőtt, aki észleli a feszültségeket, határt szab az erőszaknak, és segít a konfliktusok más módon történő rendezésében, informális hierarchia alakulhat ki a gyerekek között.

Az „intézetis”, „állami gondozott” „gyivis” vagy „zacis” megnevezések nem egyszerűen az elhelyezésére utalnak. Ez a nyelvhasználat stigmatizálja a gyerekeket. A gyerek így nemcsak korábbi tapasztalatait és a kiemelés következményeit hordozza, hanem azzal is szembesül, hogy **környezete elsősorban az intézményi státuszán keresztül kialakult előítéletekkel tekint rá.**

„Mert ők csak gyivisek. Tudod, ezek a berögződött dolgok: hogy konkrétan majdnem csak koloncok, mert mi tartjuk el őket, az állam mennyi pénzt fizet erre, meg nem tudom. Ezek a régi beidegződött dolgok.” (gyám, interjú, 2026)

A gyermekotthon egyszerre lakóhely, gondozási környezet és munkahely. A gyerekek és a dolgozók tartósan együtt élő, illetve együtt dolgozó közösséget alkotnak, amelyben erős személyes kötődések, konfliktusok, informális szabályok és függőségi viszonyok alakulnak ki.

A belső normák a mindennapi terhelésekre adott közös válaszokból formálódnak. A folyamatos készenlét, a konfliktusok, a létszámhiány, a dolgozók cserélődése és az érzelmileg megterhelő helyzetek olyan **informális szabályokat** alakíthatnak ki, amelyek elsősorban a napi működőképességet szolgálják. A dolgozók megtanulják, mely problémákról lehet nyíltan beszélni, mit kell egymás között elintézni, mikor számíthatnak a vezetés támogatására, és milyen következménye lehet annak, ha valaki megkérdőjelezi a megszokott működést.

„Most akkor mondjak egy példát, hogy kik dolgoznak ott, hogy milyen szakképzettségű, vagy szakképzés nélküli emberek, hogy milyen fásultság van rajtuk, hogy milyen segítség nélkül vannak, hogy mennyire nem tudnak ők maguk se kihez fordulni, és hogy milyen elképesztően kiégett ez a rendszer, amiben ez meg tud történni, hogy így tudnak emberek élni, dolgozni gyerekek között, ilyen közönnyel, és ennyire azt érezve, hogy tehetetlenek. És ilyen módon tud egy ennyire rettenetes dolog, így elfogadottá válni, hogy ezt csinálja egy intézményvezető, amit csinál.” (riporter, interjú, 2026)

„A dolgozók nagy része is ott lakik Bicskén, tehát hogy ki vannak szolgáltatva, mert egy olyan kisvárosban vannak, ahol azért olyan nagyon nincsenek álláslehetőségek. Tehát, hogy amikor így ezt érzékeltam, és így összepakoltam azt, hogy itt gyakorlatilag van tényleg egy ilyen nagyon zárt, csukott világ, amiben igazából valójában senkinek nem érdeke, önös érdeke törekedni, és kellemetlen dolgokkal előhozakodni, úgy egyáltalán.” (riporter, interjú, 2026)

Ha a problémák jelzése veszélyezteti a vezető tekintélyét, a munkatársi lojalitást látszatát vagy az intézmény jó hírét, fokozatosan a hallgatás és az informális ügykezelés válik

normává. Ez nem jelenti azt, hogy minden dolgozó egyetért a történetekkel, hanem a szervezeti közeg megtaníthatja őket arra, hogy kockázatosabb megszólalni, mint alkalmazkodni.

A gyerek gondozásában és védelmében több, egymástól eltérő feladatot ellátó szereplő vesz részt:

- *A nevelők és a gyermekfelügyelők* vannak vele napi kapcsolatban. Ők kísérik a mindennapjait, tartják vele a legközvetlenebb kapcsolatot, és ők észlelhetik legkorábban a hangulatában, viselkedésében vagy kapcsolataiban bekövetkező változásokat. A gyermekfelügyelők munkakörébe elsősorban a gyerekek gondozása tartozik, a nevelési folyamatokért a nevelők felelnek. **A munkaerőhiány miatt azonban nem ritka, hogy gyermekfelügyelők – megfelelő képzettség nélkül – látnak el nevelési feladatokat is.**
- *Az intézményvezető* felel a gyermekotthon szakmai és szervezeti működéséért, a gyerekek biztonságáért és a dolgozók munkájának irányításáért. Meghatározó szerepe van abban is, hogyan kezeli az intézmény a panaszokat és a bántalmazásra utaló információkat.
- *A gyám* jogilag képviseli a gyereket, figyelemmel kíséri a gondozását, és az érdekeit képviseli azokban az ügyekben, amelyekben életkoránál fogva nem járhat el önállóan. A vizsgált időszakban a gyámság rendszere megváltozott: korábban az intézmény vezetője is elláthatta az ott élő gyerekek gyámi feladatait, később (2014-től) a gyámi feladatok elkülönültek az intézmény vezetésétől.
- *A gyermekjogi képviselő* az intézménytől függetlenül segíti a gyereket jogai megismerésében, valamint panasa megfogalmazásában és továbbításában.
- *A fenntartó* biztosítja az intézmény működésének személyi, tárgyi és szakmai feltételeit, ellenőrzi annak működését, és munkáltatói jogokat gyakorol az intézményvezető felett.
- *A gyámhatóság és más ellenőrző szervek* meghozzák, illetve felülvizsgálják a gyerek jogi helyzetét érintő döntéseket, valamint ellenőrzik, hogy az intézmény jogszerűen és a gyerekek érdekeinek megfelelően működik-e.

A feladatok megosztásának az a célja, hogy a gyerek helyzete és biztonsága ne egyetlen személy vagy szervezet megítélésétől függjön. Ha az egyik szereplő nem észlel vagy nem továbbít egy problémát, egy másinak még lehetősége lehet felismerni és intézkedést kezdeményezni. Ez a védelmi rendszer azonban meggyengül, ha a szerepek összemosódnak, **a szereplők túlságosan függenek egymástól, vagy a külső ellenőrzés kizárólag az intézmény által közvetített információkra támaszkodik.** A szervezeti közeg tehát közvetlenül befolyásolja, hogy a dolgozók felismerik-e és továbbítják-e a bántalmazásra utaló információkat.

Az intézményi gyermekvédelem alapvető ellentmondása hogy éppen azok a gyerekek kerülnek ide, akiknek a biztonság, a kiszámítható gondoskodás és a felnőttekbe vetett bizalom már sérült.

2.3. Bicske: a kirakat mögött

„Az első napon tényleg el voltam ájulva ettől a gyermekotthontól: hú, tényleg, állatsimogató, medence, szauna, csodálatos park, és mennyi lehetőség van a gyerkőcöknek. [...] Ez a kirakat volt, igen.” (gyermekvédelmi gyám, interjú, 2026)

„Miközben a gyermekotthonról kifelé azt kommunikálták – és János is ezt kommunikálta –, hogy ez egy élenjáró intézmény, ahol munkaterápia van, meg nem tudom, mindenféle dolgokat mondtak. De a munkaterápia az volt, hogy az a kollégám, aki néha ordítózik a gyerekekkel, a lóval meg a számmal jön-megy. Igazából ez nem megtámogatott szakmai munka, csak jó címkéket raknak dolgokra.” (gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

A bicskei gyermekotthon a Batthyány-kastélyban működött. A rendezett park, az állatsimogató, a medence, a szauna és a gyerekeknek szervezett programok egy gondoskodó, lehetőségekben gazdag, szakmailag jól működő intézmény képét mutatták.

A gyermekotthon sok gyerek számára nemcsak lakóhely volt. Mindennapi életük, kapcsolataik, iskoláztatásuk és szabadidejük jelentős része ugyanahhoz az intézményi közeghez kötődött. Ha ebben a közegben érte őket bántalmazás, nem volt könnyen elérhető olyan független tér, ahová kiléphetek volna, és ahol a velük történeteket az intézményi viszonyoktól függetlenül mondhatták volna el.

A bántalmazás szelektív volt: nem minden gyereket érintett, és az elkövető ugyanabban a közegben gondoskodó, támogató felnőttként is jelen volt. Ez a kettősség maga is a hatalmi működés része volt. A pozitív tapasztalatok megerősítették az igazgatóról kialakult kedvező képet, elszigetelték a bántalmazott gyerekeket, jelzéseiket pedig könnyebben tették hihetatlenné.

Az igazgató az intézmény területén lakott, ezért jelenléte nem ért véget a munkaidővel. Irányította az intézmény működését, munkáltatói hatalmat gyakorolt a dolgozók felett, és hosszú időn keresztül az ott élő gyerekek gyámi feladatait is ellátta.

Az igazgató az intézményen kívül is befolyást gyakorolt. A gyermekotthon a helyi közösség egyik legnagyobb munkaadója volt, az igazgató pedig hosszú vezetői működése alatt kapcsolatokat alakított ki a település szereplőivel és a helyi hatóságokkal. Ez növeli a jelzés kockázatát: a megszólalás konfliktust jelenthetett egy tekintélyes helyi szereplővel, a munkáltatóval vagy a személyes ismeretségi kör tagjaival. A problémák így könnyebben maradhattak helyi, informális ügykezelésben, és nehezebben juthattak el az intézmény kapcsolati rendszerétől valóban független szereplőhöz.

2.4. Mit jelent a gyermekvédelmi jelzés, és hogyan alakultak ki jelenlegi keretei

A gyermekvédelem feladata nemcsak az, hogy a már bekövetkezett bántalmazásra reagáljon, hanem az is, hogy felismerje és lehetőség szerint megelőzze a gyerek veszélyeztetettségét. **A jelzés azonban nem pusztán egy információ továbbítása vagy egy dokumentum elkészítése.** Ahhoz, hogy valódi védelmi folyamat induljon el, fel kell ismerni a veszélyt és továbbítani az információt egy olyan szereplőhöz, aki intézkedni tud.

A gyerek nem mindig szavakkal, és **nem mindig egyértelműen jelzi, hogy bajban van.** Lehet, hogy csak utal rá, vagy tüneteken keresztül kommunikál - például azzal, hogy megváltozik a viselkedése. Vannak esetek, amikor látszólag egymásnak ellentmondó információk ellenére is végig kell vinni a jelzést. Ilyen lehet, amikor a gyerek visszavonja korábbi állítását, vagy továbbra is ragaszkodik a bántalmazóhoz. A bicskei ügyben felismerhető (de akkor sok szakember által félreértett vagy nem komolyan vett) jelzési formákat és félreértelmezésük következményeit a későbbi fejezetekben részletesen bemutatjuk.

A rendszerben sok dokumentum keletkezik, az információk azonban különböző intézményeknél és egymástól elkülönülten jelennek meg. A rögzített információ nem feltétlenül jut el az intézkedésre jogosult szereplőhöz, kapcsolódik össze más jelzésekkel, vagy vezet beavatkozáshoz. A dokumentálás tehát önmagában nem biztosít védelmet.

A gyermekvédelmi és a büntetőeljárási rendszer ugyanazt az információt eltérő kérdések alapján értékeli. A gyermekvédelemnek azt kell megvizsgálnia, hogy a gyerek veszélyben van-e, és milyen azonnali vagy hosszabb távú segítségre van szüksége. Ehhez nem kell bizonyítani, hogy bűncselekmény történt: a veszély megalapozott gyanúja is szükségessé teheti a beavatkozást.

Ha az információ bűncselekmény gyanúját is felveti, rendőrségi feljelentésre és büntetőeljárásra is szükség lehet.⁵ A nyomozás elsődleges feladata annak tisztázása, hogy történt-e konkrét bűncselekmény, ki követte el, és mindez a büntetőeljárás szabályai szerint bizonyítható-e. A gyerek által elmondottak ezért a nyomozás számára nemcsak segítségkérést jelentenek, hanem bizonyítási eszközként is megjelennek, ezért központi jelentősége van annak, hogy a vallomás pontos, befolyásmentes és az eljárásban felhasználható maradjon.

A nyomozási érdek és a gyerek védelme részben egybeesik. Mindkettőt szolgálja, ha a gyereket nem kérdezik ki előzetesen többen, nem tesznek fel neki sugalmazó kérdéseket, és a meghallgatását megfelelően felkészült szakember végzi. A bizonyítás védelme azonban nem jelentheti azt, hogy a gyermekvédelmi szereplők a nyomozás végéig várnak a gyerek biztonságba helyezésével és támogatásával.

A két rendszer eltérő kérdéseiből eltérő következtetések is adódhatnak. **Ha egy bűncselekmény nem bizonyítható, abból nem következik, hogy a gyerek közlése hamis volt, nem érte ártalom, vagy nincs szüksége védelemre.** Szintén fontos hangsúlyozni, hogy attól még, hogy egy cselekmény nem éri el a büntetőjogi reakció szintjét, attól azt még nem minősíthetjük úgy, mintha semmi nem történt volna. A büntetőjog ultima ratio (végső eszköz) jellege miatt eleve a súlyosabb esetekre fókuszál, és a nyomozási valamint ügyészi logika a bizonyíthatóságot, a bírósági előtti eljárásban a vád alátámaszthatóságát keresi, ezért **a kisebb, nehezebben megfogható, nem egyértelműen bizonyítható ügyek jó eséllyel kiesnek az igazságszolgáltatás szűrőjén.** A nyomozás megszüntetése vagy a vádemelés elmaradása ezért nem zárhatja le automatikusan a gyermekvédelmi értékelést. A gyermekvédelemnek a büntetőeljárás eredményétől függetlenül is fel kell mérnie a veszélyt, és intézkednie kell, ha a gyerek biztonsága ezt indokolja.

A bicskei ügyben a gyermekvédelmi és a büntetőeljárási logika nem kapcsolódott megfelelően össze. Amikor a gyerekek visszavonták a korábban elmondottakat és felléptek más bizonyítási nehézségek is, akkor elmaradt a büntetőjogi felelősségre vonás, és **a gyermekvédelmi rendszer sem végzett önálló, átfogó értékelést** a gyerekek biztonságáról és az intézményi kockázatokról. **A büntetőjogi bizonyíthatóság hiányából a veszély hiányára következtettek.**

A jelzés mai jelentése hosszabb történeti változás eredménye. A mindenkori fogalmak kijelölték, mi válhatott láthatóvá a rendszer számára: amihez nem kapcsolódott megfelelő

⁵ Az intézményen belüli bántalmazásokra vonatkozó jelzési protokollt 2018-ban adták ki. A bicskei ügy vizsgálatát érintő időszakban pedig tovább két alkalommal, 2020-ban és 2024-ben, módosították. Ennek megfelelően változott annak szabályozása is, hogy milyen esetekben és milyen mérlegelési folyamat végén kell jelezni a hatóságok felé.

értelmezési keret, eljárás vagy intézményi felelősség, az nehezen válhatott intézkedést kiváltó jelzéssé.

A veszélyeztetettség fogalma 1954-ben jelent meg. Ettől kezdve nemcsak a gondoskodás hiánya, hanem a gyerek fejlődését veszélyeztető körülmények is megalapozhatták a beavatkozást.

Az 1997. évi XXXI. törvény hozott jelentős szemléleti és szerkezeti változást. A gyermekvédelem céljává a gyerek családban történő nevelkedésének elősegítését, veszélyeztetettségének megelőzését és megszüntetését, valamint szükség esetén helyettesítő védelmének biztosítását tette. **A formális észlelő- és jelzőrendszer létrehozásával a gyerek védelme több ágazat közös felelősségévé vált.** Az oktatási, egészségügyi, szociális és rendvédelmi szereplőknek már nemcsak a saját feladatkörükben kellett eljárniuk, hanem jelezniük is kellett, ha a gyerek veszélyeztetettségét észlelték.

A jogszabály létrehozta a jelzés útját, de önmagában nem biztosította, hogy a rendszer a gyerek közvetett, töredezett vagy viselkedésben megjelenő segítségkérését is felismerje.

A nagy médiafigyelmet és társadalmi botrányt kavarázó ügyek után (agárdi fényevő gyerek ügye, bicskei ügy) módosították a jelzőrendszert, és így 2014-ben megjelent az anonim jelzés, és 2018-ban pedig az ágazati irányításért felelős akkori minisztérium, az EMMI, módszertani protokollt adott ki, amit utána két ízben (2020 és 2024) módosított.

A jogalkotó az évek során egyre inkább szűkítette a szakemberek mérlegelési lehetőségét, és egyre határozottabban a hatóságok felé tolta a jelzések kezelését. Ez 2026-ra minden korábbinál komolyabb, kettős válságba sodorta a jelzőrendszert: egyrészt a szakemberek a saját maguk védelme érdekében folyamatosan, mindent (köznapi fordulattal élve, ha kell, ha nem) jeleznek, szinte automatikusan. **Ezzel pedig megnövekedett a túlreagálások száma, ami azt jelenti, hogy kisebb, pedagógiai és gyermeknevelési eszközökkel rendezhető esetekben is formális útra terelik az ügykezelést.** Másrészt a gyerekek, akik a gyermekvédelem rendszerében kiszolgáltatottnak érzik magukat, és azt élik meg, hogy nincs valódi befolyásuk arra, hogy mi történik velük, ezen a területen azt élhetik meg, hogy hatalommal bírnak, hiszen kvázi egyetlen szavukra fel kell függeszteni adott nevelőt vagy gyerekefelügyelőt, és utána eljárás indul.

A bicskei ügy által motivált, de valójában nem az eset rendszerszintű tanulságaira reflektáló jogszabályi változtatások így előállították azt a helyzetet, hogy a gyerekek és az értük felelős felnőttek is félreértelmezve, rosszul használják a jelzőrendszert, és a teljes szisztéma kontraproduktív vá vált. Brutálisan magas jelzésszámokkal dolgozik a rendszer.

A 2024 előtti szabályozás a jelzési vagy együttműködési kötelezettség elmulasztásához elsősorban ágazati, munkajogi és fegyelmi következményeket kapcsolt. A 2024. évi XXX. törvény új büntetőjogi tényállást vezetett be: 2024. szeptember 1-jétől a Gyvt.-ben meghatározott, kiemelt veszélyeztető okra utaló körülményekkel összefüggő kötelezettség megszegése vétségnek minősül, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. A büntetőjogi felelősség tehát nem általában minden jelzés elmaradására, hanem a törvényben körülhatárolt, kiemelt veszélyeztető okokkal kapcsolatos kötelezettségekre vonatkozik.⁶

⁶ 2024. évi XXX. törvény, 65. §

2.5. Miért nehéz jelezni? A bántalmazás és a trauma dinamikája

„Az első hónapok nehezen teltek. Nem találta a helyét, barátokat, magányos volt. Azt mondja, hogy egyedül az igazgatót – ahogy ő hívja, János bácsit – érdekelte, hogy hogyan érzi magát.” (RTL Klub, Házon kívül riport, 2016)

„Nytitottam [az igazgató] felé, mert éreztem a bizalmat felőle, és ez a legfontosabb. (...) Valahogy úgy néztem fel rá (...) tényleg, sokszor, mintha ilyen apa-szerepet töltött volna be. (...) Tudod, iskola után találkozol vele, magához ölel, megdicsér. Az tényleg sokat ad.” (áldozat, RTL Klub, Házon kívül riport, 2016)(...) Hogy értéket lát bennem.” (áldozat, RTL Klub, Házon kívül riport, 2016)

„Emlékszem, megvan bennem a kép, amikor bementem az irodájába, kulcsra zárta az ajtót, ami bennem nagy félelmet keltett, emlékszem. Velem szemben ült. (...) Én nagyon megijedtem a helyzettől, totál beszartam. Én úgy csináltam, mint aki nem veszi észre, mert egyszerűen nem fogtam fel, hogy most tényleg mi van, mert nem tartottam normálisnak. (...) Azt se tudtam, mit csináljak. Lesokkoltam. Lesütött szemekkel a földet bámultam. És csináltam azt, amit ő akart. (...) Aznap este alig aludtam. Egy egész világ omlott össze bennem. Azt éreztem, hogy bűnt követtem el, hogy valami nagyon nem normális dolgot csináltam. És nem tudtam ezzel mit kezdeni. Utána találkoztunk a folyosón, és mintha mi sem történt volna.” (áldozat, RTL Klub, Házon kívül riport, 2016)

[a gyerekek akkor készültek egy külföldi kirándulásra, amire nem volt pénze] „Lehívott és azt mondta, hogy ő kifizeti nekem azt az x összeget, hogy el tudjak menni a táborba. Persze nem lett kimondva, hogy valamit kér cserébe, mert az egyértelművé vált. Rendszer lett ebből. (...) És lementem az irodájába ismételtén, a történetek után és hasonló dolgok történtek. (...) Felvetette nekem azt, hogy mi lenne, ha a lakásába mennénk fel, mert az sokkal nyugodtabb. És én belementem ebbe. (...) Arra gondoltam, hogy mihamarabb legyen vége (...) Másra nem tudtam gondolni. Akkor bennem teljes összezavarodottság volt. Egy dolog hajtott, hogy azt csinálhassam, amit akarok. És hogy ha ennek ez az ára, akkor ennek ez az ára.” (áldozat, RTL Klub, Házon kívül riport, 2016)

Egy gyermekotthonban élő gyerek több személyhez is fordulhat segítségért: az intézmény dolgozóihoz, a gyámjához, a gyermekjogi képviselőhöz, más megbízható felnőttökhöz, illetve valamely hatósághoz vagy a rendőrséghez.

Fenyegető helyzetben a korábbi traumák viszont **újraaktiválódhatnak**. A gyerek meneküléssel, támadással, lefagyással, behódolással vagy disszociációval reagálhat. Utóbbi azt jelenti, hogy részben elszakad a helyzet átélésétől. A trauma megrendítheti a felnőttekbe vetett bizalmát, és szégyent, bűntudatot vagy önhibáztatást válthat ki. A gyerek attól is tarthat, hogy nem hisznek neki, megbüntetik, vagy a közlés után is ugyanabban a közegben kell tovább élnie.

A bántalmazás gyakran fokozatosan kialakuló folyamat. Az elkövető figyelmet, védelmet, ajándékokat vagy kedvezményeket kínálhat, miközben átlépi a gyerek határait, titoktartást vár el és függő helyzetet alakít ki. Ezt nevezzük behálózásnak vagy groomingnak. A gyerek ezért egyszerre kötődhet az elkövetőhöz és félhet tőle. Az elkövetőhöz való ragaszkodás azonban

nem cáfolja a bántalmazást, viszont fontos, hogy a szakemberek értsék és jól értelmezzék azokat a tüneteket, amik arra utalnak, hogy egy gyerek a bántalmazójához kötődik. Külön tragédiája a bántalmazott gyerekeknek, hogy az esetek döntő többségében nem idegenek, hanem azok az emberek élnek vissza velük és alkalmaznak erőszakot velük szemben, akiknek védeniük kellene őket, akikben feltétel nélkül meg kellene tudni bízni a gyerekeknek. Ráadásul **a bántalmazás miatt a kisgyerekek általában nem a bántalmazót, hanem önmagukat hibáztatják** - azt hiszik, hogy miattuk történt az, amit fájdalomként, elhagyásként éltek meg. Ezért a gyerekek még erősebben meg akarnak felelni, alkalmazkodni próbálnak, és azt hiszik, hogy a szeretetükkel “meg tudják venni” az erőszakmentességet, meg tudják úszni azt, hogy bántsák őket. Tovább bonyolítja a gyerekekben érzelmileg (és a gyereket körülvevő felnőttekben is azt, hogy mennyire tudják jól megítélni azt, hogy mi történik a gyerekekkel) az, hogy a bántalmazás soha nem folyamatos, és a legtöbb esetben a közvélekedéssel ellentétben nem nyersen erőszakos, hanem inkább manipulatív. **A manipuláció pedig azt jelenti, hogy a gyereket nem csak kihasználják és bántják, hanem előnyöket is juttatnak neki, figyelmet is kap, pozitív élményekben is részesül.**

Ha ezek után a gyerek mégis képes jelezni és segítséget kérni abban, hogy az az érzelmileg, fizikailag és minden más módon borzasztó nehéz helyzet, ami kialakult, megszűnjön, viszont a felnőttek ezt nem kezelik megfelelően, az különösen súlyos károkat okozhat, és ismételten traumatizálhatja a gyereket. Ha kisebbitik, bagatellizálják a cselekmény súlyát, vagy ha az igazmondásukat vonják kétségbe, az önmagában is érzelmi bántalmazást jelent, ami így ráakódik az “eredeti” traumára.

Mindez a működés ráadásul megerősíti a gyerekekben, hogy a felnőttekben nem bízhat, és segítséget kérni veszélyes vagy hiábavaló.

A trauma az emlékezést és a beszámolót is befolyásolhatja. Egyes részletek élesen, mások homályosan vagy töredékesen rögzülhetnek. A gyerek később újabb részleteket mondhat el, összekeverheti az események sorrendjét, vagy visszavonhatja korábbi közlését. Ez nem jelenti azt, hogy nem mond igazat. Azért (is) van szükség jól képzett és felkészített szakemberekre a gyermekvédelemben, hogy olyanok legyenek a gyerekek körül, akik a tüneteiket jól értik, és megfelelően reagálnak rájuk. A bicskei ügyben azonban éppen **a traumára jellemző reakciókat – a részletek hiányos felidézését, a zavartságot és a bántalmazóhoz fűződő látszólag szeretetteljes kapcsolatot – használták fel a gyerekek által elmondottak megkérdőjelezésére.**

3. Az elemzés keretei

A Kormány 1137/2026. (V. 14.) Korm. határozatában döntött a bicskei Kossuth Zsuzsa Gyermekotthon és Általános Iskolában történt jogsértések teljes körű és soron kívüli kivizsgálásáról, annak felelőseként pedig a belügyminisztert és igazságügyi minisztert nevesítette.

A Belügyminisztérium 2026. június 4-én tartott előzetes szakmai egyeztetésen jelezte, hogy a vizsgálat során a számít a Szociális és Családügyi Minisztérium részvételére, közreműködésére, koordinációs munkájára. A Gyermekjogi és Gyermekvédelmi Államtitkárság vállalta, hogy a bicskei intézményben történt jogsértések vizsgálata során megjeleníti azokat a gyermekjogi és a gyermekvédelmi aspektusokat, amelyek szorosan kapcsolódnak a jelenleg is zajló gyermekvédelmi diagnózishoz.

A kormányhatározat a vizsgálati feladatokat nevesítetten más tárcákhoz telepítette, a Szociális és Családügyi Minisztérium közreműködése így formális felhatalmazás nélkül, szakmai egyeztetés keretében valósult meg. Ez a megoldás rugalmasságot biztosított, ugyanakkor a tárcaközi koordináció és az információmegosztás rendje így nem volt optimális: az együttműködés tartalma és üteme az egyes szereplők döntésein múlt. A tapasztalatok alapján a hasonló vizsgálatok akkor lehetnek átfogóbbak, és a tárcaközi együttműködésből levont következtetések akkor épülhetnek be megbízhatóan a szakpolitikai döntésekbe, ha már a kijelölt kormányhatározat teljeskörűen rögzíti a közreműködő tárcák körét, szerepét és az információmegosztás kereteit.

A Gyermekjogi és Gyermekvédelmi Államtitkárság saját vizsgálatában részt vevő szakmai közreműködők és intézményi szereplők eltérő szakterületi nézőpontokat képviseltek. Ezek együttes alkalmazása lehetővé tette, hogy a rendelkezésre álló információk ne kizárólag egyedi eseményekként, hanem szakmai, szervezeti és rendszerszintű összefüggéseikben is értékelhetők legyenek.

3.1. A vizsgálat során képviselt szemléletmód

A Gyermekjogi és Gyermekvédelmi Államtitkárságon 2026. július 1. és 2026. augusztus 19. között lezajlott vizsgálat során kiemelt szempont volt a különböző szakmai nézőpontok összehangolása, valamint annak biztosítása, hogy az elemzés ne kizárólag egyetlen intézményi vagy szakmai perspektívából értelmezze a feltárt folyamatokat. Az elemzés egyidejűleg vette figyelembe ugyanazon működési folyamat eltérő szintjeit:

- a gyerekek tapasztalatait és szükségleteit;
- a szakemberek döntési és felelősségi helyzeteit;
- az intézményi és szervezeti működés sajátosságait;
- a vezetői, fenntartói és irányítási szintek szerepét;
- a szabályozási és társadalmi környezet hatásait.

A vizsgálat során alapvető követelmény volt a dokumentált tények, az egyes szereplők álláspontjai és az elemzésből levont szakmai következtetések elkülönítése. A rendelkezésre

álló információk értékelése több forrás összevetésére, az eltérő nézőpontok figyelembevételére, valamint az esetleges érdek- és szerepkonfliktusok azonosítására épült. **A vizsgálat nem egyes személyek vagy intézmények jogi felelősségének megállapítására irányul. Célja azoknak a működési mechanizmusoknak és rendszerszintű feltételeknek a feltárása, amelyek befolyásolhatták a gyermekek védelmét szolgáló folyamatok eredményességét.**

Az elemzés középpontjában a gyermek biztonsága, jogainak érvényesülése és saját tapasztalatának megfelelő súlyú megjelenése áll. Az értékelés figyelembe vette, hogy a trauma lehetséges pszichés hatásai, valamint a kapcsolati és intézményi függőségek és az ezekbe ágyazódó hatalmi viszonyok befolyásolhatják a segítségkérést, a történekről való beszámolást és az arra adott reakciókat. **Kiemelt figyelmet kapott ezért annak vizsgálata, hogy a gyerekek tapasztalatai miként jelentek meg az intézményi folyamatokban,** milyen jelentést kaptak, és milyen kapcsolati, szervezeti és hatalmi tényezők segítették vagy akadályozták azok megfelelő értelmezését.

3.2. Az elemzés módszertana

Az elemzés kvalitatív módszertanra épül. Célja nem statisztikai általánosítás, hanem a vizsgált ügyekben és forrásokban megjelenő visszatérő működési mechanizmusok, döntési mintázatok és rendszerszintű összefüggések azonosítása.

Az elemzés tízféle adatforrás szisztematikus feldolgozására épült. Elsődleges forrásait rendészeti, fenntartói és intézményi dokumentumok, gyámi jelentések, jegyzőkönyvek, interjúk, intézményi statisztikák, az Ügyvédi Kamarától és az Áldozatsegítő Központtól kapott írásbeli tájékoztatások, sajtó- és médiaanyagok (sajtócikkek, televíziós megjelenések), valamint közösségi médiában közzétett tartalmak képezték.

A források rendszerezésére és elemzésére **egységes adatbázisrendszert** alakítottunk ki. A dokumentumokat, médiatartalmakat és interjúkat külön táblázatokban, előre meghatározott leíró és elemzési szempontok szerint rögzítettük és kódoltuk. A kódolt tartalmak elemzése során azonosítottuk a visszatérő mintázatokat és az ezek mögött kirajzolódó működési mechanizmusokat. Ezeket négy, egymással összefüggő elemzési terület mentén rendszereztük: a gyermek jelzéseinek értelmezése, az elkövető-legitimáló értelmezési mechanizmusok, a rendszer önvédelmi működése, valamint a strukturális fenntartó tényezők. Az adatbázis felépítését, az adatrögzítés szabályait, valamint az elemzés során alkalmazott kódolási kategóriákat és kódokat a jelentés 1. számú melléklete (Az adatbázis felépítése) részletesen bemutatja.

A dokumentum gerincét a **hivatalos adatkérések útján beszerzett iratok** alkotják. Az ügy iratanyagát Budapest Főváros Önkormányzatától mint az intézmény korábbi fenntartójától, valamint a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóságtól (SZGYF) mint jogutód fenntartótól és központi szervtől kértük be. E két forrásból származik az ügy dokumentumainak túlnyomó része: a fenntartói levelezések és ellenőrzési jegyzőkönyvek, a szakszolgálati (TEGYESZ/gyámi) jelzések, valamint az ezekhez csatolt hatósági, rendőrségi, ügyészségi, bírósági és ombudsmani iratok. A dokumentumot kiegészítették továbbá az Áldozatsegítő Központtól a vizsgálat keretében feltett kérdéseinkre kapott írásbeli válaszok.

Az ügy több mint két évtizedének iratanyaga hiányos és töredezett, több kulcsfontosságú témában nem kaptuk meg hiánytalanul illetve időben a kért dokumentumokat⁷, ezért az események teljes körű feltárására nem volt lehetőség. Az ezekre vonatkozó további adatkérésekre adott fenntartói tájékoztatás szerint az iktatási rendszerek nem minden esetben tették lehetővé az ügyhöz tartozó dokumentumok egyszerű visszakeresését; a 2013-as fenntartóváltás során egyes adatok nem kerültek átadásra vagy elveszthettek; de maga a fenntartó sem tekintette teljesnek saját adatbázisát. Az iratanyag hiányosságának különösen jelentős példája, hogy az egyik érintett fiatal 2016-os öngyilkossága a rendelkezésünkre bocsátott dokumentumokban egyetlen alkalommal sem jelent meg!

A médiatartalmak gyűjtése a Belügyminisztériumtól kapott főesemények idővonalára épült. A főeseményekhez kapcsolódó médiamegjelenéseket Google-kereséssel és időbeli szűréssel tártuk fel, törekedve arra, hogy az adott esemény körüli elérhető megjelenéseket a lehető legteljesebb körben rögzítsük. A vizsgált médiakorpusz a 24.hu, a 444, az Origo, a WMN, a HVG, a Népszava, a Blikk, az Index, a Telex, a Kuruc.info, a Magyar Nemzet, a Mandiner, a Magyar Narancs, a 168 Óra, az RTL és a Pesti Srácok releváns tartalmait foglalta magában. Az átvett híreket és a tartalmilag azonos újraközléseket duplikátumként kiszűrtük.

Interjúkat készítettünk több rendszerszereplővel is: három gyermekotthoni dolgozóval, egy gyermekvédelmi gyámmal, egy újságíróval, egy intézményvezetővel és két gyermekvédelmi szerv felsővezetőjével. **Az interjúk célja a dokumentumokból rekonstruálható események és döntések kontextusának feltárása, valamint az írásos forrásokban kevésbé látható intézményi működés, szakmai mérlegelések és tapasztalatok megismerése volt.** Az interjúkat az írásos forrásokkal együtt, az egységes adatbázisban meghatározott elemzési szempontok szerint kódoltuk és értékeltük. Az interjúban elhangzott állításokat nem önmagukban tekintettük ténymegállapításnak, hanem más forrásokkal összevetve használtuk a működési mechanizmusok és visszatérő mintázatok azonosítására.

3.3. Az elemzés korlátai

A vizsgálat több módszertani korláttal is rendelkezik, megállapításait a rendelkezésre álló források köre, részletessége és hozzáférhetősége is behatárolta. **Az áldozatokkal nem készült interjú,** ezért saját tapasztalataik, nézőpontjaik és utólagos reflexióik csak közvetett forrásokon keresztül, korlátozottan jelenhettek meg az elemzésben.

Kivel készült interjú? A részvételiség és az érintetti bevonás szempontjai

A részvételiség kérdése a vizsgálat során külön módszertani és etikai mérlegelést igényelt. Az érintett szakemberek az interjúkban megoszthatták tapasztalataikat és értelmezéseiket, bevonásuk azonban nem terjedt ki a vizsgálat egészére: nem vettek részt a vizsgálati kérdések és az értelmezési keretek meghatározásában, valamint a következtetések és javaslatok kialakításában. A vizsgálat ezért törekedett az érintetti nézőpontok megismerésére, de nem részvételi folyamatként valósult meg. Ennek felelős kialakítását a rendelkezésre álló idő és erőforrások nem tették lehetővé.

A bántalmazásban közvetlenül érintett gyerekek és fiatalok bevonására nem került sor mivel ennek megfelelő és biztonságos megvalósításához nem álltak rendelkezésre a

⁷ A Belügyminisztérium által összeállított kronológia segítségével több olyan eseményt azonosítottunk, amelyhez nem állt rendelkezésünkre kapcsolódó irat.

szükséges feltételek. Az őket támogató szakemberekkel folytatott konzultációk megerősítették, hogy egy részvételi folyamat többlet érzelmi és lelki megterhelését a jelen keretek között nem tudtuk volna megfelelően előkészített, hosszabb távú, folyamatosan elérhető támogatással ellensúlyozni. Hangsúlyozni szeretnénk, hogy ez a vizsgálat kereteinek (az időkeretnek, az erőforrásoknak és az előkészítettségnek) a korlátja, nem az érintettek alkalmasságáról vagy állapotáról tett megállapítás.

A bevonást az is korlátozta, hogy egyes ismert vagy feltételezhetően érintett személyekkel a vizsgálatnak nincs élő kapcsolata, és jelenlegi elérhetőségükről nincs információnk. Tekintettel a bántalmazás hosszú időtartamára és arra, hogy az események jelentős része sokáig feltáratlan maradt, további olyan érintettek is lehetnek, akiknek személyéről a vizsgálat nem szerzett tudomást. **Jelen keretek között felelősen nem kezdeményezhettünk kapcsolatot olyan érintettekkel, akikkel nem áll fenn bizalmi kapcsolat, és akik számára a megkereséssel együtt járó terheléshez nem tudtunk volna felkészített, elérhető támogatást biztosítani.**

Azt, hogy **az érintettek támogatáshoz való hozzáférése ma is hiányos**, nem a bevonás elmaradásának indoklásaként, hanem önálló megállapításként szeretnénk rögzíteni a jelentésben.

A közvetlen részvétel csak olyan tudatosan felépített, traumainformált folyamatban lehet szakmailag és etikailag megalapozott, amely megfelelő időt, biztonságos kereteket, folyamatos támogatást és valódi befolyást biztosít az érintetteknek. **Megfelelő feltételek hiányában az ismételt megszólítás az újratraumatizáció, a tapasztalatok eszközszerű felhasználása és a látszólagos részvétel kockázatával járhat.** Ez különösen fontos azok esetében, akik történetüket hatósági eljárásokban, korábbi vizsgálatokban vagy a nyilvánosság előtt már többször elmondták. Az újabb meghallgatás önmagában nem teremt érdemi részvételt, ha az érintetteknek nincs befolyásuk arra, hogy milyen kérdések mentén, milyen módon értelmezik és milyen célra használják fel a tapasztalataikat.

Az érintett gyerekek és fiatalok tapasztalatai ezért **közvetett módon** jelentek meg az elemzésben: korábban dokumentált beszámolóikon, az iratokban rögzített jelzéseiken és nyilvánosságra került megszólalásaikon keresztül. Ezeket nemcsak az események rekonstruálásához használtuk fel, hanem annak vizsgálatához is, hogy a gyerekek közléseit az intézményi és hatósági szereplők miként fogadták, értelmezték, kérdőjelezték meg vagy alakították át intézményi kategóriákká. Ez a közvetett megközelítés nem helyettesíti a részvételt, és nem tette lehetővé, hogy az érintettek saját szempontjaikkal alakítsák az elemzés irányát és következtetéseit.

A jelen vizsgálat feldolgozza és közvetett módon megjeleníti az érintett gyerekek tapasztalatait, de nem tekinthető részvételi vizsgálatnak. Ezt a módszertani és etikai korlátot az eredmények és a következtetések értelmezésekor is figyelembe kell venni.

3.4. Azonosított rendszerszintű működési mechanizmusok, amik mentén megfogalmaztuk a megállapításainkat

Az elemzés négy olyan, egymással összefüggő területet azonosított, amelyek mentén a vizsgált ügyben a gyermekvédelmi rendszer működési zavarai megragadhatók. Az egyes területek nem egymástól elkülönülten, hanem egymásra hatva jelenhetnek meg.

A gyermekek jelzéseinek értelmezése

Az első szint azt vizsgálja, **hogyan értelmezik és értékelik a szakemberek a gyermekek jelzéseit, és ezek milyen súlyt kapnak a kockázatok mérlegelése és a döntéshozatal során.** A fő kérdés, hogy mi vezethet ahhoz, hogy a gyermekek veszélyeztetettségének vizsgálata helyett a figyelem a gyermekek hitelességére, személyiségére, viselkedésére vagy kommunikációjára helyeződik.

Elkövető-legitimáló értelmezési mechanizmusok

A második szint azt mutatja meg, hogy **az elkövetőről korábban kialakult szakmai és személyes kép milyen módon befolyásolhatta a konkrét jelzés értékelését.** A szakmai tapasztalat, a szolgálati idő, a pozitív személyes megítélés, az intézményi szerep vagy a kollegiális bizalom releváns háttérinformáció lehet. Működési zavart akkor eredményez, ha e tényezők a konkrét cselekmény, a hatalmi viszonyok és a gyermekre gyakorolt hatás önálló vizsgálatának helyébe lépnek, vagy csökkentik a jelzés gyermekvédelmi súlyát.

A rendszer önvédelmi működése

A harmadik szint azokat a működési mechanizmusokat mutatja be, amelyek során **az intézmény vagy a rendszer saját működésének igazolása, stabilitása vagy felelősségi kockázatainak kezelése előtérbe kerül a gyerekek biztonságával szemben.** Ide tartoznak különösen azok a helyzetek, amelyekben az eljárási lépések formális teljesítése a megfelelő működés igazolásává válik; az ügyek informális kezelése kiváltja a külső kontrollt; a hatásköri vagy bizonyíthatósági érvek késleltetik a beavatkozást; illetve az intézményi reputáció vagy más szervezeti érdekek befolyásolják a jelzések értelmezését.

Strukturális tényezők, amelyek közrehatottak a bántalmazó helyzet fenntartásában

A negyedik szint azokat **a szervezeti, fenntartói és irányítási feltételeket vizsgálja, amelyek lehetővé tehetik, hogy a hibás működési mintázatok hosszabb időn keresztül fennmaradjanak.** E körbe tartozik az információk elakadása és az egymással összefüggő jelzések összekapcsolásának hiánya, a fenntartói és külső ellenőrzés korlátozott hatékonysága, a működéshez és a szervezeti tanulóshoz szükséges kapacitások hiánya, valamint azok az intézményi és kapcsolati beágyazottságok, amelyek csökkenthetik a független kontroll hatékonyságát.

4. Esetrekonstrukció

Az esetrekonstrukció időrendben mutatja be, miként jelentek meg a bicskei gyermekotthonban történt bántalmazásokkal kapcsolatos jelzések a gyermekvédelmi rendszerben, hogyan jutottak el az intézményi és hatósági szereplőkhöz, és milyen válaszok, eljárások vagy beavatkozások követték őket. A dokumentumokra és interjúkra épülő áttekintés a fő események mentén kapcsolja össze a jelzéseket, az intézményi reakciókat, a hivatalos eljárásokat és következményeiket, így a döntések, mulasztások és későbbi fejlemények összefüggései is követhetők.

4.1. Korai figyelmeztető jelek és előzmények (1990 előtt–2006)

A bicskei gyermekotthon ügyének ismert előzményei megelőzik Vásárhelyi János 1990-es igazgatói kinevezését. **Már az egyik korábbi munkahelyén is felmerült vele kapcsolatban fiatalok fiút érintő, szexuális jellegű visszaélés gyanúja:**

*„[Vásárhelyi János, mielőtt a bicskei gyermekotthon igazgatója lett] iskolában is tanított, és ott is felmerült, hogy tán pornográf képet mutatott fiúgyerekeknek.”
(gyermekotthoni vezető, interjú, 2026)*

Vásárhelyi munkaviszonya ezt követően megszűnt, majd 1990-ben a bicskei gyermekotthon igazgatója lett. A korábbi esemény részleteiről és a munkaviszony megszűnésének körülményeiről nem áll rendelkezésünkre dokumentáció, ezért az sem állapítható meg, hogy a két esemény között volt-e közvetlen összefüggés.

Néhány évvel később, **1993-ban már a bicskei gyermekotthon egyik munkatársa tett írásbeli jelzést Vásárhelyivel kapcsolatban:**

„Van olyan információ, hogy már 1993-ban írásbeli jelzést tett egy ott dolgozó kolléga.” (gyermekotthoni vezető, interjú, 2026)

A jelzés tartalma, pontos címzettje és az arra adott esetleges válasz nem rekonstruálható, mivel az erre vonatkozó dokumentumok nem álltak rendelkezésre a vizsgálat során. Nem tudjuk megállapítani, hogy indult-e bármilyen eljárás, történt-e munkáltatói intézkedés, vagy a jelzés eljutott-e olyan szereplőhöz, akinek lehetősége lett volna beavatkozni. Nem maradt azonosítható nyoma annak, hogy a jelzésnek intézményi következménye lett volna.

Ezek a korai események az 1997-es gyermekvédelmi törvény hatályba lépése előtt történtek, ezért az akkori szereplők eljárása visszamenőlegesen nem minősíthető a később létrejött jelzési és együttműködési kötelezettségek alapján. Az ügy szempontjából ugyanakkor lényeges, hogy már ebben az időszakban felmerültek Vásárhelyi magatartásával kapcsolatos aggályok, ezekből azonban nem alakult ki dokumentált, később is hozzáférhető intézményi tudás.

Eközben Vásárhelyi szakmai és társadalmi elismertsége folyamatosan erősödött. 2000-ben megkapta a „Családokért Végzett Munkáért” miniszteri elismerést, ugyanebben az évben pedig Bicske város díszpolgárává választották. Így **amikor 2007-ben egy gyermek először tett ismert jelzést** Vásárhelyi szexuálisan bántalmazó magatartásáról, egy tizenhét éve hivatalban lévő, több szakmai és helyi elismeréssel rendelkező intézményvezetővel szemben fogalmazta meg beszámolóját.

4.2. Az első jelzések és az intézményi fellépés elmaradása (2007–2011)

2007-ben egy gyermek a győgyepedagógusának számolt be Vásárhelyi szexuálisan bántalmazó magatartásáról, és jelezte: ha az információt továbbadják, le fogja tagadni a történeteket. Ez arra utalt, hogy szégyellte ami történt, nem érezte magát biztonságban, és tartott a beszámoló következményeitől. A jelzés 8–9 munkatárshoz jutott el, tehát az intézmény több szakembere is tudott a bántalmazás gyanújáról, hivatalos jelzés azonban nem történt. A győgyepedagógus annyit kért a gyerektől (amit sem akkor, sem utólag nem lehet felelős szakmai lépésként értékelni), hogy Vásárhelyi irodájába csak felnőtt jelenlétében menjen. Olyan intézkedés nem ismert, amely a gyerek biztonságát garantálta vagy Vásárhelyi gyerekekhez való hozzáférését korlátozta volna.

2007 és 2011 között további három, egymástól független gyermek tett hasonló jelzést különböző munkatársaknak. Félreérthető érintésekről, szexuális tartalmú megjegyzésekről és konkrét szexuális tevékenységre vonatkozó kérésekről számoltak be. Az egymást megerősítő beszámolók ekkorra ismétlődő magatartásra utaló mintázatot rajzoltak ki.

A munkatársak nem egységesen reagáltak: volt, aki hitelesnek tartotta a gyerekek elmondását, más azt tanácsolta nekik, hogy ne beszéljenek róla. Egyesek bizonyítékot próbáltak gyűjteni, mások közvetlenül Vásárhelyihez fordultak, abban bízva, hogy felhagy a magatartással. **A jelzések kezelése így egyéni mérlegelésre és informális megoldásokra korlátozódott.**

Nem indult független vizsgálat, amelyben a gyerekek az intézmény vezetésének befolyásától mentesen beszélhettek volna, és a gyanú alátámasztásának terhe részben rájuk, illetve az egyes munkatársakra hárult. **Miközben 2008 és 2010 között több, az ügytől független átfogó vizsgálat zajlott az intézményben, ezek nem tártak fel visszásságot.** Ez arra utal, hogy az általános ellenőrzések nem voltak alkalmasak az informálisan kezelt, hivatalosan nem továbbított bántalmazási jelzések feltárására.

4.3. Az első hivatalos eljárás és a beavatkozás kudarc (2011–2012)

2011-re a gyermekotthon több munkatársa tudott a gyerekek Vásárhelyi Jánossal kapcsolatos jelzéseiről. Miután az informális megoldási kísérletek nem jártak eredménnyel, a gyerekekkel dolgozó munkatársak a fenntartóhoz, a Fővárosi Önkormányzathoz fordultak; az igazgatóhelyettesek a jelzésben nem vettek részt.

A munkatársak először közvetlenül Vásárhelyinek jelezték, hogy *„olyan lépéseket szeretnének tenni, amelyek garantálják, hogy a gyerekek nem kerülnek a fentiekhez hasonló helyzetekbe”*. Egy dolgozó videófelvevételeket készített a gyerekek beszámolóiról is, mert nem volt olyan intézményi eljárás, amely független és szakszerű meghallgatásukat biztosította volna.

A jelzés nyomán fenntartói vizsgálat és rendőrségi nyomozás indult, de a folyamat kezdettől intézményi ellenállásba ütközött. Az igazgatóhelyettesek a fenntartónál a Vásárhelyivel szembeni állításokat *„minden alapot nélkülöző, aljas támadásként”* írták le, amelyet szerintük egyéni érdekek és sérelmek motiválhattak. Saját tapasztalataikra hivatkozva Vásárhelyi védelmére keltek, miközben a jelző dolgozók motivációját kérdőjelezték meg:

„Érzékel egyfajta háttérmotivációt is a bejelentők részéről, munkahelyföltés, személyes sértődöttség.” (fenntartó és igazgatóhelyettesek megbeszélése, 2011)

A figyelem ezzel részben a gyerekek beszámolóiról a bejelentők feltételezett indítékaira helyeződött át.

A vizsgálat idején Vásárhelyit nem függesztették fel, csak szabadságra küldték; visszajárt az intézmény területén lévő szolgálati lakásába, és közvetlen kapcsolatban maradt az érintett gyerekekkel. A fenntartó felé „igen megbízhatatlanoknak”, szavahihetőségüket pedig pillanatnyi érdekeikhez igazodónak minősítette; korábban is „nehéz gyerekeként” jellemezte őket, akik „kitalálnak mindenfélét”. Így a gyerekeknek úgy kellett volna fenntartaniuk vallomásukat, hogy az érintett vezető továbbra is jelen volt és jelentős befolyással bírt a mindennapjaikra.

A fenntartó az ORFK-nak elfogultsági aggályt jelzett a Fejér Megyei Rendőr-főkapitánysággal kapcsolatban, a nyomozást mégis ez a szerv folytatta.

A TEGYESZ szakértője a büntetőeljárás eredményességére hivatkozva nem tartotta indokoltnak a fenntartó belső vizsgálatát, ezért elmaradt egy, az intézmény működésére és a gyerekek biztonságára összpontosító önálló vizsgálat.

2012 januárjában az egyik jelző munkatárs ismét a fenntartó fővárosi gyermekvédelmi osztályához fordult, mert kételkedett a helyi eljárás pártatlanságában, és jelezte, hogy az **igazgató megpróbálta befolyásolni** az érintett gyerekeket. Retorzióról is beszámolt, de a fenntartó válasza nem a jelző védelmére vagy a nyomásgyakorlás kivizsgálására irányult:

„Napi munkaszervezési ügyekben nem kívánják az intézményvezetőket befolyásolni, különösen, ha azok még jogszerűek is.” (fenntartói válasz, 2012)

2012 februárjában a Fejér Megyei Gyámhivatal **ellenőrzést** tartott, a fenntartó pedig **intézménylátogatások** útján tájékozódott. A TEGYESZ igazgatója szerint a gyerekek a vizsgálati időszakban nem tettek panaszt, noha korábban többen jelezték Vásárhelyi magatartását, és féltek a következményektől.

Az eljárás alatt az érintett gyerekeket folyamatos nyomás érte: kortárs- és nevelői bántalmazás, jutalmak ígérete vagy megvonása, valamint fenyegetések. **Egy később öngyilkosságot elkövető gyermeket azzal zsaroltak, hogy nem tarthat kapcsolatot számára fontos emberekkel; végül valamennyi érintett visszavonta a vallomását.**

A Fejér megyei rendőrség 2012. június 18-án bizonyíték hiányában megszüntette a nyomozást. Ez nem a korábbi jelzések megalapozatlanságát jelentette, hanem azt, hogy a gyerekek a rájuk nehezedő nyomás mellett visszavonták vallomásaikat; ezzel az intézményi fellépés alapja is megszűnt.

Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala⁸ 2012 októberében **elmarasztalta** az intézmény szakmai munkatársait, amiért a korábbi jelzéseket nem továbbították a gyámi tanácsadóknak. Problémásnak találta azt is, hogy a gyerekek törvényes képviselője alá-fölérendeltségi viszonyban állt a gyanúsított intézményvezetővel.

Az ombudsman felkérte az emberi erőforrások miniszterét a jelzési és együttműködési kötelezettség hangsúlyozására, a legfőbb ügyészt pedig a jelentés érintett nyomozó és ügyészi

⁸ Az intézmény azon munkatársai, akik megpróbálták a gyerekeknek segíteni, a hivatalos utak és jogi lehetőségek bezárulása után felkerestek civil szervezeteket és ők fordultak az ombudsmanhoz is.

szervekkel való ismertetésére. A jelentés ugyanakkor nem tett közvetlen ajánlást a fenntartónak a hasonló jogsérelmek megelőzésére.

A fenntartó egy 2012 decemberében megjelent interjúból azzal indokolta a komolyabb intézkedések elmaradását, hogy a gyanút nem tartotta kellően megalapozottnak:

„Nem láttam megalapozottnak a gyanút. Felmenteni egy intézménynek a vezetőjét egy vélt bűntett miatt hatalmas felelősség. Elegendő intézkedésnek tartottam, hogy az igazgatót szabadságra küldöm, és haladéktalanul jelzem a problémát a szakszolgálatnak, különös tekintettel arra, hogy folyamatban volt a rendőrségi vizsgálat.” (Index, 2012)

A gyerekek egymást megerősítő beszámolóit, a vallomások visszavonásának körülményei, a jelző munkatársat ért retorzió és az ombudsmani jelentés ellenére Vásárhelyit nem távolították el tartósan. Az első hivatalos eljárás így a jelzett kockázat érdemi intézményi kezelése nélkül zárult, Vásárhelyi pedig 2016-os letartóztatásáig az intézmény vezetője maradt.

4.4. Fenntartóváltás és az intézményi emlékezet megszakadása (2013–2016)

A következő években pedig nemcsak a beavatkozás maradt el: a fenntartóváltással a korábbi jelzések és eljárások emléke is fokozatosan eltűnt az intézményi rendszerből. 2013. január 1-jén a bicskei gyermekotthon fenntartása a Fővárosi Önkormányzattól a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatósághoz, az SZGYF-hez került. Egy, a vizsgálat keretében megkérdezett felsővezető szerint az átadás elsődlegesen a fenntartói feladatok jogi átvételére irányult, nem pedig az intézmények teljes előtörténetének és iratanyagának átadására:

„Az én emlékeim szerint itt alapvetően nem az a típusú átadás-átvétel volt, hogy teljes dokumentációkat átadtak a fenntartók egymásnak, amikor létrejött az SZGYF, hanem (...) egy hihetetlen sebességgel lezajló jogi átadás történt, ahol a fenntartói feladatokat átadták, mondjuk (...) jó esetben, a folyamatban lévő fontos kérdésekkel, de hogy itt nem láttam az iratanyagokban olyat, hogy itt a Bicske kapcsán mondjuk a fenntartó megkapta volna az előző fenntartótól [a teljes iratanyagot].” (felsővezető, interjú, 2026)

Így az SZGYF úgy vette át a fenntartói felelősséget, hogy nem jutott hozzá valamennyi lényeges korábbi információhoz, köztük a 2012-ben lezárt nyomozás dokumentumaihoz.

A 2014-es hatósági ellenőrzés sem tárt fel a korábbi eljárással vagy Vásárhelyivel kapcsolatos jelzésekkel összefüggő adatot. Az intézményi emlékezet hiánya 2015-ben vált különösen láthatóvá, amikor Vásárhelyi megkapta a Bárczy István-díjat. A felterjesztés szakmai és vezetői munkáját így méltatta:

„Igazgató úr megértő, legendásan türelmes és elfogadó gyermekközpontú attitűddel rendelkezik, vezetői stílusát higgadtság, optimizmus, derű, ugyanakkor kellő határozottság jellemzi.” (Budapest Főváros vizsgálati jelentése, 2024)

A Fővárosi Önkormányzat ekkor már nem volt fenntartó, ezért a döntésben részt vevőknek nem volt közvetlen rálátásuk az intézmény működésére. A későbbi fővárosi vizsgálat szerint az érintett munkatársak nem tudtak a 2011-es feljelentésről és a 2012-ben lezárt nyomozásról; az

ügyben korábban eljáró dolgozók addigra már nem dolgoztak a hivatalban. **A fenntartóváltás és a személyi változások következtében olyan információk veszttek el vagy váltak hozzáférhetetlenné, amelyek alapvetően befolyásolhatták volna Vásárhelyi alkalmasságának megítélését.**

Vásárhelyi 2016-ban ismét elnyerte a bicskei gyermekotthon igazgatói pozícióját, majd miniszterelnöki felterjesztésre megkapta a Magyar Bronz Érdemkereszt polgári tagozatát. **Az SZGYF későbbi tájékoztatása szerint 2013 és 2016 között három hatósági és öt fenntartói ellenőrzés zajlott, de egyik során sem merült fel olyan adat vagy utalás, amely megalapozhatta volna a vele szembeni későbbi büntetőeljárás gyanúját.**

Mire 2016 őszén újabb jelzés érkezett, Vásárhelyi több mint **huszonöt** éve vezette az intézményt, ismét kinevezték, és újabb állami kitüntetést kapott.

4.5. Az ügy újraindítása és nyilvánosságra kerülése (2016)

2016 őszén az ügy ismét felszínre került; az ekkor indult büntetőeljárás és intézkedések végül Vásárhelyi János elítéléséhez vezettek.

Szeptember 6-án az egyik, a korábbi eljárásban érintett fiatal öngyilkosságot követett el. Korábban is voltak öngyilkossági kísérletei: egy alkalommal az önsértés során megrongálódott a gyermekotthon berendezése is. (lásd 4.10) Ezt követően az utógondozási ellátását megszüntették, és egyetlen nyomozás indult: rongálás miatt. Az iratanyag alapján nem hozható közvetlen összefüggésbe a fiatal halála a gyermekotthonban történetekkel, de életútja a bántalmazást követő, szükségletekhez igazodó támogatás egyértelmű hiányára utal. Fontosnak tartjuk, hogy a vizsgálatban méltó emléket állítsunk neki, valamint az általa elszenvedett bántásoknak, visszaéléseknek, és ismeretlenül is kifejezzük felé, és mindazoknak, akik ismerték és szerették őt, hogy halála milyen mély veszteség és micsoda kudarc a magyar gyermekvédelmi rendszer számára.

Halála után egy barátja, a gyermekotthon egykori lakója Budapesten feljelentést tett, így négy évvel az első nyomozás lezárása után új büntetőeljárás indult. A feljelentő előzetesen annak feltárásában kért segítséget egy gyermekvédelmi gyámtól, hogy a korábbi eljárást melyik rendőrkapitányság folytassa, mert kezdeményezni akarta annak kizárását. Az SZGYF 2016. szeptember 13-án szerzett először tudomást a Vásárhelyivel szemben 2012-ben folyt korábbi rendőrségi eljárásról.

Szeptember 22-én egy intézményben élő gyerek **újabb bántalmazásról** számolt be gyermekvédelmi gyámjának, és kérte, hogy ne forduljanak a helyi hatóságokhoz, mert attól tartott, azok Vásárhelyi oldalára állnak. A Fejér megyei TEGYESZ a jelzésről tájékoztatta a fenntartót, de a folyamatban lévő rendőrségi eljárásra tekintettel nem tartott szükségesnek további központi intézkedést:

„Megítélésem szerint az ügyben jelenleg rendelkezésre álló információk alapján a központi szerv intézkedésére nincs szükség, tekintettel a nyomozóhatóság eljárására.” (Fejér TEGYESZ, 2016)

A jelzést követően a gyerek gondozási helyét megváltoztatták. Az új intézményből megszökött, majd Vásárhelyit hívta, hogy segítsen neki visszakérülni Bicskére, mert Kónya Endre közlése

szerint nem tarthatta a kapcsolatot ott élő unokatestvérével és barátaival. Vásárhelyi ekkor azt kérdezte: „*Miért akartok rosszat?*”, ami a feljelentések visszavonására irányuló célzasként értelmezhető.

Szeptember 23-án Vásárhelyit mentesítették a munkavégzési kötelezettség alól. **A gyerek másnap visszavonta a bántalmazásról tett nyilatkozatát, amelyet Kónya Endre igazgatóhelyettes foglalt írásba; a gyerek abban a hitben volt, hogy ezért visszakerülhet Bicskére a barátaival.** A vallomás visszavonásában betöltött szerepük miatt Vásárhelyi és Kónya ellen később kényszerítés miatt külön büntetőeljárás indult.

A gyámok fenyegető üzeneteket kaptak az érintett gyerekektől, akik őket hibáztatták gondozási helyük megváltoztatásáért. A bizalmatlanságot erősítette, hogy az intézmény vezetése a gyerekeket és dolgozókat korábban a gyámok ellen hangolta; a gyámok pedig hivatalosan csak a gyerekek közvetlen beszámolója alapján tehettek jelzést.

Szeptember 28-án a Bicskei Rendőrkapitányság közölte, hogy Vásárhelyi ellen elrendelték a nyomozást, de elfoglaltság miatt helyben nem folytattak nyomozati cselekményt. Ugyanezen időszakban **az SZGYF-et vizsgálatra utasították**, de a szoros határidőn belül a nagyszámú meghallgatás és a szakértők bevonásának szükségessége miatt ezt nem tudta lezárni.

Az áttörést végül a nyilvánosság hozta: az RTL Klub Házon kívül riportja két egykori bicskei fiatal névvel és arccal vállalt beszámolóján keresztül mutatta be az ügyet. Az ezt követő sajtókérdések nyomán Vásárhelyi kiköltözött az intézményből, új nyomozócsoport alakult, majd október 24-én megszűnt közalkalmazotti jogviszonya és előzetes letartóztatásba helyezték.

4.6. Intézményi beavatkozások és vádemelés (2016–2017)

Az ügy nyilvánosságra kerülése után több hatósági és fenntartói vizsgálat, valamint intézményi beavatkozás indult. Az SZGYF 2016. október 4-én bekérte a Fővárosi Önkormányzattól a 2012-es büntetőeljárás dokumentumait. **Az iratok megerősítették, hogy a fenntartóváltás során sem a korábbi rendőrségi nyomozásra, sem az ombudsmani jelentésre vonatkozó információ nem került át az új fenntartóhoz, és Vásárhelyi személyi anyagában sem szerepelt rá nézve elmarasztaló adat.**

Október 6-án az ORFK arra kérte az SZGYF-et, hogy a büntetőeljárás eredményességének védelmében ne hallgassa meg az érintett gyerekeket, ezért a fenntartó eltekintett a gyerekek meghallgatásától. Másnap az SZGYF feltáró **vizsgálatot** kezdeményezett a gyermekvédelmi gyámok bevonásával, majd **intézkedési terv** készítésére utasította az intézmény vezetését.

A Fejér Megyei Kormányhivatal október 11-én, az RTL riportja nyomán **céllenőrzést** tartott Bicskén. Azt vizsgálta, hogy megkezdődött-e a gyerekek támogatása az esetlegesen átélt traumák és az intézményben kialakult bizonytalanság feldolgozásához. **Az ellenőrzés megállapította, hogy a gyerekek nem kaptak megfelelő tájékoztatást a történekről**, ezért sérültek a jogaik. Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala szintén a sajtóból értesült az újabb fejleményekről, és október 12-én vizsgálatot indított.

Az SZGYF október 15-én arra kérte a gyermekvédelmi gyámokat, hogy fokozottan figyeljenek a gyámoltjaikra, és segítsék elő a további bántalmazási esetek feltárását. **A gyámok feladata azonban nehéz volt, mivel az intézmény vezetése korábban ellenük hangolta a**

gyermeket és a dolgozókat, így a jelzésekhez szükséges bizalmi kapcsolat már jelentősen meggyengült.

Az intézmény megbízott igazgatója október 24-én **kríziskezelési javaslatot** nyújtott be az SZGYF-nek. A terv helyzetfelmérést, egyéni és közösségi szükségletfelmérést, krízisintervenciót, valamint hosszabb távú terápiás tervek kialakítását irányozta elő. **Munkacsoport** alakult az intézmény új vezetése, az SZGYF és az érintett kirendeltségek munkatársaiból. A dolgozók számára egyéni és csoportos szupervíziót szerveztek, a gyerekek támogatásába pedig krízisszakemberek bevonását tervezték.

A dokumentumok elsősorban a tervezett intézkedéseket ismertetik, megvalósulásukról azonban kevés információ áll rendelkezésre. Nem derül ki pontosan, hogy mely gyerekek kaptak segítséget, milyen szakemberek és mennyi ideig támogatták őket, illetve sor került-e személyre szabott, hosszú távú terápiára.

Vásárhelyi eltávolítása után a vallomások befolyásolására irányuló nyomás sem szűnt meg azonnal. A fenntartóhoz olyan jelzés érkezett, amely szerint egyes munkatársak a tanúskodással kapcsolatban azt ismételték a gyermekeknek, hogy „János bácsi ártatlan”. Erről a rendőrséget is tájékoztatták, a megbízott igazgató pedig október 25-én munkáltatói utasításban szólította fel a dolgozókat a gyermekek befolyásolásának befejezésére.

Az intézmény vezetését érintő munkáltatói intézkedésekre is sor került. Két igazgatóhelyettest egy hónapra felfüggesztettek, később egyikük munkaviszonya megszűnt; egy érintett nevelőt szintén felfüggesztettek. **A rendelkezésre álló dokumentumokból nem állapítható meg, hogy a fenntartó átfogóan megvizsgálta-e az igazgatóhelyettesek és más vezetők korábbi szerepét a jelzések kezelésében.**

Az intézményben érdekképviselői fórumot hoztak létre, a dolgozóknak érzékenyítő képzéseket szerveztek, a gyermekotthonokban és a nevelőszülői hálózatban pedig kötelező bántalmazási protokollt vezettek be. **A dokumentumok nem részletezik a képzések és a protokoll tartalmát, gyakorlati alkalmazását vagy hosszabb távú hatását.**

Mindezek mellett az SZGYF a 2016. november 11-i bicskei látogatásán a fenntartói dokumentáció szerint mindent rendben talált.

A rendőrségi nyomozás közben folytatódott. A hatóság összesen **17 sértettet** azonosított, Vásárhelyi mellett pedig az intézmény egyik nevelője, Kunstár Béla ellen is eljárás indult. A nyomozást 2017 júliusában zárták le, majd augusztusban vádat emeltek Vásárhelyi János és Kunstár Béla ellen.

4.7. Büntetőjogi felelősség és az áldozatok támogatásának hiánya (2018–2019)

A Székesfehérvári Törvényszék 2018 novemberében első fokon Vásárhelyi Jánost nyolc év fegyházra, Kunstár Bélát pedig egy év hat hónap – három év próbaidőre felfüggesztett – szabadságvesztésre ítélte. A Győri Ítélőtábla 2019. szeptember 10-én jogerősen helybenhagyta Vásárhelyi nyolcéves büntetését; mindkét elítéltet végleg eltiltották a kiskorúakkal végzett munkától. Így tizenkét évvel az első ismert gyermeki jelzés után született jogerős döntés az elkövetők felelősségéről.

Egy volt munkatárs szerint a büntetőeljárásban nem biztosítottak megfelelő jogi vagy egyéb támogatást a gyerekeknek és a nagykorúvá vált sértetteknek. **A gyermekeket a meghallgatásokra a gyermekotthon felkészületlen, nem jogvégezett dolgozói kísérték, ami nem felelt meg az áldozatvédelem és a gyermekközpontú igazságszolgáltatás alapelveinek.**

Az elsőfokú ítéletben Vásárhelyi szakmai teljesítményét enyhítő körülményként vették figyelembe. Bár ez jogilag lehetséges, szakmailag vitatható volt, mivel az elkövető szakmai megítélése nem befolyásolhatja a bántalmazások értékelését; **az áldozatok számára különösen terhes volt a visszatérő állítás, hogy bár szexuálisan bántalmazta őket, „de jó szakember” volt.**

A jogerős ítélet ellenére nincs adat arra, hogy a fenntartó vagy más ágazati szereplő valamennyi sértett számára hozzáférhető, hosszú távú pszichológiai, jogi vagy egyéni szükségletekre szabott támogatást biztosított volna.

4.8. Kártérítési eljárások és peren kívüli megállapodás (2019–2020)

A jogerős ítélet után több túlélő **kártérítési igényt** nyújtott be az általuk felelősnek tartott intézményekhez: a Fővárosi Önkormányzathoz, az Emberi Erőforrások Minisztériumához és az SZGYF-hez. 2020 februárjában nyilvánosságra hozták, hogy kártérítési pert indítottak, amelyben az elkövetők mellett a gyermekotthon fenntartásáért, ellenőrzéséért és a gyermekek védelméért felelős intézmények szerepét is vizsgálni kívánták.

2020 nyarán az egyik sértett jogi képviselője kérdésekkel fordult az EMMI szociális ügyekért felelős helyettes államtitkárához, aki a megkeresést továbbította az SZGYF-nek. A helyettes államtitkár arra kérte a jogi képviselőt, hogy bizonyítékokkal támassza alá a következő állítását:

„Amennyiben a gyermekotthon fenntartója és felügyeleti szerve nem követett volna el folyamatos mulasztást, akkor felismerhető lett volna korábban az elkövetett cselekmény. Az intézményben köztudott volt, hogy az intézményvezető a fiúkat szexuálisan kihasználja, ennek ellenére senki nem tett semmit.” (kártérítési igényt benyújtó sértett jogi képviselője, 2020)

A jogi képviselő a kérés teljesítését megtagadta, mert álláspontja szerint annak nem volt jögalapja, majd bírósághoz fordult.

2020 októberének végén az SZGYF és a büntetőügy három sértettje **peren kívüli megállapodást** kötött. Ennek alapján az érintettek pénzügyi kártérítésben részesültek, a felek pedig kölcsönös titoktartást vállaltak. **A megállapodás az érintettek egy részének pénzügyi kompenzációt biztosított, de nem jelentett valamennyi túlélőre kiterjedő jóvátételi folyamatot.**

A kártérítési eljárással párhuzamosan folyt a **terhelő vallomások visszavonásának** büntetőjogi vizsgálata is. Ez vezetett **Vásárhelyi János és Kónya Endre kényszerítés miatti jogerős elítéléséhez.**

4.9. Kényszerítési ítélet, kegyelmi ügy és utóhatások (2021–2026)

A terhelő vallomások visszavonásával összefüggő kényszerítési ügyben **2021-ben Vásárhelyi Jánost két év három hónap, Kónya Endre volt igazgatóhelyettes három év négy hónap szabadságvesztésre ítélték. Kónya felelősségét nem a szexuális bántalmazások, hanem az érintett fiatalok vallomásainak visszavonásában játszott szerepe miatt állapították meg.**

Novák Katalin 2023. április 27-én **kegyelemben** részesítette Kónyát, amelyet Varga Judit igazságügyi miniszter még aznap ellenjegyzett. **A kegyelem a büntetőjogi jogkövetkezmények alóli mentesítésre vonatkozott, ezért nem változtatta meg a jogerős ítélet ténymegállapításait és nem jelentett felmentést.**

A döntés 2024 februári nyilvánosságra kerülése országos politikai botrányt okozott: Novák február 10-én lemondott és bocsánatot kért az áldozatoktól, Varga pedig visszavonult a közéletől. A Telex és a Direkt36 szerint Balog Zoltán közbenjárhatott a kegyelem érdekében; ő február 16-án lemondott a református zsinat lelkeszi elnöki tisztségéről, püspöki címét azonban megtartotta.

A kegyelmi ügy nyomán a Belügyminisztérium nyilvánosságra hozta a korábbi kártérítések teljes összegét, noha a 2020-as peren kívüli megállapodások kölcsönös titoktartást tartalmaztak. Több túlélő kötbérigényt nyújtott be, de az állam ezt elutasította, az összeget közérdekű adatnak minősítve. A Belügyminisztérium kommunikációja azt a látszatot keltette, hogy az érintetteket elsősorban anyagi érdekek vezérlik.

2025 februárjában újabb egykori lakó beszélt nyilvánosan a vele történetekről, így az ismert érintettek száma 18-ra emelkedett, miközben a tényleges szám feltehetően magasabb.

Nincs adat arra, hogy az ügy újbóli nyilvánosságra kerülése után a fenntartó vagy más ágazati szereplő új, konkrét **támogatást** nyújtott volna a túlélőknek.

4.10 Egy történet a sok közül

Egy átfogó esetrekonstrukció (mint amilyen a bicskei ügy jelenlegi vizsgálata is) összetettsége miatt könnyen személytelenné válhat, és háttérbe szorulhatnak az érintett fiatalok egyéni történetei. Ezért kiemeltünk egy esetet, amely konkrétan is bemutatja, hogyan jelentek meg a feltárt rendszerszintű problémák egy fiatal életében. **Az alábbi történet nem egyedülálló, hanem a vizsgálat során megismert számos súlyos eset egyike.**

A történet arról a 18 éves fiatalról szól, akinek halálát követően 2016-ban egy másik áldozat megteszi azt a büntetőfeljelentést, mely az igazgató elítélésében végződött. Nevét nem szeretnénk nyilvánosságra hozni, ezért Bencének hívjuk. Bence 2016. szeptember 6-án öngyilkos lett. A halálát megelőző öt hónapban a gyermekvédelmi rendszer több ponton is cserben hagyta, sőt, a rendelkezésre álló információk alapján, súlyosan ki is használta.

2016 legelején frissen került ki abból a gyermekotthonból, ahol éveken át bántalmazták, majd pár hónapon keresztül, kisebb-nagyobb megszakításokkal utógondozói ellátásban részesült. Ennek az ellátásnak az lenne a célja, hogy lakhatást és támogatást biztosítva segítse az intézményben felnőtt fiatalokat az önálló élet megkezdésében. A fiúnak már öt hónappal a halála előtt is volt egy öngyilkossági kísérlete. A fenntartó által szolgáltatott iratokban nem

található nyoma annak, hogy ezt követően krízisellátásban részesült volna, vagy a történeteket szakmai esetmegbeszélés követné.

Bár a pszichiátriára elvitték Bencét, ott aláírták vele, hogy nincs öngyilkossági szándéka, ezért nem javasolják a további terápiáját. Az intézmény reakciója lényegében a rendőrség értesítésére, valamint a Bence dühkitörése során megrongálódott tárgyak árának megtérítésére korlátozódott. A rendőrség ellenőrzése során jegyzőkönyvben rögzítik, hogy több tok nélküli injekciós tűt és fecskendőt találtak, illetve véres gézlapot, azonban semmilyen olyan lépés nem történt, ami a gyerek jóllétét célozta volna. Mindez arra utal, hogy az intézmény még egy közvetlen életveszélyt jelző krízishelyzetben sem biztosította azt a védelmet és szakmai segítséget, amely a gondozási felelősségéből következett volna.

A dokumentáció alapján az első öngyilkossági kísérlete napján, maga Bence kérte utógondozói ellátásának megszüntetését, arra hivatkozva, hogy *„nem tud megfelelni a feltételeknek”*. Kérdés, hogy ez valóban a saját érdekében meghozott, szabad döntés volt-e. Az utógondozói ellátás ugyanis alapvetően lakhatási lehetőséget biztosít a fiatalok számára, miközben nagykorúként az intézményt bármikor szabadon elhagyhatják.

Ezt a kételyt erősíti egy, a fenntartó képviselőjével folytatott beszélgetés is, amelyben felmerült az a gyanú, hogy Bencét belekényszeríthették, belezsarolhatták a döntésbe. Egy korábbi nevelő szerint Vásárhelyi más fiatalok esetében is hasonló gyakorlatot alkalmazott: papíron megszünt az utógondozói jogviszonyuk, a valóságban azonban továbbra is ő *„adott nekik menedéket”*. Ez a helyzet bizonytalanságban tartotta a fiatalokat, és még kiszolgáltatottabbá tette őket Vásárhelyivel szemben.

Bence jólétének súlyos elhanyagolása mellett annak gyanúja is felmerül, hogy az otthonteremtési támogatásának kijátszásával pénzügyi visszaélést követtek el vele szemben: arra vehették rá, hogy az egyik intézményi munkatárs ingatlanát áron felül vásárolja meg.

A gyermekvédelmi gondoskodásból kilépő fiatalok számára az otthonteremtési támogatás az önálló élet megkezdésének egyik legfontosabb anyagi forrása. Különös jelentősége van azok számára, akik mögött nem áll olyan családi háttér, amely lakhatással, megtakarítással vagy az ügyintézésben való segítséggel támogatná őket. Bence 2016. április 20-án, az utógondozói ellátása megszüntetésével szinte egy időben, és alig két héttel az öngyilkossági kísérlete után otthonteremtési támogatást igényelt⁹.

Bence történetének feltárását csak három munkanappal a határidő előtt tudtuk megkezdeni, mivel a fenntartó többszöri kérésünkre sem állította időben rendelkezésünkre a szükséges dokumentumokat. Emiatt az iratanyag kódolása és adatbázisba történő rögzítése a dokumentum lezárását követően, belső munkafolyamat keretében kerül sor.

⁹ A jelentés lezárásának időpontjában az ügy további körülményeinek vizsgálata még folyamatban van.

5. Hogyan fordulhatott ez elő? - A rendszerszintű működés elemzése

Ez a fejezet az ügyben azonosított, egymást erősítő rendszerszintű működéseket elemzi. Az egyedi példák nem önálló esetrekonstrukciók, hanem a visszatérő mintázatok szemléltetésére szolgálnak.

5.1. A gyerekek jelzéseinek értelmezése

Az elemzés központi kérdése nem az, milyen formában érkezett egy jelzés, hanem az, hogyan értelmezte azt a rendszer. A gyerekek által elmondottak elindítottak-e vizsgálatot, vagy lesöpörték a gyerekek panaszait az asztalról?

Az ügy több mint két évtizede alatt változtak a szabályok és az intézményi szerepek, de a gyerekek által elmondott bántalmazás esetek értelmezése nem vált következetesebbé. A jelzéseket különböző időszakokban magatartási problémaként, figyelemkeresésként, személyes konfliktusként, hitelességi kérdésként vagy büntetőjogi bizonyítási problémaként kezelték. A korábbi és újabb információk nem épültek egymásra, ezért nem alakult ki átfogó kép a gyerekek veszélyeztetettségéről.

A bicskei ügyben a működési zavar lényege az volt, hogy a jelzés értékelése a gyerek veszélyeztetettségének vizsgálata helyett magára a gyerekre irányult. A felnőttek azt mérlegelték, hogy a gyerek mennyire hiteles, problémás-e, voltak-e korábbi konfliktusai, mi lehet a motivációja. **A kérdés így nem az lett, hogy veszélyben van-e a gyerek, hanem az, hogy hihető-e, amit mond.**

A gyerek ebben a folyamatban védelemre jogosult személyből információforrássá, majd problémává vált. **Az általa elmondottakat pedig a felnőttek nem a többi rendelkezésre álló adattal együtt, hanem a róla kialakított előzetes kép alapján értékelték.**

A gyermekvédelmi jelzések értékelése az esetek döntő többségében bizonytalan helyzetben történik. A szakemberek rendszerint korlátozott és esetenként egymásnak ellentmondó információk alapján mérlegelik a gyerek által elmondottakat. Ez általánosságban is igaz a szexuális bántalmazás esetekre, függetlenül attól, hogy intézményi keretek között követték-e el, vagy családban. Ennek alapvető oka, hogy olyan taburól van szó (a szexualitás és az erőszak kapcsán is), amit nagyon eltérően ítélnek meg az emberek, sok a társadalmi szinten meglévő téves tudás és mítosz (pl. hogy szexuális visszaélés áldozatává csak lányok válhatnak), illetve a bántalmazó jellemzően bizalmi kapcsolatban áll a gyerekekkel, és a gyerek környezetében élő felnőttek jó részével is, ezért nem feltételezik róla, hogy bántalmazó módon viselkedne. Egészen pontosan, **sokaknak nincs ilyen élménye a bántalmazó kapcsán, hogy velük szemben abuzív módon lépne fel, ezért nem feltételezik, hogy másokat viszont bántalmazna.**

A szakmai feladat ezért nem pusztán az információk összegyűjtése, hanem azok összefüggéseikben történő értelmezése és annak a bizonytalanság a kezelése, hogy nincsenek egyértelmű bizonyítékok (hiszen általában nincs “tettenérés”).

Gyakran felmerül a kérdés, hogy vajon **a gyerekek hazudhatnak-e, ha szexuális bántalmazásról van szó?** Kitalálhatnak-e a gyerekek olyan fantáziákat és alaptalan vádakot, amik arról szólnak, hogy velük szemben szexuális visszaélés történt. A rövid válasz, hogy

persze, a gyerekek bármiről és mindenről ki tudnak találni történeteket. Viszont a tények azt bizonyítják, hogy ezt nem teszik ok nélkül. Először is, a gyerekekkel szembeni szexuális bűncselekmények esetén nem magasabb a hamis vádas ügyek aránya, mint más tényállásoknál. Ráadásul a kutatások szerint, ha felmerül, hogy a gyerek alaptalanul állítja, hogy szexuálisan bántalmazták, amögött minden esetben megállapítható vagy egy felnőtt ráhatása (betanítása, manipulációja a saját érdekei mentén - pl. válási, kapcsolattartási konfliktusban), vagy egy olyan családi, a gyereket érintő krízis, amire reakcióként születik meg a történet. Mindezekon kívül akkor merül még fel, hogy a gyerek által elmondottak nem felelnek meg a valóságnak, ha maga a kikérdezés, meghallgatás nem felel meg a szakmai standardoknak, vagy a gyerek életkorának, és így alkalmas a gyerek összezavarására, befolyásolására, válaszainak irányítására. Mindezek alapján alapvető fontosságú minden esetben a gyerek által elmondottakat komolyan venni - és a feltárás eredményének megfelelő lépéseket megtenni. **A legnagyobb hiba, amit elkövethetünk, ha nem vesszük komolyan azt, amit a gyerek mond,** és nem teszünk meg mindent annak érdekében, hogy megfelelően reagáljunk arra a helyzetre, amiben a gyerek van - akár azt mondta el, ami történt vele, akár egy történeten keresztül hívja fel a figyelmet arra a helyzetre, amiben van.

A bicskei ügyben válasz nélkül maradt a gyerekek jelzése és segítségkérése. A figyelem arra szűkült, hogy bizonyítható-e a bántalmazás, miközben elmaradt annak értékelése és vizsgálata, hogy mit jelez a gyerekek állapota, és milyen segítségre van szükségük.

A bicskei ügyben az intézményben élő, korábban traumatizált gyerekek által elmondottak eleve kisebb bizalmat kaptak. A felnőttek emellett nem mindig ismerték fel, hogy a késleltetett vagy töredezett beszámoló, a korábbi közlés visszavonása, az elkövetővel kapcsolatos ellentmondásos érzések és a hozzá való kötődés a trauma vagy a függőségi kapcsolat következménye is lehet. Ezek a reakciók szakmai szempontból további vizsgálatot indokolnának; a gyakorlatban azonban (ahogy a bicskei ügyben is) a gyerek szavahihetősége elleni érvekké válnak.

A jelzések jelentését az a kapcsolati és szervezeti közeg is alakítja, amelyben fogadják őket. Ebben az elkövető manipulatív működésének meghatározó szerepe lehet. **Az elkövető nemcsak a gyerekekkel alakíthat ki függőségi kapcsolatot, hanem a környezetét is befolyásolhatja:** gondoskodó, segítőkész és szakmailag elismert személyként jelenhet meg, szövetségeseket építhet, a gyerek közlését pedig hazugságként, hálátlanságként vagy magatartási problémaként állíthatja be. A róla kialakult kedvező kép így nemcsak elfedi a bántalmazást, hanem a gyerek beszámolójával szembeni ellenérvként is működhet.

A felismerést a szakemberek és az intézmény önvédelme tovább nehezítette a bicskei ügyben - és nehezíti minden hasonló, intézményi bántalmazási helyzetben. **Ha ugyanis a felnőttek komolyan vennék a gyerekek által elmondottakat, akkor meg kellene kérdőjelezniük azt a belső meggyőződésüket, hogy ők felismernék a bántalmazót, illetve hogy egy gyermekvédelmi intézményben ilyen nem történhet meg.** Annak elfogadása, hogy a gyerek észlelt/tapasztalt valamit, amit a szakemberek nem, szakmai tévedéssel és intézményi mulasztással való szembenézést is igényelne - erre azonban sok felnőtt nem képes. Az a szakirodalomban sem egységes, és a bicskei ügy jelen vizsgálata sem tudta tisztázni, hogy milyen mértékben játszik szerepet a szakembereknek ez a fajta "önóvó, önvédelmi" működése abban, hogy súlyos bántalmazási esetek hosszú ideig rejtve maradnak. Aközött azonban egyértelmű összefüggés van, mennyire képzett, felkészült egy szakember, mennyire nyitottan, a szakmai kérdésekben következetesen és minőségbiztosítási szempontból magas színvonalúan

működik egy intézmény és mennyire képesek az egyének kilépni az önvédelmi, önfelmentő működésből, és a gyerek legfőbb érdeke mentén cselekedni. Ezért is **ad okot aggodalomra az aktuális gyermekvédelmi rendszerben a képzetlen vagy alulképzett munkavállalók minden korábbinál magasabb aránya.**

Az elkövetőről kialakult kedvező kép, a szakemberek önfelmentő és önvédő (saját ítélőképességükbe vetett bizalmon alapuló) működése és az intézmény jó hírének védelme ezért ugyanabba az irányba hathat. Kevésbé számít, hogy a gyerek mit mond, míg minden olyan magyarázat, amely szerint nincs szó bántalmazásról, többszörösen, és egymást felerősítő módon érvényesül. **Ez egyfajta visszhang-kamra, amiben egy idő után a gyerekek szükségleteire vak intézményi munkatársak, az intézmény jó hírnevének védelmében érdekelt személyek, maga a bántalmazó, és a bántalmazó segítői, támogatói mind egyre erősebb hallják egymást - és kifelé is egyre erősebben hallatszódhatnak.** Ennek eredményeként pedig a gyerekek és értük kiálló felelős felnőttek egyre kevésbé mernek megszólalni és egyre kevésbé hallatszódik a hangjuk, vagy olyan kakofónia alakul ki, amiben a kívülállók is elbizonytalanodnak, vagy csak azt hallják meg, akinek a hangja erősebb. Az pedig biztosan nem a bántalmazott gyerekeké - ezért is fontos a média szerepe (és megfelelő működése), amiről a jelentés későbbi részében lesz szó.

A következő alfejezetek azt a működést mutatják be: hogyan tűnhet el egy nem megfelelően működő gyermekvédelmi rendszerben a gyerekek bántalmazásra utaló jelzése, ill. hogyan és miért értelmezhetik félre, hitelteleníthetik az egyes eljárásokban a gyerekek által elmondottakat.

5.1.1. A „rossz gyerek” címkéje

A „rossz gyerek” címkéje akkor alakul ki, amikor a gyerek érzelmi reakcióit, viselkedésének változásait vagy pszichés nehézségeit nem a megélt tapasztalataival és kapcsolati környezetével összefüggésben értelmezik, hanem a személyiségének, „nehéz természetének” vagy egyéni problémáinak tulajdonítják. A figyelem így arról, hogy **mi történhetett a gyerekekkel**, arra helyeződik át, hogy **milyen a gyerek**.

A vizsgálat során ezzel a gondolkodásmóddal többféle formában is találkoztunk. A gyerekek szorongása, esetleges agresszivitása, a bizalmatlanságuk, a visszahúzódozó működésük, a szabályszegéseik vagy az érzelmi bizonytalanságaik nem a veszélyeztetettség lehetséges jeleként szerepeltek a dokumentumokban, hanem az eleve problémás működésük bizonyítékeként.

„(...) az otthonban általános volt a neveltek körében a pénzért, javakért, előnyökért mindenre hajlandóság, a bűnözés, alkoholizálás, prostitúció, drogozás, egymás bemártása, a hazudozás, a titoktartás hiánya” (elsőfokú ítélet, 2018).

„sok életvezetési problémája volt, drogozott, ivott, lopott, otthon is követett el bűncselekményt, otthonról sokszor ittasan, részegen jött vissza az intézetbe amikor már nagykorú volt” (elsőfokú ítélet, 2018)

Ez az értelmezés leválasztja a gyerek viselkedését annak lehetséges előzményeiről, így **a rendszer a veszélyeztetettség következményeit egyéni problémaként kezeli**, és nem ismeri fel a gyerekek fokozott védelmi szükségletét. Ezért is fontosak a jól képzett szakemberek, hogy

ne csak azzal legyenek tisztában, hogy (profán megfogalmazásban) “senki nem jókedvéből hülye”, tehát jó oka van a problémásnak minősülő viselkedésének, hanem azzal is, hogy ne tovább rontsanak a helyzeten, hanem valódi segítséget nyújtsanak. Ez a képzettség pedig nem csak a gyermekvédelemben, hanem ahogy a lenti idézet is példázza, az igazságszolgáltatásban is nagyon fontos lenne.

„Valamennyi sértett deviáns viselkedésű, helyenként mentális betegségekkel küzdő vagy befolyásolható személyiség (...) mennyire lehet hitelt adni nyilatkozataiknak” (megváltoztatott ítélet, 2019, az vádlott védője)

A gyerek szerhasználata, szabályszegése vagy pszichés nehézsége tényszerűen fennállhat, de önmagában nem bizonyítja, hogy az, amit elmond, valótlan lenne. A „deviáns”, „mentálisan beteg”, „befolyásolható” vagy „hazudós” minősítés ráadásul nem is a konkrét állításra válaszol csak, hanem a gyerek egész személyét teszi hiteltelenné.

„Ma már azt gondolnám, ha egy gyerek visszavon [vallomást] arra, nem tudom, háromszor alá kell húznod, és végig gondolnod, hogy az ott micsoda. Akkor teljesen kézpénznek tűnt az a felvetés, magyarázat, hogy ez egy hiszti, és hogy itt a gyerekeket valójában a gyerekek manipulálnak, vagy a gyerekeket manipulálják, a gyerekek manipulálják egymást.” (felsővezető, interjú, 2026)

5.1.2. „Miért csak most mondja el?” – a hallgatás félreértelmezése

A gyerekek **sokáig nem beszéltek** a velük vagy társaikkal történekről, hallgatásukat pedig a körülöttük lévő felnőttek félreértelmezték. A „problémásnak” tekintett gyerekek figyelemfelhívó, konfliktuskereső, feszültséget generáló viselkedésének.

A szakirodalom egységes atekintetben, hogy **a traumatikus tapasztalatokról a gyerekek nem feltétlenül közvetlenül az események után számolnak be.** A feltárás időzítését befolyásolhatja életkoruk, a trauma hatása, az elkövetőtől való függőség, a szégyen, a lojalitás, a biztonságérzet és a környezet várható reakciója. Intézményi környezetben külön akadályt jelenthet, ha a gyerek mindennapi biztonsága azoktól a felnőttektől függ, akiknek a működéséről jeleznie kellene, vagy ha megtorlástól és kirekesztéstől tart.

A feltárás ezért gyakran fokozatos: a gyerek először csak utalhat a történekre, majd több beszélgetés során egyre több részletet mond el. A közlés részlegessége, változása vagy késői időzítése így nem önmagában a hiteltelenség jele, hanem a trauma, a függőségi helyzet és a bizalom lassú kialakulásának következménye.

A hosszú ideig tartó hallgatás önmagában sem nem bizonyítja, sem nem cáfolja a gyerek közlését. A szakmai feladat annak feltárása, mi akadályozta a korábbi segítségkérést, és rendelkezésre álltak-e a biztonságos jelzés feltételei. A bicskei ügyben az látszik, hogy ez a narratíva végig felismerhető a gyermekvédelmi eljárásokban 2011-ben és később is.

„Kérdésesnek tartja azt is, hogy ez a bejelentés miért éppen most történt meg, mikor a bejelentők elmondása szerint ezeket a jeleket már jóval régebben tapasztalták.” (Oktatási, Gyermek- és Ifjúságvédelmi Főosztály megbeszélése, 2011)

Egy másik, 2011-es egyeztetésen a fenntartó osztályvezetője a korábbi jelzések hiányára és az intézmény nyitott működésére hivatkozva fejezte ki kétségét:

„A gyámi tanácsadókhoz ilyen tartalmú észrevételek az elmúlt években tudomása szerint nem érkeztek. Az intézmény maximálisan nyitottan működik, nehezen képzelhető el, hogy 4 év alatt ezekről az eseményekről külső személy nem szerzett volna tudomást.”

(Budapest Főváros vizsgálati jelentése, 2024, a 2011-es egyeztetésről)

Mindkét érvelés abból indult ki, hogy a tartósan fennálló bántalmazásnak korábban láthatóvá kellett volna válnia. Noha (ahogyan korábban írtuk), **ha a gyerek által elmondottak egy olyan bántalmazási eseményre utalnak, amelyek időben jóval korábban történtek, akkor azt is meg kell vizsgálni, hogy a gyerek számára volt-e biztonságos segítségkérési lehetőség, hogyan reagált a környezet a közvetett jelzésekre, és vannak-e a rendszerben olyan hatalmi vagy függőségi viszonyok, amelyek fenntarthatták a hallgatást.**

A helyes kérdés ezért nem az, hogy „miért csak most mondja el?”, hanem az, hogy mi akadályozta meg abban, hogy korábban biztonságosan elmondhassa.

5.1.3. „Nem is volt olyan súlyos” – amikor nem veszik komolyan a gyerek jelzését

A gyerek jelzését többféleképpen lehet leminősíteni: kétségbe vonhatják, hogy a cselekmény megtörtént; jelentéktelennek, véletlennek vagy hétköznapi konfliktusnak minősíthetik; illetve vitathatják, hogy érdemi hatással lehetett a gyerek biztonságára és jóllétére. A bicskei ügyben ezek mindegyike előfordult, és mindegyik másféle képpen erodálta, mérgezte a gyerekek érzelmi biztonságát és mélyítette el az általuk átélt szexuális bántalmazás által okozott traumát.

A történeteket időnként nem tagadták teljesen, hanem olyan értelmezést adtak nekik, amely csökkentette a súlyukat. Hangsúlyt kapott, hogy nem történt erőszak, az érintkezés véletlenszerű volt, vagy a gyerek maga sem nevezte molesztálásnak az átélteket. Így nem az lett a kérdés, hogy történt-e határátlépés, milyen függőségi helyzetben, ismétlődően és milyen hatással a gyerekekre, hanem az, hogy miért nem indokol további intézkedést.

„Az igazgató egyetlen alkalommal sem erőszakoskodott vele [érintett gyermekkel].”
(gyermekotthoni munkatársak bejelentése, 2011)

„[Érintett gyermekek] vallomásaikban elmondták, hogy sérelmükre erőszakos cselekmény nem történt, minden esetben a gyermekek véletlenszerű érintkezésekről számoltak be.”

(Fejér Megyei Rendőr-főkapitányság határozata, 2012)

A fizikai erőszak hiánya nem zárja ki a szexuális visszaélést. **Függőségi helyzetben a határok átlépése fizikai kényszer nélkül, manipulációval, kivételezéssel, fokozatos közeledéssel vagy a fontos kapcsolat elvesztésének kockázatával is megvalósulhat.** A szakmai értékelésnek ezért a hatalmi különbségre, a kapcsolat jellegére, az átlépett határokra, az ismétlődésre és a gyerekekre gyakorolt hatásra is ki kell terjednie. Előfordulhat az is, hogy maga a gyerek tulajdonít kisebb jelentőséget a történeteknek:

„[Egyik érintett gyermek] gyámi tanácsadójának elmondta, hogy a rendőrségi meghallgatáson két esetet mondott el [a gyerek], de egyiket sem élte meg

molesztálásnak.”

(a fővárosi fenntartó bejelentésről történő egyeztetése, 2012)

A gyerek saját megélése fontos, de nem helyettesíti a szakmai értékelést. Életkora, tapasztalatai és függőségi helyzete miatt nem feltétlenül tudja felismerni vagy megnevezni a vele történeteket; a történetek kisebbitése a nehezen elviselhető tapasztalat távol tartását és a számára fontos kapcsolat védelmét is szolgálhatja. A korábban bemutatott behálózási (grooming) folyamat ezt tovább nehezítheti. Ha a határok átlépése fokozatosan, gondoskodásnak, szeretetnek vagy kivételezett kapcsolatnak álcázva történik, a gyerek maga is természetesnek vagy jelentéktelennek értelmezheti azt. Ez nem cáfolja a visszaélést, hanem annak kapcsolati működésére utalhat.

A Gyvt. szerint a veszélyeztetettség olyan állapot, amely valamely magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében akadályozza vagy gátolja a gyerek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését. A probléma ezért nem a jogszabályi fogalomból, hanem abból a gyakorlatból következik, amely kizárólag azt vizsgálja, hogy az egyes események elérnek-e egy feltételezett súlyossági küszöböt. Így háttérbe szorulhat a gyerek biztonságérzete, a megélésének jelentősége és az események összehatása.

Egy érintés, megjegyzés vagy kivételezés önmagában kevésbé súlyosnak tűnhet, de más jelentést kap, ha a korábbi jelzésekkel, a kapcsolat alakulásával, az ismétlődéssel és a gyerek kiszolgáltatott helyzetével együtt értékeli. Ami külön-külön jelentéktelennek látszik, összességében súlyos veszélyeztető mintázatot rajzolhat ki. A kisebbités mögött állhat szakmai ismerethiány, de szervezeti szinten a felelősséggel való szembenézés elkerülésének módjává is válhat: kevesebb következménnyel jár egy eseményt félreértésként kezelni, mint felismerni az intézményi működés lehetséges szerepét.

A jelzés komolyan vétele nem jelenti azt, hogy minden közlést bizonyítottnak kell tekinteni, vagy minden esetben azonos súlyú beavatkozásra van szükség. A jelzést tevőnek nem feladata előzetesen bizonyítani a közlés valóságtartalmát; a fogadó rendszer feladata, hogy azt rögzítse, biztonságos körülmények között meghallgassa, dokumentáltan értékelje a kockázatot, majd szükséges és arányos intézkedést tegyen. Ez egyszerre csökkenti annak veszélyét, hogy egy megalapozott jelzés elsikkadjon, illetve hogy egy téves vagy alaptalan közlésre aránytalan válasz szülessen.

A jelzést komolyan venni tehát nem ugyanaz, mint bizonyítottnak tekinteni. Azt jelenti, hogy nem szabad sem félresöpörni, sem túlreagálni: meg kell érteni, mi történhetett, milyen kockázat áll fenn, és milyen válasz védi arányosan a gyerek biztonságát.

„Amikor felkerestük azt az igazgatóhelyettest, akiben még volt valamennyi bizalmunk, hogy hátha segít, sokkolt minket, hogy nem akarta végignézni a felvételeket vagy meghallgatni konkrétan, hogy milyen jelzést szeretnénk tenni. Azt mondta, hogy most nem ér rá. Amikor később kerestük sürgetőleg, hogy jelezni szeretnénk a fenntartónak, azt mondta: mutass egy gyereket, aki ebben igazán sérült.” (gyermekvédelmi dolgozó, interjú 2026)

5.1.4. „Csak rávették, hogy ezt mondja” - befolyásolás feltételezése

A gyerek által elmondottakat a bicskei ügyben esetenként nem az érintett saját tapasztalataként értelmezték, hanem úgy, mint amit egy másik személy a befolyásával, ígéretével csikart ki, vagy

azért vette rá a gyereket, hogy alaptalanul vádaskodjon, mert bosszút akar állni valakin vagy valamilyen más külső érdekkal magyarázták ami történt. A figyelem ilyenkor arról, hogy *mit mond a gyerek, és az milyen veszélyeztetettségre utalhat*, arra helyeződött át, hogy *kinek állhatott érdekében a közlés*.

A bicskei ügyben már a befolyásolás lehetőségének felvetése is csökkentette a gyerekek által elmondottak súlyát. Hangsúlyossá vált, hogy kivel beszéltek korábban, kitől származhattak az információik, ígértek-e nekik valamit, illetve állhatott-e bosszú vagy más érdek a vallomásuk mögött. Ezek a feltételezések már a feltárás korai szakaszában alakították a jelzések megítélését, még annak tisztázása előtt, hogy történt-e tényleges befolyásolás.

„Igazgató úr nem teljesítette valamilyen [gyerek] igényét és ezért szembekerültek vele, vagy egyszerűen csak manipulálhatóak” (Oktatási, Gyermek- és Ifjúságvédelmi Főosztály megbeszélése, 2011)

„[Feljelentők] pénzt, lakhatást ígértek a fiataloknak arra az esetre, ha ellene [elkövető] vallanak” (elsőfokú ítélet, 2018)

„Az ügy nem valamilyen sértett vagy harmadik személy bosszúja-e, vagy esetleg más ok által indikált vallomásokról és terhelő nyilatkozatokról van-e, lehet-e szó” (a megváltoztatott ítélet, 2019)

„Remélem, [az egyik jelzést tevő munkatárs neve], büszke vagy magadra. Szégyen és gyalázat, hogy a személyes sérelmeitek miatt felhasználtátok ezeket a silány egyedeket!” (Az üzenetet egy volt munkatárs írta, aki 2017 őszéig a gyermekotthonban dolgozott.) (168 Óra, 2018)

5.1.5. „Minek ment oda” - a felelősség gyerekre hárítása

A bicskei ügyben a gyerekek viselkedésének, döntéseinek és feltételezett motivációinak értelmezése többféle irányból is csökkentette a felnőttek felelősségének súlyát: nem kellett foglalkozni az üggyel, hiszen csak problémás gyerekek gerjesztettek konfliktust, akik nem szavahihetőek, deviánsak, tehát csak alaptalanul vádaskodnak. Mindezekben túl a **felelősségvállalás hárításának** egyik fő indoka az volt, hogy a gyerekek állítólag önként keresték a bántalmazó társaságát, kezdeményezték vele a kapcsolatot, együttműködtek vele, de legalábbis a hétköznapiakban nem utasították vissza a közeledését.

*„[Gyerek] önként ment be [a elkövető irodájába].”
(Fejér megyei TEGYESZ, gyermekvédelmi gyám tapasztalatai, 2016)*

„[Vásárhelyi támogatói] Időnként azzal vádolják a fiatalokat, hogy meg sem történtek a visszaélések, időnként pedig azzal, hogy ők is akarták, minek mentek oda, pénzt fogadtak el cserébe, miért nem szóltak korábban.” (168 Óra, 2018)

A **beleegyezés** kérdése szexuális erőszak esetén különösen gyakran merül fel. Mi több, a közvélemény azt is számonkéri sokszor az áldozaton, hogy miért nem tiltakozott jobban, mintha ennek lenne valamilyen objektív, elvárható mércéje, hogyan kell viselkedni szexuális abúzus esetén. A bicskei ügy azt is megmutatja, milyen fontos tisztázni a teljes magyar társadalomban (nem csak a gyermekvédelemben) ezeket az elvárásokat, hamis mítoszokat és téves

feltételezéseket. **A gyerekekkel szembeni szexuális erőszak ugyanis az esetek töredékében zajlik konkrét fizikai kényszerítéssel.** Az elkövető nem a testi erejét használja ki, hanem a gyerek bizalmával és érzelmi kiszolgáltatottságával él vissza. **Sokkal erősebben és jobban hat az érzelmi manipuláció, ráadásul, ha olyan elkövetőről van szó, aki több gyerekkel szemben, rendszeresen követ el szexuális visszaélést, akkor azt kell feltételeznünk, hogy számára kifejezetten fontos is, hogy azt élhesse meg, a gyerekek önként adták oda magukat neki.** Tehát kerüli a direkt erőszakot, miközben mindent megtesz a hatékony manipuláció érdekében.

A köznyelvben általánosan elterjedt, hogy a gyerekekkel szembeni szexuális bántalmazás elkövetőjét **pedofilnak** nevezik, azonban ez szakmailag nem pontos, és félrevezető is. Az elkövetőknek ugyanis csak kisebb része tekinthető olyan személynek, aki szexuális vágyat, nemi izgalmat csak a pubertás kort be nem töltött gyerek látványától, érintésétől érez, azaz a pedofil zavar megállapítható nála. A bicskei ügy karakterjegyei ilyen elkövetőre utalnak, noha ezt teljes bizonyossággal azért nem írhatjuk le, mert jelenleg nincs diagnosztikai eszköz a pedofília megállapítására, így csak az elkövető "önbevallása" alapján minősülhetnek annak - a bicskei ügyben pedig tudomásunk szerint ez nem történt meg.

A gyerek önkéntes jelenléte a bántalmazója mellett vagy a kötődése hozzá, nem jelenti a felnőtt magatartásának elfogadását és az erőszakba való beleegyezést. A gyermekvédelmi ellátásban a gyerek és a vele szakmai kapcsolatban álló felnőtt között egyenlőtlen hatalmi viszony van: a felnőtt rendelkezik nagyobb tudással, döntési lehetőséggel és intézményi hatalommal. Ezért a személyes, testi és szakmai határok fenntartása az ő feladata; a gyerek közeledése vagy beleegyezésként értelmezett viselkedése soha nem használható ki, és azzal nem szabad visszaélni.

A felelősség áthárításának másik formájában a gyerekről kialakított negatív kép miatt nem foglalkoztak érdemben az általa elmondottakkal, és tették őt felelőssé azért, ami történt. A források „provokatív”, „kezelhetetlen”, „együtt nem működő”, „tisztetetlen” vagy „konfliktuskereső” gyerekről beszéltek, illetve haragot, bosszút vagy külső befolyást tulajdonítottak a segítségkérésük és jelzésük hátterében.

„[Sértett] agresszívabb lett [az elkövető] irányában, haragudott rá... azzal zsarolta őt és a kollégákat, hogy valótlan dolgokat fog mondani róla és az intézményről... negatívan érintette az augusztus 20-i kitüntetése, és irritálhatja az újbóli igazgatói kinevezése is” (elsőfokú ítélet, 2018)

„Társai az [egyik érintett gyereket] ügyet megelőzően sem kedvelték, mert folyamatosan konfliktusokat gerjeszt, nem bíznak benne” (Budapest Főváros önkormányzatának módszertani gyermekvédelmi szakszolgálat, vádról adott tájékoztatás jelzőrendszeri tagok felé, 2012)

A gyerek lehet indulatos, impulzív, szabályszegő vagy konfliktuskereső; haragudhat a felnőttre, és lehetnek saját érdekei is. E körülmények vizsgálhatók, de önmagukban nem bizonyítják, hogy a közlése valótlan, és nem teszik elfogadhatóvá a felnőtt határátlépését. **A nehéz viselkedés nem csökkenti a felnőtt felelősségét, hanem fokozottabb figyelmet és biztonságosabb kereteket tesz szükségessé.**

Ha a veszélyeztető helyzetet elsősorban a gyerek viselkedésével magyarázzák, a beavatkozás fókuszja a gyerek fegyelmezésére, alkalmazkodására és viselkedésének korrekciójára toldódik át. Eközben háttérbe kerül a felnőtt döntéseinek vizsgálata, a szakmai határok megsértésének kérdése és az intézmény felelőssége. A gyerek viselkedése része lehet a történetnek, de nem írja át a felelősség rendjét: a határok megtartása a felnőtt, a biztonság megteremtése pedig a rendszer feladata.

5.1.6. „Majd ha bizonyítani tudja” – amikor a gyerek védelmét a bizonyítékoktól teszik függővé

A gyerek jelzése nem kész bizonyíték, hanem veszélyeztetettségre utaló szakmai információ, amely további értékelést igényel. A vizsgált ügyben azonban gyakran nem az volt az elsődleges kérdés, hogy a közlés milyen kockázatot jelez és milyen lépések szükségesek, hanem az, rendelkezésre áll-e azonnali, egyértelmű bizonyíték. **A bizonyíték hiánya így nem további feltárást indított el, hanem csökkentette a jelzés súlyát.**

*„Azt javasoltam [gyermekvédelmi gyám]-nak, próbáljon megbizonyosodni arról, valóban történt-e feljelentés, egy telefonhívásra nem továbbítom az információt a fenntartó felé.”
(Fejér megyei TEGYESZ, javaslat a gyermekvédelmi gyámnak, 2016)*

Az idézett esetben nem közvetlenül a bántalmazás bizonyítását, hanem a feljelentés tényének igazolását várták el. A mechanizmus szempontjából mégis jelentős, hogy a veszélyeztetettségre utaló információ továbbítása formális megerősítéshez kötődött. A bizonytalanság így nem gyors tisztázást és kockázatértékelést, hanem az információ útjának elakadását eredményezte.

A büntetőeljárás és a gyermekvédelem eltérő kérdésre keresi a választ. A büntetőeljárásban egy meghatározott cselekmény megtörténtét és az elkövető büntetőjogi felelősségét kell bizonyítani; a gyermekvédelmi rendszernek azt kell mérlegelnie, hogy a rendelkezésre álló információk alapján fennállhat-e veszély, és milyen intézkedés szükséges a gyerek biztonságához. Ezért a gyermekvédelmi beavatkozás nem minden esetben várhat a büntetőjogi bizonyosságra.

Ez nem jelenti, hogy minden jelzést bizonyítottnak kell tekinteni, vagy azonnal a legsúlyosabb intézkedést kell alkalmazni. A hiányos, bizonytalan vagy ellentmondásos információkat tisztázni kell, a választ pedig a feltárt kockázathoz kell igazítani. A bizonytalanság nem a cselekvés elmaradásának oka, hanem a szakmai munka tárgya: további információgyűjtést, több forrás bevonását, dokumentált kockázatértékelést és szükség esetén átmeneti védelmi lépéseket indokolhat.

A gyerekek sérelmére elkövetett bántalmazás gyakran zárt intézményi környezetben, függőségi és bizalmi viszonyban, tanúk vagy tárgyi bizonyítékok nélkül történik. A trauma miatt a beszámoló késhet, részletekben bontakozhat ki vagy ellentmondásosnak tűnhet. Ha a védelem feltételévé magas bizonyítási küszöb válik, éppen azok a gyerekek kapnak kevesebb védelmet, akik helyzetüknél fogva a legkevésbé képesek bizonyítani a velük történeteket.

A teljes bizonyosságra való várakozás nem semleges döntés: ezalatt a veszélyeztető helyzet fennmaradhat, a gyerek kapcsolatban maradhat az érintett felnőttel, és más gyerekek is veszélybe kerülhetnek. A gyerek feladata nem saját veszélyeztetettségének bizonyítása, hanem a rendszer feladata, hogy a jelzés alapján feltárja a kockázatot, és a bizonytalanság ideje alatt se hagyja védelem nélkül.

5.1.7. „Ha bántotta volna, nem ragaszkodna hozzá” - a kapcsolati dinamika félreértelmezése

A gyerek és a jelzéssel érintett felnőtt közötti pozitív kapcsolatot a bántalmazás lehetőségével szembeni ellenérvként értelmezték. A vizsgálatban több esetben a gyerek pozitív érzelmeiből, az érintett felnőtt védelmezéséből vagy a kapcsolat fenntartásának igényéből arra következtettek, hogy a jelzett esemény nem lehetett súlyos, vagy nem történhetett meg. Ez az értelmezés azonban abból a téves feltevésből indul ki, hogy a kötődés és a bántalmazás kizárja egymást.

„Az intézetbe kerülésekor jó volt a kapcsolata az I.r. vádlottal, felnézett rá, apa-pótléknak tekintette. Bejárt hozzá az irodájába beszélgetni, megosztotta vele a problémáit.” (elsőfokú ítélet, 2018)

A gyerek bántalmazó kapcsolatban is kötődhet a számára meghatározó felnőttökhöz. A bizalom és érzelmi függés kialakítása vagy kihasználása maga is része lehet a visszaélés kapcsolati dinamikájának: a kitüntetett figyelem, a gyerek szükségleteire adott válaszok és a különleges kapcsolat élménye elfedheti a személyes és szakmai határok fokozatos átlépését. Ez intézményi környezetben különösen jelentős, ahol a felnőtt és a gyerek között eleve egyenlőtlen hatalmi és felelősségi viszony áll fenn.

A gyerek ezért egyszerre élhet meg bizalmat, kötődést és lojalitást, valamint félelmet, kiszolgáltatottságot és sérelmet. A kapcsolat fenntartásának igénye vagy a felnőtt védelmezése nem mond ellent a bántalmazás lehetőségének. A vizsgált ügyben is előfordult, hogy egy jelzést tevő gyerek gondozási helyének megváltoztatása után vissza akart kerülni Bicskére; ezt a közösségi kötődések és más pozitív kapcsolatok is magyarázhatták.

A korábban bemutatott grooming, vagyis bizalomépítő behálózás során a felnőtt fokozatosan megszerzi a gyerek bizalmát, különlegesnek mutatja a kapcsolatot, elmozdítja annak határait, és titoktartást alakíthat ki. Ez megteremtheti a visszaélés feltételeit, miközben a gyerek számára nehezebbé válik a határátlépések felismerése és megnevezése.

„Mindig is olyan érzésem volt, mint hogyha önzetlenül szeretne, nem csak engem, mindenkit. Odajött, megölelt, megsimogatott, adott puszit, stb. Érezte mindenféleképpen velem a bizalmát. Azt, hogy én neki bármit elmondhatok, mert nem lesz következménye.” (áldozat, RTL Klub, Házon kívül riport, 2016)

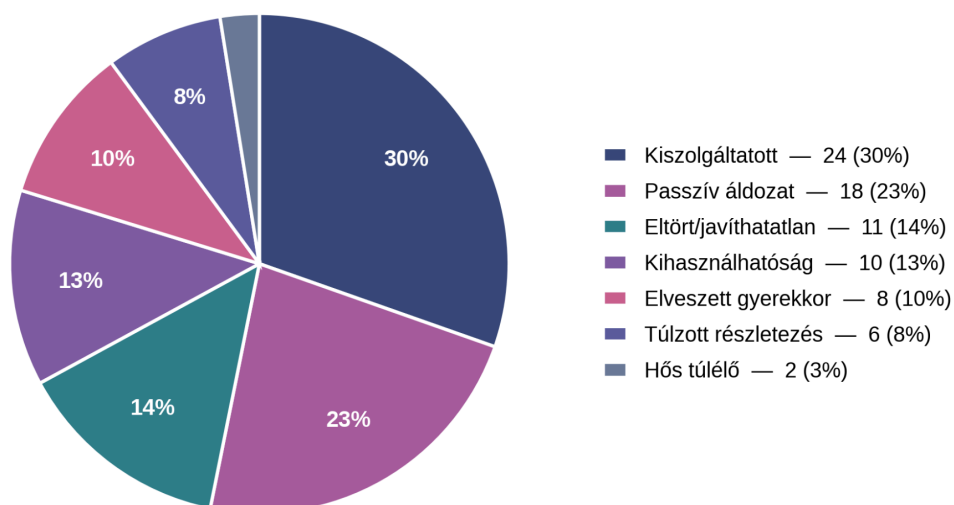
A szakmai értékelésnek ezért nem azt kell mérlegelnie, hogy volt-e kötődés, hanem a kapcsolat teljes történetét: hogyan alakult, milyen szerepe volt a felnőtt kitüntetett figyelmének, a bizalom megszerzésének és a függőségi helyzetnek, valamint történtek-e fokozatos határátlépések. A kapcsolat nem a gyerek közlésével szembeni ellenérv, hanem a feltételezett bántalmazás kapcsolati működésének megértéséhez szükséges információ. A bizalmi és függőségi kapcsolattal való visszaélés ráadásul tartósan ronthatja a gyerek másokba és saját ítéletébe vetett bizalmát, fokozhatja az önhibáztatást és a szégyent, és nehezítheti a későbbi kapcsolatokban megélt biztonságot.

5.1.8. Média szerepe a gyerek jelzéseinek értelmezésében

A vizsgált médiatartalmakban a **gyerekek jellemzően szűk, egymással ellentétes értelmezési keretekben jelentek meg egy olyan spektrumon, ami a passzív, kiszolgáltatott áldozatként**

való bemutatástól, az „elveszett gyerekkor” narratíváján át a „hős túlélő” szerepéig terjed. (ld. 2. ábra) Ezeknek a megjelenéseknek a vizsgálatát azért éreztük fontosnak, mert a széles nyilvánosság számára a gyermekvédelem, a gyerekekkel szembeni szexuális visszaélések témája, valamint a gyermekvédelem és az igazságszolgáltatási rendszer strukturális problémáinak ügye a bicskei gyermekotthonban történt visszaélések 2016-os média reprezentációjában vált először nyilvánvalóvá - és általános beszédtemává. Nem mindegy, hogy a média hogyan jelenítette meg az ügyet és az abban érintett fiatalokat, ill. hogyan hivatkozott az elkövetőre, az intézményre és úgy általában az állami gondoskodásban élő gyerekekre.

Gyerekre vonatkozó kódok

Jelentés 5.1.8 · a szeletek a kódelfordulások megoszlása; 48 kódolt cikk; többértékű mező.

2. ábra - A médiában megjelenő, gyerekre vonatkozó narratív keretezések (az elemzésben használt kódok alapján)

A fenti ábra az óramutató járásával megegyező irányban olvasható, és így válik láthatóvá, hogy az esetek többségében kiszolgáltatottként és passzív áldozatként jelenítette meg a média a gyerekeket. A domináns narratíva az “elveszett gyerekkor” köré szerveződik, ami nyilvánvalóan leegyszerűsíti az érintettek összetett tapasztalatait. **Ők nem csak bántalmazottak, hanem túlélők is, akiknek az élete több dimenzióból áll, mint amit a média elmond róluk.**

Egyes tartalmakban a bántalmazás szükségtelenül részletes bemutatása is megjelent, ami gyakori jellemzője az erőszak eseteknek és az egyik legnagyobb kockázat arra, hogy a média bulvárosítja a történeteket. Bár a részletek ismertetése olykor segíti az ügy természetének és súlyának megértését, a túlzott részletezés az érintett megítélését a társadalomban leszűkítheti arra, ami vele történt, és csökkentheti saját története feletti kontrollját. Arról nem is beszélve, hogy a trauma-szenzitív tartalomgyártás ott kezdődik, hogy a bulváros (az eset megértéséhez

nem szükséges, a részleteket feleslegesen taglaló és ilyen módon az érintett emberi méltóságát sértő) elemek kikerülnek a tudósításból.

Gyakran látjuk a nemzetközi (és magyar) médiában is, hogy **a nyilvánosságot felvállaló áldozatokból adott bántalmazási vagy visszaélési forma “arca” lesz.** A nevük összefonódik a bántalmazás tényével, miközben a sorsuk és az életük annál sokkal összetettebb, minthogy leszűkíthető lenne csupán arra a tényre, hogy erőszak áldozata/túlélője.

Mivel a bántalmazás által okozott trauma minden esetben abból is fakad, hogy az áldozat kontrollvesztett helyzetbe kerül - nem mondhat nemet, nem tud kilépni a helyzetből, el kell tűrnie azt, ami vele történik, hogy a testét használják és visszaélnék a helyzetével -, ezért **minden olyan szituáció, ami kontrollvesztéssel jár, triggerelheti a bántalmazottat. A média pedig klasszikusan így működik.** Közösségi média esetén az ember gyárt egy tartalmat, vagy hagyományos média esetén részt vesz egy tartalom létrejöttében, azonban arra már nincs befolyása, hogy a végeredményt mások hogyan értelmezik, kommentálják, használják fel, stb.

Ezért is fontos része a trauma-szenzitív tartalomgyártásnak tisztában lenni azzal, hogy a bántalmazás áldozata/túlélője a trauma-feldolgozás melyik fázisában van, és mi motiválja a nyilvánosság keresését. Sok esetben ugyanis a bántalmazást követő csönd-elhallgatás fázist egy olyan időszak követ, amiben az érintett folyamatosan keresi annak lehetőségét, hogy a külvilág visszaigazolja számára, hogy ami történt az nem volt OK, nem az ő hibája, és így az elkövető bűnössége és felelőssége kimondódjon. Ez azonban nem az utolsó fázisa a trauma-feldolgozásnak. Ezt követi egy olyan időszak, amikor rendeződik a túlélőben az élmény, és megnyílik annak lehetősége, hogy ha már meg nem történtté nem lehet tenni, legalább együtt lehessen élni azzal, amit elszenvedett. Ebben a fázisban már inkább túlélőként tekint magára az érintett, és nem áldozatként, mi több, gyakran kifejezetten igényli, hogy ne leegyszerűsítő módon, “csak” mint áldozathoz viszonyuljanak hozzá mások, hanem meg tudjon jelenni személyisége és élettörténete egyéb, szintén hangsúlyos eleme is.

Ha sikerül így megmutatni egy bántalmazási történetet, és az abban érintett áldozatokat, túlélőket, akkor a média és a nyilvánosság a trauma-feldolgozás eszközévé is válhat. Ellenkező esetben - és főleg, ha a tartalom megbélyegző, az áldozatokat sérülékeny helyzetbe hozó, a bulvárt kereső és nem az eset teljességét megmutató, akkor ismételt traumát okozhat.

A szexuális bántalmazás részleteinek nyilvánosságra hozatala különösen érzékeny kérdés. Sértheti az érintett méltóságát, magánéletét és önrendelkezését, különösen akkor, ha nincs érdemi ráhatása arra, milyen részletek és milyen formában válnak nyilvánossá. Növelheti a felismerhetőség, a megbélyegzés és az ismételt megterhelés kockázatát, miközben háttérbe szoríthatja a gyerek saját nézőpontját, szükségleteit, valamint a történetek kapcsolati és intézményi összefüggéseit.

„A most 21 éves fiú soha nem ismerte meg szüleit, problémás gyerekeknek számított, egyedül a gyermekotthon igazgatóját érdekelte, hogy mi van vele. Megbízott benne.” (24.hu, 2016)

„Kielégítette őket orálisan, fenekükhöz nyomta péniszét, rávette a gyerekeket, hogy elégítsék ki őt szájjal. Egyik esetben a vádirat szerint az otthon gárdonyi üdülőjében egy vele egy szobában tartózkodó tizennégy éves fiú takarója alá benyúlt, először a combját, majd a fiú nemi szervét simogatta” (Index, 2018)

„Legalább olyan bátornak kellene lennie a politikának ebben, mint amilyenek ezek a gyerekek voltak, akik odaálltak arccal és névvel, hogy ne tovább! Már a töredéke ennek a bátorságnak nagyon jó lenne” (168 óra, 2018)

A gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedő gyerekekről szóló tartalmakban **patologizáló és stigmatizáló értelmezések is** megjelentek. Pszichés vagy magatartási nehézségeiket olykor személyes jellemzőként kezelték, az érintetteket pedig eleve „problémás”, „javíthatatlan” vagy „elrontott” gyerekként mutatták be. Az ilyen címkék gyengítették a közléseik hitelességét, normalizálták kiszolgáltatottságukat, és háttérbe szorították a jelzéseik, valamint segítségkérésük jelentőségét.

„Ezt csinálta velük a rendszer. És nem pusztán a gyermekvédelem, hanem az a rendszer, ami elnézte ezt. Ez nem kötelező része a történetnek. Az, hogy kiemelnek a családból, még nem eredményezhetné” (168 óra, 2019)

A gyerek reprezentációját az is meghatározza, hogy saját tapasztalata milyen közvetítéssel válik láthatóvá. Ha története elsősorban intézményi, szakmai vagy közéleti szereplők értelmezésén keresztül jelenik meg, saját nézőpontja háttérbe szorulhat. A média ugyanakkor a vizsgált ügyben olyan közvetítő téren is működött, amely az érintettek tapasztalatainak és hangjának megjelenését tette lehetővé ott, ahol az intézményi és jelzőrendszeri folyamatok ezt korábban nem biztosították megfelelően. Az ügy nyilvánosságra kerülésében a 2016-os médiamegjelenéseknek meghatározó szerepük volt.

A külső nyilvánosság szükségessége egyben rendszerszintű hiányra is utal: az érintettek hangjának meghallásához és érdemi figyelembevételéhez nem lett volna szükség médiára, ha erre a gyermekvédelmi rendszer megfelelő lehetőséget biztosít.

Az RTL Klub Házon kívül című riportja közvetlenül megszólaltatta az érintetteket, akik ekkor már nagykorúak voltak, és arcukat, nevüket is vállalták. A riportterrel e vizsgálat keretében készült interjú alapján számukra elsősorban az jelentett sokat, hogy valaki meghallgatta és komolyan vette őket:

„(..) akkor mondták nekem az összes fiatal, hogy azt akarják megköszöni nekem, hogy nekik soha senki nem hitt, mert mindig ezt mondták, hogy így drogos kis senkiháziak, ezeknek nem lehet elhinni semmit, ezek össze-vissza hazudoznak, ezek a gyerekek. És hogy így tőkre köszönik nekem, hogy így volt egy ember, aki így meghallgatta őket, és így elhitte nekik, amit mondanak. Nekik önmagában ez egy tök nagy ajándék volt, és az annyira megrázó volt, hogy nem azt köszönték meg, hogy így felelősségre lehet majd vonni ezt az undorító embert, hanem azt, hogy ők is olyan emberek, ugyanolyanok, akiket így meg kell hallgatni, és el kell hinni nekik, amit mondanak.” (interjú, újságíró, 2026)

Az érintettek megszólaltatása azonban körültekintő tervezés mellett sem veszélytelen. A média szereplői ritkán rendelkeznek a traumainformált megközelítéshez, a reviktimizáció megelőzéséhez és saját védelmük biztosításához szükséges képzéssel és eszközökkel. Az újságírói interjú azt is megmutatja, hogy a történetekkel való közeli találkozás a riportert is tartósan megterhelheti:

„Ez ott van nekem folyamatosan, ez az én csomagom, amit így ez az életnek az a része, ahol így nem tartottam be a saját szabályaimat, és sokkal közelebb engedtem

embereket magamhoz, meg történetet magamhoz, mintha mennyire ez egészséges. (...) Meg azért ezek az emberek ott vannak. Egy-kettő mai napig ott van az életemben, és nagyon-nagyon fájdalmas látni, hogy így miben vannak.” (interjú – újságíró, 2026)

A fiatalokkal történő találkozásoknak például kellett találni egy biztonságos platformot, amit az alábbi módon tudott megoldani a riporter:

„És akkor (...) találkoztunk egy ilyen megbízható helyen, nekem a barátomnak a Kazincy utcában volt egy picike kis helye, egy ilyen bárszerűség, ami amikor nem volt nyitva napközben, akkor megkaptam a kulcsot, és akkor ott tudtunk találkozni. (...) muszáj volt egy hely, ahova a fiatalok is be mernek jönni, nyilvános hely nem lehet, az utcán nem lehet, tehát muszáj volt keríteniünk, hogy legyen egy ilyen kis helyünk.” (interjú – újságíró, 2026)

A média tehát egyszerre jelenthet kockázatot és lehetőséget. Leegyszerűsítheti, stigmatizálhatja vagy szükségtelenül kitérgetheti az érintettek tapasztalatait, ugyanakkor teret adhat saját hangjuknak, és láthatóvá teheti azt, amit az intézményi rendszer korábban nem hallott meg. Az elemzés következő része azokkal a mechanizmusokkal foglalkozik, amelyek az elkövetővel kapcsolatos értelmezéseken keresztül befolyásolhatják a gyermekvédelmi kockázatok megítélését.

5.2. Az elkövető felmentésének értelmezési keretei és mintázatai

A gyermek jelzésének fogadtatását nemcsak annak tartalma, hanem az is befolyásolhatja, kiről szól. Egy elismert, kedvelt vagy tekintélyes szakemberrel kapcsolatos közlés nehezebben elfogadható, mert megkérdőjelezi a róla kialakult pozitív képet, valamint a munkatársak, vezetők és fenntartók korábbi döntéseit.

Elkövető-felmentő mechanizmus akkor működik, amikor a figyelem a jelzett magatartásról és a gyermekekre gyakorolt hatásáról az érintett felnőtt érdemeire, jó szándékára vagy nélkülözhetetlenségére terelődik. Így a központi kérdés nem a feltárt kockázat, hanem az lesz, elképzelhető-e a jelzés egy „jó szakembernek” vagy „jó embernek” tartott személyről.

Az elkövető védelme ilyenkor a szakmai közösség önképének és a szervezet korábbi működésének védelmével is összefonódhat. **A bizalom, a szakmai hírnév és a kapcsolati beágyazottság az elkövető manipulációját is segítheti:** megkönnyíti a határok átlépését, és csökkenti a későbbi jelzések hihetőségét.

A szakmai életút, a személyes tapasztalat, a nevelési szándék vagy a szervezeti pozíció lehet fontos háttérinformáció, de nem helyettesítheti a gyermek jelzésében felmerülő kockázat független vizsgálatát. A következő alfejezetek azt elemzik, miként válhat a szakmai és személyes megítélés, a nevelési cél, a kollegiális lojalitás, a nélkülözhetetlenség, a kapcsolati beágyazottság és a médianarratíva a jelzések súlyát csökkentő, az elkövetőt védő keretté.

5.2.1. „Ő jó szakember, ilyet nem csinál” - a szakmai elismertség mítosza

A jó szakmai hírnév nem cáfolja a bántalmazásra utaló jelzést, mégis befolyásolhatja, mennyire tartják elképzelhetőnek azt egy korábbi teljesítménye, vezetői szerepe vagy intézményi elismertsége alapján megítélt személlyel kapcsolatban. A magas státusz és a kapcsolati beágyazottság ezért már a jelzést is visszatarthatja, később pedig késleltetheti annak értékelését és a szükséges intézkedést.

„hosszú évekre visszatekintve, folyamatosan teljes kihasználtsággal, magas színvonalon működött, melyben fontos szerepet tulajdonítanak az igazgató vezetői munkájának.” (SZGYF, tájékoztatás V.J. Magyar Bronz Érdemkereszt kitüntetésével kapcsolatban, 2016)

„Vásárhelyi János egykori igazgató Bicske város elismert, közéleti tevékenységet is ellátó szereplője volt, Bicske város díszpolgára címét is megkapta.” (SZGYF Fejér Megyei Kirendeltség válaszelevelének melléklete a kártérítési kérelem kapcsán, 2020)

Működési zavar akkor keletkezik, amikor **a szakmai múlt a konkrét jelzés elleni érvvé válik:** a gyermekkel történtek és a felmerülő kockázatok vizsgálata helyett az érintettől kialakult pozitív kép alapján mérlegelik a jelzés hihetőségét. A szakmai reputáció így csökkentheti a gyermekek beszámolóinak súlyát.

A tekintély és a kiterjedt kapcsolatrendszer a segítségkérést is akadályozhatja: a gyermekek, munkatársak és más jelzők tarthatnak attól, hogy nem hisznek nekik, hitelességüket megkérdőjelezzik, vagy a jelzésüknek hátrányos következményei lesznek. A vizsgált ügyben ezt a későbbi vallomásokban és interjúkban megjelenő, fenyegetésről és megtorlástól való félelemtől szóló beszámolók is jelzik.

„Vásárhelyi János Bicskén elismert és köztiszteletben álló személyiség, ezért megfontolandónak látom annak mérlegelését, hogy a helyi rendőrkapitányság esetében nem merülhet-e fel az elfogultság.” (Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal adatszolgáltatása, 2016)

„Az igazgatóról kialakult egy olyan kép, hogy jószágos, önfeláldozó, nagyon szentéletű ember, vagy vallásos, és mindent a gyerekekért tesz. Bent él, kedves, áhítatos hangja van. Furcsa, de talán egy túl jó ember képét keltette, vagy nem tudom, milyen értelmezés is volt ez. Közben pedig ő volt az a hatalmas ember, aki a gyerekekért mindent megtesz, és el tud intézni dolgokat. Elmegy a rendőrségre megbeszélni, hogy ne induljon eljárás, vagy egy gyermek ügyében a családjához jár. Szóval volt hatalma, és főleg azért, mert az igazgató bevonódott a helyi politikai életbe. Valahogy a kettő együtt volt jelen: a szent életű, önfeláldozó, de hatni tudó, erős ember képe. Ezt nemcsak a dolgozók, hanem a gyerekek között is fenntartotta.” (gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

A szakmai elismertség szervezeti védelmet is adhatott: a fenntartói bizalom, a korábbi értékelések és elismerések miatt az új információk könnyebben tűnhetnek kivételesnek, félreértésnek vagy kevésbé valószínűnek. Egy elismert vezetővel kapcsolatos aggály elfogadása ugyanis a korábbi kinevezések, kitüntetések, fenntartói döntések és ellenőrzések helyességét is megkérdőjelezi; a személy tekintélyének védelme így a szervezet saját működésének igazolásával kapcsolódhat össze:

„A bicskei Kossuth Zsuzsa Gyermekotthon és Általános Iskola a különféle törvényességi és szakmai ellenőrzések megállapításai szerint, hosszú évekre visszatekintve, folyamatosan teljes kihasználtsággal, magas színvonalon működött, melyben fontos szerepet tulajdonítottak az igazgató vezetői munkájának. Vásárhelyi János irányítása alatt az intézményben kiemelt figyelmet fordítottak fejlesztő, felzárkóztató, terápiás módszerek alkalmazására, a módszertani kultúra folyamatos bővítésére. [felsorolja kitüntetésait, valamint az igazgatói szerepén kívül betöltött pozícióit] A fenti információkat mérlegelve szakmailag megalapozottnak tartottam Vásárhelyi János Magyar Bronz Érdemkereszt kitüntetésre történő felterjesztését.” (Bátori Zsolt, SZGYF, 2016)

5.2.2. A személyes megítélés legitimáló szerepe

A feltételezett elkövetőről kialakult pozitív kép alapvetően befolyásolhatja a jelzés fogadását. A konkrét magatartás vizsgálata helyett vagy mellett az válhat meghatározóvá, hogy az érintettet „jó embernek”, „gyerekszeretőnek”, „empatikusnak”, „segítőkéssznek”, „odaadónak” vagy „mindenki által kedveltnek” tartják. A róla kialakult kép így akkor is csökkentheti a jelzés hihetőségét, ha annak tartalma további feltárást indokolna.

„Számunkra is megdöbbentő volt a nyomozás, az ügyészégi felterjesztés és a bírósági döntés eredménye, mert ezek a cselekmények a fenntartó, illetve a város képviselői számára is — az igazgató megnyerő és aktív közéleti, szakmai szerepvállalása és viselkedése miatt - hihetetlennek tűntek.” (SZGYF Fejér Megyei Kirendeltség válaszelevelének melléklete a kártérítési kérelem kapcsán, 2020)

„ő ilyen, és akkor csak a jó szíve, vagy az, nem tud a gyerekeknek nemet mondani.... ezt négy évig gondoltuk így” — eleinte így látták többen János bácsit (gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

A grooming folyamatában a segítőkész, megbízható és empátikus személy képének kialakítása, valamint a gyermek és környezete bizalmának megszerzése maga is a manipuláció része lehet. Ez megkönnyítheti a határok fokozatos átlépését, és egyúttal gyengítheti a későbbi jelzések hitelességét.

Ennek a segítő foglalkozásokban különös jelentősége van. A gyermekvédelemben dolgozók szerepéhez eleve a gondoskodás, a segítségnyújtás és a gyerekek támogatása társul. A segítő szerep és a pozitív személyes tulajdonságok azonban nem zárják ki a szakmai határok átlépését vagy a hatalmi helyzettel való visszaélést.¹⁰ A jelzés értékelésében ezért nem az érintett személyiségéről kialakult képnek, hanem a konkrét magatartásnak, annak körülményeinek és a gyerekre gyakorolt hatásának kell meghatározónak lennie.

A bicskei ügyben a személyes meggyőződés közösségi és szervezeti megerősítést is kapott: **a munkatársak korábbi tapasztalatai, az igazgató megbecsültsége és a lojalitás befolyásolták a jelzések értelmezését.** A vizsgálat után az intézményben az igazgató ártatlanságát támogató aláírásgyűjtés indult; létrejött a „János bácsi ártatlan” Facebook-csoport, és helyi támogatói 2016-ban felvonulást is szerveztek.

Fontos ugyanakkor, hogy egy bántalmazó nem minden kapcsolatában és nem folyamatosan erőszakos: az, hogy valakivel szemben nem követett el visszaélést, nem cáfolja, hogy másokat bántalmazott.

„És nem sokkal ezt követően megindult az aláírásgyűjtés az intézményben. Tehát emlékezetem szerint az iskola vezető igazgatóhelyettes megfogalmazott egy ilyen hűségnyilatkozatot, hogy mi hiszünk, vagy biztosak vagyunk az igazgató ártatlanságában, és hogy ez csak jót tett a gyerekekkel, meg az intézménnyel, meg ez került veszélybe, hogy mi most messzemenően támogatjuk, és körbehordták az intézményben.” (gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

A pozitív személyes kép így nyilvános, kollektív támogatássá szerveződhetett, ami csökkenthette a gyermekvédelmi jelzések súlyát, és nehezíthette a konkrét magatartásnak az érintett közösségi megítélésétől független értékelését.

5.2.3. Nevelési célra hivatkozás

A nevelési célra hivatkozás akkor válik felmentő mechanizmussá, amikor a kifogásolt magatartást pedagógiai vagy fegyelmezési eszközként értelmezik, és a gyerekre gyakorolt hatás helyett a felnőtt feltételezett szándéka kerül előtérbe.

¹⁰ Többek között ez is indokolja a jelentés készítésekor hatályban lévő **kifogástalan életvitel vizsgálatok** és pszichológiai alkalmassági vizsgálatok módszertanának átalakítását. Ezek a vizsgálati eszközök ugyanis a hivatásos állományra (rendészeti, honvédelmi, nemzetbiztonsági feladatokat ellátó) személyek átvilágítására és vezetői képességeinek értékelésére lettek kidolgozva, és egyik pillanatról a másikra, valódi módszertani átalakítások nélkül lettek kiterjesztve a gyermekvédelemben dolgozóakra. Miközben a gyermekvédelemben kockázatos elkövetői magatartások teljesen más dinamikákat, kockázatokat és mintázatszerű bántalmazói viselkedést mutatnak, amit csak erre kidolgozott módszertannal lehet jól mérni és feltárni. Nem véletlen, hogy a Szülő utcai javítóintézet vezetője, Juhász Péter Pál (miként több más bántalmazó is), “kifogástalan életvitelűnek” és “alkalmasnak” minősült ezeket az átvilágításokon.

„van egy sajátos gesztusnyelve, megérinti, megsimogatja a gyereket - de ezt ő szakmailag indokoltnak és természetesnek tekinti” (fővárosi fenntartó az első váddal kapcsolatos megbeszélésének leírása, 2011)

„[az igazgatóhelyettesek] méltatták az igazgató szakmai munkáját, legkiemelkedőbb eredményeként kiemelve talán „a mélységes gyermekszeretet”, ami „[a]z ő értékrendjében nemcsak pusztá szólam, hanem a legkomolyabban veendő eredmények egyike a gyermekek mindenek fölött való érdekének képviselése, biztosítása.” (Budapest Főváros Vizsgálói jelentés, 2024)

A nevelési szándék feltételezése nem teszi elfogadhatóvá a bántalmazást, megalázást, lealacsonyító vagy hatalommal visszaélő módszerek alkalmazását. A felnőtt magatartását annak alapján kell értékelni, hogy tiszteletben tartotta-e a gyermek testi és személyes határait, arányos és szakmailag, valamint gyermekjogi szempontból elfogadható volt-e, illetve milyen hatással volt a gyermekekre.

A felnőtt saját értelmezése – hogy az eljárása természetes vagy szakmailag indokolt – nem helyettesítheti ezt az értékelést. **Különösen kockázatos ez olyan szervezeti közegben, ahol a rend fenntartása, az erőszakos fegyelmezés és a gyermekek szoros kontrollja elfogadott gyakorlattá válik:** ilyenkor a megalázó kommunikáció, a pszichológiai nyomás vagy a túlzott korlátozás is „nevelési eszköznek” tűnhet.

Ez a logika egyedi esetek mellett tartós intézményi gyakorlatokat is igazolhat, miközben háttérbe szorul annak vizsgálata, hogy azok félelmet, megalázottságot, biztonságvesztést vagy más sérelmet okoznak-e. A nevelési cél csak akkor igazolható, ha az alkalmazott eszköz ténylegesen a gyermek fejlődését és biztonságát szolgálja.

5.2.4. „Ha ilyen történt volna, tudnánk róla” – a szakmai összetartás felmentő szerepe

A gyermekvédelmi munka bizalomra épül, de ez nem helyettesítheti a gyermek jelzésének komolyan vételét és a konkrét magatartás független vizsgálatát. Működési zavar keletkezik, ha a munkatársak tapasztalatai – „senki nem tapasztalt ilyet”, „mindig megbíztunk benne”, „ha ilyen történt volna, biztosan észrevettük volna” – döntő érvvé válnak.

A bántalmazás jellemzően nem a munkatársak jelenlétében történik, ezért a „nem láttuk”, „nem hallottunk róla” vagy „velünk mindig megfelelően viselkedett” kijelentések csak a kollégák saját tapasztalatáról szólnak; nem cáfolják a jelzett magatartást.

„az igazgatója arról is híres volt, hogy a dolgozók személyes problémáit is igyekezett megoldani” (gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

„Akkor voltak a gyám tanácsadók, fele szerelmes volt belé, vagy nem tudom, oda voltak” (gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

Egy jelzés elfogadása nemcsak az érintett vezető megítélését, hanem a teljes közösség korábbi működését és szakmai önképét is megkérdőjelezheti. **A lojalitás ezért a vezető mellett a közösség saját korábbi ítéleteit is védheti,** ami hozzájárulhat a gyermek jelzésének figyelmen kívül hagyásához vagy bagatellizálásához.

A lojalitás nem mindig önkéntes: a hierarchia és a munkatársi függőség kockázatosná teheti a vezetővel szembeni jelzést. Ha a jelzést annak a vezetőnek kell továbbítani vagy jóváhagynia, akire az aggály vonatkozik, a formálisan létező út a gyakorlatban nem biztonságos. Ez a jelzési protokollokban ma is fennálló probléma lehet.

„És az is tanulság, hogy most is az van, hogy ha jelzés van a gyermekotthonon belül, az az igazgató írja alá. És mi van, ha ő ellene kellene jelzést tenni? Tehát hogy erre a protokoll nem tér ki valahogy.” (gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

„És ott látszódik, hogy igazából ez egy ilyen ellentmondásos helyzet, hogy azonnal jelezni kéne, azt, hogy a munkáltatóm, a gyermekotthon igazgatója és a gyerekek gyámja bántalmazza a gyerekeket, de nincs egyértelmű útja ennek, hogy ezt hova jelezzük. Másrészt meg kialakult, hogy van egy olyan intézményi működés, meg egy olyan hatalmi rendszer, amiben az egy dolog, hogy te ezt jelzed, de hogy azon mi lesz, hogy annak lesz-e következménye, az nagyon nem garantált. Tehát azt tudtuk, hogy aki jelez, az kirúgják, vagy valami lesz.” (gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

A vizsgált ügy beszámolója szerint **a vezetői állásponttól eltérő vagy jelzést tevő munkatársakat elszigetelhették, korlátozhatták munkájukat, illetve más hátrányok érhatték.** Ilyen környezetben a vezető támogatása az intézményhez tartozás feltételévé, a kétely vagy jelzés pedig a közösséggel szembeni fellépéssé válhat.

„(...) velem nem illet menni ebédelni. Tehát valaki véletlen mellém ült, ha nem voltak ott, a gyerekügyi ügyintézőkkel jártam ebédelni, mert ők eljöttek velem. (...) Szemlátomást ki volt adva, hogy velem nem ebédelhet senki. Tehát nem mutathat senki olyan képet, hogy engem támogat bármennyire is. Az igazgató úr nem állt velem többet szóba (...)” (gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

[Az igazgató korlátozta a gyámok tevékenységét: egy bizonyos helyiségben találkozhattak a gyerekekkel, le kellett írniuk amit beszélgettek egymással, amit a gyerekeknek alá kellett írniuk] „ott fogadtam a gyerekeket, mint valami munkaügyi központos, aki, tehát ennyire lekorlátoztak minket, mert hogy akkor már olyan ügyekben nyúltunk bele, ami nekik nem tetszett. És erre ment ki az egész egyébként.” (gyermekvédelmi gyám, interjú, 2026)

A hallgatás ilyen helyzetben nem feltétlenül egyetértést vagy a jelzés megalapozatlanságát mutatja, hanem alkalmazkodás lehet a függőséghez, a retorzió veszélyéhez és a biztonságos jelzési út hiányához. A kollegiális lojalitás akkor válik önvédelmi mechanizmussá, amikor a közösség egysége és önképe fontosabbá válik a gyermek jelzésének pártatlan értékelésénél és biztonságánál.

5.2.5. „Nélküle nem működik” – a nélkülözhetetlenség látszata

A jelzések értékelését befolyásolhatta az intézmény működőképességének megőrzése: az érintett vezető kivizsgálása, korlátozása vagy felelősségének megállapítása szervezeti kockázatnak tűnhetett. A bicskei intézmény nélkülözhetetlenségét erősíthette, hogy súlyos állapotú, máshol el nem helyezhető gyerekeket is befogadott, miközben ehhez nem feltétlenül rendelkezett megfelelő feltételekkel.

„Tehát, hogy ilyen gyerekeket is befogad. Sokszor az volt az érzésem, hogy [az igazgatót] azért hagyják működni úgy, ahogy működik, mert befogadja ezeket a gyerekeket, akiket senki más. (...) Pedig nem volt meg a megfelelő feltétel ahhoz, hogy

egy ilyen súlyos állapotú gyereket ők gondozzanak, meg felügyeljenek rá.”
(gyermekvédelmi gyám, interjú, 2026)

Az ellátórendszer kapacitáshiánya és strukturális problémái függőséget teremthetnek egy intézménytől: működésének fenntartása akkor is szükségesnek látszik, ha súlyos aggályok merülnek fel. A 2026-ban is súlyosbodó kapacitáshiány miatt bántalmazó munkatársak vagy elhanyagoló, bántalmazó módon működő intézmények is „láthatatlanok” maradhatnak, mert kiesésük a rendszer további működését veszélyeztetné. A valódi kérdés ezért az, nevezhető-e működő gyermekvédelemnek az a rendszer, amely a bántalmazás és a rossz bánásmód tolerálásával tartja fenn magát.

Az intézményi függőség összekapcsolódhat a vezető személyes nélkülözhetetlenségével. A felhalmozott tudás, kapcsolatrendszer, döntési jogkör és informális befolyás azt az érzetet keltheti, hogy távozása veszélyeztetné az intézmény működését, ezért a jelzések értékelésébe az is bekerül: mi történne, ha kiesne a vezető.

Működési zavar keletkezik, ha a vezetőváltástól, szakemberhiánytól, kapacitáscsökkenéstől, fenntartói vizsgálatától vagy a nyilvánosság következményeitől való félelem háttérbe szorítja a gyermekek biztonságának és a szükséges azonnali intézkedéseknek a vizsgálatát. Ez önmagát erősíti: minél inkább egy embernél összpontosul a tudás és a döntési hatalom, annál nehezebb helyettesíteni, és annál kockázatosabbnak tűnik vele szemben következetesen eljárni.

2026-ra ez a függőség már nemcsak a vezetőket érinti: a gyermekvédelmi intézményekben a frontvonalban dolgozó gyermekfelügyelők és nevelők is pótolhatatlannak tűnhetnek. Az intézmények és fenntartók így legalább annyira függnek tőlük, mint a vezetőktől, ami tovább gyengítheti a velük szembeni kontrollt.

5.2.6. A kapcsolati beágyazottság mint védelmi mechanizmus

A gyermekvédelmi és hatósági rendszerben az együttműködés és bizalom szükséges, de kockázatot jelent, ha a hosszú idő alatt kialakult személyes és szakmai kapcsolatok befolyásolják a jelzések megítélését vagy a független kivizsgálásba vetett bizalmat. Egy beágyazott vezetővel kapcsolatos jelzés nemcsak az ő magatartását, hanem a vele kialakított együttműködések és korábbi közös döntéseket is megkérdőjelezi, ezért az ügy könnyebben terelődhet informális vagy helyi kezelés felé.

„Így utólag visszanezve, azokkal a szereplőkkel ápoli jó kapcsolatot, akikkel célszerű volt. Tehát a gyámhivatal vezetőjével gyakorlatilag baráti kapcsolatban voltak ... A rendőrség szintén, mert gyakran fordult a gyerekeinkkel, hogy bajba kerültek. És akkor sokszor élt ezzel a lehetőséggel, hogy megpróbálta elsimítani a dolgokat ... Tehát a vezetők, kifejezetten a vezetők. Meg hát volt neki politikai szerepe is, tehát volt egy ideig önkormányzati képviselő. Úgyhogy ott is politikai területen is azért elég jó beágyazottsága volt. És a gyermekvédelmi vezetés felé, tehát a TEGYESZ”
(gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

A kockázat különösen nagy, ha az érintett több, elvileg független intézményi és hatósági szereplővel is szoros kapcsolatban áll, mert ez gyengítheti a külső kontroll tényleges vagy érzékelt függetlenségét. A vizsgálat nem állapította meg minden kapcsolat konkrét döntésbefolyásoló hatását, de a gyermekvédelemben már az is súlyos következményű, ha a gyermek vagy a jelző szakember nem bízik a pártatlan ügykezelésben.

„[Gyerek] nyomatékosan kéri, hogy a bicskei hatóságokat (rendőrség, gyámhivatal) ne értesítsük az általa elmondottakról, mert [a elkövetővel] az ott dolgozók jóban vannak és segítenének neki” (TEGYESZ, gyermekvédelmi gyám tapasztalatai, 2016)

Ha a gyermek úgy érzékeli, hogy az érintett kapcsolatban áll mindazokkal, akikhez segítségért fordulhatna, a jelzési út számára bezárulhat. Féltethet attól, hogy közlése visszajut az érintetthez, nem vizsgálják pártatlanul, vagy hátrány éri; a kapcsolati beágyazottság így nemcsak a jelzés kezelését, hanem annak megszületését is akadályozhatja. A jelzési út csak akkor véd valóban, ha formálisan és a gyermek, illetve a jelző szakember számára is ténylegesen biztonságosnak és pártatlannak látszik.

5.2.7. A média szerepe az elkövető felmentésében

A vizsgált médiatartalmakban az elkövető felmentését erősítő narratívák elsősorban a jogerősen elítélt, később köztársasági elnöki kegyelemben részesült igazgatóhelyetttel kapcsolatban jelentek meg. Egyes tartalmakban a jogerős ítélet alapjául szolgáló cselekmény helyett vagy mellett hangsúlyossá vált a gyanúsított több évtizedes szakmai múltja, képzettsége, személyes megítélése és feltételezett szándéka. Ezek a jellemzők így nemcsak háttérinformációként szerepeltek, hanem olyan értelmezési keretet is adhattak, amely mérsékelte a cselekmény súlyát és az elítélt felelősségét.

A felmentés a cselekmény átkeretezésében is megjelenhetett: a történetek egyedi hibaként, rossz döntésként vagy a körülmények következményeként való bemutatása háttérbe szoríthatta, hogy az elítélt magatartása milyen szerepet játszott a gyermekek korábbi vallomásainak visszavonására irányuló folyamatban. A média keretezésének ezért nemcsak az a jelentősége, milyen tulajdonságokat kapcsol az elkövetőhöz, hanem az is, hogy mekkora hangsúlyt kap maga a cselekmény, az érintett gyermekek tapasztalata és az elkövető felelőssége.

„Ez a 64 éves székelgyföldi tanárember a 40 éves pedagógiai pályáját bukta el az ítélettel, és veszélybe került egyedül maradt feleségének, valamint 85 éves, továbbra is Erdélyben élő édesanyjának mindennapi megélhetése.” (...) Novák Katalin NEM egy pedofilnak adott kegyelmet. Hanem egy lelkes, munkáját odaadással végző, a gyerekek által is kifejezetten kedvelt, számukra számos külön programról gondoskodó tanárembernek.” (Mandiner, 2024)

„Az őt ismét besározó médiakampány hatására elgondolkodott azon, hogy visszaköltözik Erdélybe, ahol felmenői is hozzá hasonló, köztisztviselőben álló pedagógusok voltak és ahol idős édesanyja él.” (Blikk, 2024)

Az RTL Házon kívül című műsora szerint az igazgatóhelyettes a kegyelmi botrány után, 2024-ben egy héten belül kétszer találkozott a bicskei gyermekotthon egyik korábbi lakójával, az egyik érintett fiúval. A fiú állítása szerint tudatmódosító szerek hatása alatt volt, amikor az igazgatóhelyettes kérésére videóra mondta, hogy az igazgatóhelyettesnek nem volt köze az intézményben történetekhez. A stáb által távolról rögzített második találkozón a fiatalember követelte a felvételek törlését; bár K. Endre arra hivatkozott, hogy a videókat ügyvédjének küldte el neve tisztára mosása érdekében, az áldozat határozott fellépésére végül a helyszínen törölte a három videót a telefonjáról.

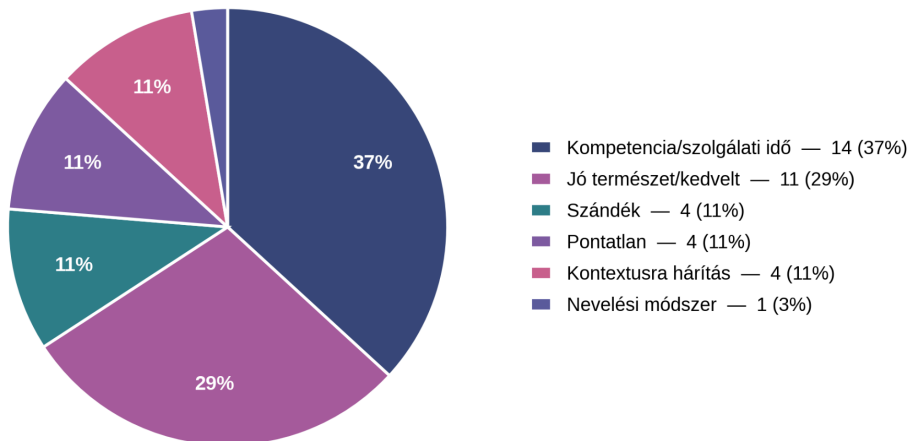
Az elkövető felmentése ugyanakkor nemcsak abban jelenhet meg, amit a médiatartalmak az elítéltről elmondanak, hanem abban is, ami a történetből háttérbe szorul. Ha kisebb hangsúlyt kap a cselekmény, annak az érintettekre gyakorolt hatása és az elkövető felelőssége, a történet

értelmezési súlypontja eltolódik: az áldozatok tapasztalata háttérbe kerülhet az elkövető személyének és motivációinak értelmezéséhez képest. (ld. 3. ábra)

Sajátos jelentősége van ebben a kegyelmi döntésnek is. A köztársasági elnöki **kegyelem** ténye önmagában nem változtatja meg a jogerős ítéletben megállapított büntetőjogi felelősséget, **médiabeli értelmezése azonban hozzájárulhat a cselekmény súlyáról és az elítélt felelősségéről kialakuló képhez**. Különösen azokban a narratívákban válhat legitimáló tényezővé, amelyek a kegyelmet a korábbi szakmai életúttal, személyes kvalitásokkal vagy a cselekmény enyhébb megítélésével kapcsolják össze.

Az elkövetőt legitimáló narratívák nyilvános megjelenése az érintettek szempontjából is jelentős. Ha a médiában ugyanazok az értelmezések – az elkövető jó híre, szakmai érdemei, jó szándéka vagy a cselekmény kisebbítése – jelennek meg, amelyek korábban a gyermekek jelzéseinek megkérdőjelezésében vagy relativizálásában is szerepet játszottak, az megismétli a korábbi érvénytelenítő tapasztalatokat. Ez jelentősen **növelheti az ismételt pszichés megterhelés és az újratraumatizáció kockázatát, amit abban is láttunk, hogy a bicskei ügyben érintett fiatalok segítői arról számoltak be a vizsgálat során folytatott beszélgetésekben, hogy a nagy visszhangot kiváltó média megjelenések (és közösségi média posztokat) követően a fiatalok egy része kibillent az egyensúlyából, triggerelődött**.

Elkövetőre vonatkozó kódok

Jelentés 5.2.7 - a szeletek a kódelfordulások megoszlása; 23 kódolt cikk; többértékű mező.

3. ábra. A médiában megjelenő, elkövetőre vonatkozó kódok¹¹

¹¹“Kompetencia/szolgálati idő” kóddal azonosított tartalmak azt hangsúlyozzák, hogy az elkövető milyen kompetens szakember és milyen sok időt töltött a gyermekvédelem szolgálatában. “Jó természet/kedvelt” kód azokra a tartalmakra vonatkozik, amelyek azt emelték ki, hogy az elkövetőt milyen sokan kedvelték, milyen jó a természete, mennyire elfogadott a közösségben. “Szándék” kóddal azok a média tartalmak lettek megjelölve, amelyek az elkövető szándékát vonták kétségbe a bántalmazásra. “Nevelési módszer” kód került ahhoz a tartalomhoz, amiben az elkövetett bántalmazást úgy értelmezték, mint egyedi nevelési módszert, egyfajta szeretgetési módként szerepel az áldozatok testi integritásának megsértése. A “kontextusra hárítás” olyan

A média így nemcsak bemutathatja az intézményi működésben korábban megjelenő, az elkövetőt felmentő mechanizmusokat, hanem egyes esetekben azok nyilvános újratermelésének terévé is válhat, mi több személyes traumatizációt is megvalósíthat. A szakmai reputáció, a pozitív személyes megítélés és a jó szándék hangsúlyozása, a cselekmény minimalizálása, illetve a felelősség kontextusba helyezése a médiatérben is csökkentheti a cselekmény és az áldozati tapasztalat súlyát.

—

Az előző fejezetek a gyerekek jelzéseinek értelmezésében és az elkövető megítélésében azonosított mechanizmusokat mutatták be. Ezek hatása túlmutathat az egyedi jelzések értékelésén: hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a szervezet saját működésének, korábbi döntéseinek vagy érdekeinek védelme a gyermekvédelmi szempontok elé kerüljön. A következő fejezet az ehhez kapcsolódó szervezeti önvédelmi mechanizmusokat vizsgálja.

5.3. A rendszer önvédelmi működése

A gyermekvédelmi rendszer formálisan akkor is működhet, ha a gyerek helyzete közben érdemben nem változik. Megtörténhetnek az előírt eljárási lépések anélkül, hogy a veszélyeztetettség csökkenne vagy a gyerek biztonságba kerülne. A vizsgálat arra mutatott rá, hogy Bicskén több esetben is az eljárási megfelelés, a felelősség elhatárolása, a szervezeti működés vagy az intézmény érdekei kerültek előtérbe a gyerek tényleges biztonságával szemben.

A rendszer önvédelmi működése akkor alakul ki, amikor – nem feltétlenül tudatosan vagy összehangoltan – saját működésének igazolása és védelme nagyobb súlyt kap a gyerek szükségleteinek. Az alábbi alfejezetek ennek egymást erősítő mechanizmusait mutatják be.

5.3.1. A nyomozási érdek és a gyerek legfőbb érdekének konfliktusa

A büntetőeljárás megindulása nem helyettesíti a gyermekvédelmi intézkedéseket. A nyomozás célja a történetek tényszerű kivizsgálása és a büntetőjogi felelősség megállapítása. A gyermekvédelmi rendszer feladata ezzel párhuzamosan a fennálló kockázatok értékelése, a gyerekek biztonságának megteremtése és támogatásuk biztosítása. A bicskei ügyben azonban több dokumentum arra utal, hogy a nyomozás megindítása egyes szereplők számára saját feladatuk lezárását vagy további intézkedéseik halasztását jelentette.

„[gyermekvédelmi gyám] elmondtam neki, hogy tenni az ügyért [rendőrségi feljelentés utáni segítség] jelen állás szerint tehetek, hogy jelzem mindezt felettesemnek és mindannyian azon vagyunk, hogy az igazság kiderüljön, de ennek a felgöngyölítése a nyomozó hatóság feladata lesz. Elmondtam, hogy felém mint gyám felé egyik gyámoltam sem fordult ez ideig segítség kérésével vagy panasszal ilyen tárgyban” (Rendőrségi feljelentésről tájékoztatás, 2016)

„a központi szerv intézkedésére nincs szükség, tekintettel a nyomozóhatóság eljárására. (...) Hatóság megkeresésére jelen időpontig nem kerül sor a fenntartó részéről (...)”

tartalmakat jelöl, ahol az elkövető kapcsán azt emelik ki, hogy a bántalmazás milyen kontextusban történt, pl. a gyerekek nehéz nevelhetősége, problémák a rendszer működésében. “Pontatlan” kódot kaptak azok a média tartalmak, amelyek az elkövető vonatkozásában nem helytálló, pontatlan információkat osztottak meg.

tekintettel arra, hogy nagykorú és nem gyermekvédelmi ellátásban lévő egyén tesz észrevételt.” (Fejér Megyei Kirendeltség, tervezett intézkedések, 2016)

A nyomozási érdek egyes helyzetekben a gyermekvédelmi intézkedések korlátjaként jelent meg. Az információk védelme és a nyomozás befolyásolásának elkerülése legitim szempont, de nem írhatja felül a potenciálisan érintett gyerekek azonnali védelmét.

„Én ezt rögtön jeleztem a feljebb, hogy most akkor mi csináljuk, mert olyan gyerekeket nevezett meg, akik akkor is a gyermekotthonban éltek, és hogy akkor most mi legyen. És az első dolog igazából az volt, hogy írjunk a nagy titoktartási szerződést. És akkor mondom, oké, én ezt aláírom, de a gyerekekkel mi lesz? Tehát most ez a legfontosabb, hogy a főigazgatóság rögtön küldte a titoktartását. Persze arra vonatkozóan, hogy a nyomozást ne hogy befolyásolja bármilyen kimenő információt, de nem ezért volt, ezt tudjuk.” (gyermekvédelmi gyám, interjú, 2026)

Az iratokból részletesen rekonstruálhatók az adminisztratív lépések, jóval kevésbé az azokból következő gyermekvédelmi beavatkozások és azok eredményessége. Az SZGYF például 2016-2017-ben több intézkedést tett *„a probléma komplex kezelése érdekében”*, azok tartalma és a gyerekek helyzetére gyakorolt hatása azonban a felsorolásból nem volt megismerhető.

Ez különösen akkor jelentett kockázatot, amikor a veszélyeztetettség tartósan fennállt. Az iratok jelzések, továbbítások és egyeztetések, miközben a gyerek helyzetében bekövetkező változások sokszor nem. Az eljárás útja követhető volt, a gyermeké nem.

5.3.2. “Ilyen körülmények között csak ennyit tudunk tenni” - a korlátozott cselekvőképesség narratívája

A szakemberhiány, a túlterheltség, a fluktuáció, az elégtelen kapacitások valós korlátokat jelentenek a gyermekvédelemben. A vizsgálat alapján ezek Bicskén is nehezítették a gyerekek helyzetének feltárását, a megfelelő szakemberek bevonását és az időben történő beavatkozást.

„egy nagyon komoly válság van most a gyermekvédelemben, és ennek az egyik fő mutatója az a humán erőforrás hiány. Tehát abból a rendszerből, ahol gyakorlatilag 1200 hiányzik, és ez körülbelül az egyötöde az engedélyezett létszámoknak, az önmagában egy kritikus helyzet.” (felsővezető, interjú, 2026)

„A fluktuáció is nagyon magas, és nagyon-nagyon sok olyan mutató van, ami azt mutatja, hogy a személyi állomány elöregedik, hogy a fiatalok nem annyira jellemzően jönnek be [...]” (felsővezető, interjú, 2026)

„Másképp pedig a közsférában gyakorlatilag a legrosszabbul fizetett terület vagyunk, ezért nyilván csak azok maradnak, akik nagyon komoly belső motivációval vannak a területi iránt, vagy azok, akik egyszerűen nem tudnak máshol elhelyezkedni az adott területen.” (felsővezető, interjú, 2026)

A kapacitáshiány a konkrét ügyek kezelésében is megjelent. A források szerint a szakemberhiány korlátozta egyes vizsgálatok lefolytatását és a gyerekek megfelelő támogatását.

„az intézményben ellátott 96 gyermek, 106 dolgozó, valamint gyermekvédelmi gyámok meghallgatása jelentősen hosszabb időt igényel... szexuális bántalmazás áldozatainak

kezelésében jártas szakember kevés van az országban, ezen szakértők megtalálása és a vizsgálatba történő bevonása is hosszabb időt igényelne és beszerzés köteles”
(SZGYF főigazgatósága a nyomozással kapcsolatban, 2016)

„Pszichológus. Hát ez, hogy pszichológus se küld, de nem volt. Volt két pszichológusa a gyermekotthonnak, de nem tudom, hogy mennyire foglalkoztak ezzel, hogy a gyerekeket mennyire segítették. [a történetek feldolgozásában]”
(gyermekvédelmi gyám, interjú, 2026)

A strukturális nehézségek azonban nem minden esetben magyarázzák meg, hogy miért az adott szakmai és vezetői döntések születtek, milyen más lehetőségek álltak rendelkezésre, és mely intézkedések maradtak el ténylegesen az erőforráshiány miatt. A korlátozott működési feltételek tehát magyarázhatják a rendszer nehézségeit, de nem helyettesíthetik a konkrét döntések és mulasztások vizsgálatát. A gyerek veszélyeztetettségének felismerése, a kockázatok mérlegelése és a lehetőségek szerinti beavatkozás ilyen működési feltételek mellett is szakmai kötelezettség.

5.3.3. A jelzések kezelésének következetlen és átláthatatlan gyakorlata

A bicskei ügy vizsgálata nem azonosított olyan következetesen alkalmazott szakmai mércét, amely alapján rekonstruálható lett volna, hogy egy jelzés mikor és miért vezetett intézkedéshez. A szabályozási és intézményi környezet változásai megmagyarázhatnak eltéréseket az egyes időszakok között, azt azonban nem, hogy az adott időpontban miért követte egyes jelzést intézkedés, míg másokat nem.

„Ez így megjön [a jelzés], és akkor nincs eszközrendszer erre, vagy én úgy emlékszem, hogy semmilyen protokollunk nem volt erre, hanem az van, hogy így jön meg, hogy a fenntartó kérdezi, hogy mit tud a TEGYESZ, a TEGYESZ-nek a munkatársai, [...]”
(felsővezető, interjú, 2026)

A bizonytalanság abban is megjelent, hogy ugyanazt a közlést egyes szereplők gyermekvédelmi kockázatként értékelték, mások viszont nem tekintették további figyelmet igénylő jelzésnek. Nem minden közlés indokol azonos beavatkozást, de minden lehetséges veszélyeztetésre utaló információ szakmai mérlegelést igényel. A vizsgált esetekben azonban a jelzés megfogalmazása, részletessége és vélt meggyőző ereje is befolyásolta annak megítélését.

Ez különösen fontos a gyerekektől érkező közléseknél, ahol a töredékes, bizonytalan vagy közvetett beszámoló nem a kockázat hiányát jelzi. Ahogy korábban bemutattuk, a gyerekek gyakran utalásokkal vagy fokozatos számolnak be az őket ért sérelmekről. A kérdés ezért nem az, hogy a jelzés „meggyőző-e”, hanem az, hogy milyen további feltárást vagy védelmi intézkedést indokol.

Ezt a problémát nemcsak a bicskei ügyben azonosítottuk. Az alábbi, Szőlő utcai ügyre vonatkozó interjúrészletek hasonló értelmezési mechanizmust mutatnak:

„És az adott pillanatban, hogy amikor az ember találkozik egy rendkívüli eseménnyel, akkor nem lehet megítélni azt, hogy milyen súlyú ügy kerekedik ki belőle. Amikor az elmúlt év tavaszán a Juhász Péter Pállal kapcsolatban megérkezett az első jelzés hozzánk, az egy olyan típusú jelzés volt [egy fiú azt mondta, hogy Juhász Péter szexuális utalást tett neki], amit akár ki is röhöghettünk volna.”
(felsővezető, interjú, 2026)

„Tehát a Juhász Péter Pál egyébként tereptanár volt. Tehát az a magyarázat, amikor megnéztük, hogy szabályszerűen beléptetnek mindenkit, és egyébként meg a tereptanári mivolta miatt fiatal lányok, egyetemista lányok mennek be hozzá, teljesen hihető és valóságos történet volt. Egy ilyen jelzés után egy olyan jelzés, hogy valaki azt mondja, hogy nem akarom itt szó szerint idézni, de hogy tesz egy erotikus utalást egy fiúra, akár az ember tovább is léphetne rajta, hogy megint mondott valamit a gyerek, oké, ez ugyanolyan, mint a többi.” (felsővezető, interjú, 2026)

A probléma különösen a fenntartói és vezetői döntések szintjén vált láthatóvá. A következetes és átlátható szakmai mérce hiányában így a jelzések sorsa részben az egyes döntéshozók értelmezésétől függhet. Ez kiszámíthatatlanná teszi, hogy miből lesz ügy, mi sikkad el és milyen választ ad a rendszer. Végso soron pedig a jelzőrendszerbe és a gyermekvédelem működésébe vetett bizalmat is gyengíti.

5.3.4. Informális ügykezelés és hatáskör túllépés

A vizsgálat több olyan esetet azonosított, amikor a gyerekek veszélyeztettségére utaló információkat hivatalos jelzés helyett intézményen belül, személyes egyeztetések vagy saját kezdeményezésű információgyűjtéssel kezelték.

„Elfogadhatatlannak tartom, hogy a szakdolgozók – mintegy a nyomozó hatóság szerepét átvéve – videófelveteleket készítettek a gyermekek által elmondottakról.” (Ombudsmani jelentés, 2012)

Az informális ügykezelés így hatáskörtúllépéssel is együtt járhatott. A munkatársak maguk próbálták feltárni és dokumentálni a történeteket. Ez a rendelkezésre álló információk alapján több esetben a gyerekek védelmének szándékából és abból a tapasztalatból fakadt, hogy a hivatalos utak nem vezettek megfelelő reakcióhoz. A formális eljárások helyét azonban a jó szándékú belső fellépés nem veheti át. Így elmaradhat a független vizsgálat, nem kapcsolódnak be a szükséges szakmai szereplők, és nem keletkezik olyan dokumentáció, amelyben az ismétlődő információk később összeérhetnek.

Más esetekben a probléma „házon belül” rendezése, a konfliktusok elkerülése vagy az intézmény működésének fenntartása vezetett informális megoldásokhoz. Ezek nem feltétlenül jelentették az intézkedések teljes hiányát, de a belső egyeztetések és saját kezdeményezésű lépések nem helyettesíthették a szükséges gyermekvédelmi és hatósági eljárásokat, illetve a független külső kontrollt.

„a feljelentéshez kapcsolódóan a gyermekotthon egykori nevelőjéből, valamint volt ellátottakból zárt csoport szerveződött.” (SZGYF, feljegyzés, 2016)

Az informális működés kockázata az intézmény környezetében kialakuló, szabályozatlan külső kapcsolatokban is megjelent. Például a gyermekotthonnal szemben élő idős emberhez rendszeresen ájtártak a fiatalok. A vizsgált dokumentumok szerint hol ételt kaptak, hol munkát végeztek, hivatalos megállapodás vagy intézményi együttműködés nélkül. A gyanú szerint olyan gyerekek is tartózkodtak nála, akik engedély nélkül voltak távol az intézményből. Egy gyermekvédelmi gyám így jelezte ennek kockázatait:

„a kialakult helyzet [a szomszédnál tartózkodó gyerekek] tarthatatlan, (...) a gyermekek értelmi, érzelmi, erkölcsi és fizikai fejlődése veszélyeztetve van azáltal is, hogy a hatósági szerveknél a megjelenési kötelezettségüket nem teljesítik, illetve hogy a

sportkarrierjük rovására megy mindez” [gyermekvédelmi gyám miután gyámoltja nem akart rendőrségre menni és kihagyta a fociedzését, hogy a szomszédnál dolgozzon] (bejelentés, gyermekvédelmi gyám, 2016)

Az ilyen szabályozatlan kapcsolatokban a gyerekek kikerülhetnek a szakmai kontroll alól, ami növeli a kiszolgáltatottságukat és a visszaélések kockázatát. Ugyanakkor az is látható, hogy a gyerekek számára ezek a kapcsolatok olyan figyelmet, állandóságot és kötődést biztosíthatnak, amelyeket az ellátórendszerben nem kapnak meg. Egy jól működő gyermekvédelmi rendszernek ezeket a szükségleteket alapból biztosítani kell, miközben megfelelő keretek között lehetőséget teremt a pozitív külső kapcsolatok megtartására.

5.3.5. „Amíg nincs bizonyíték, nincs teendő” – a téves értelmezési logika

A bicskei ügy kapcsán többször is felmerült érvként, hogy ami „nem bizonyítható”, az „nem történt meg”.

„a bejelentésben szereplő állítások nagyon nehezen lesznek bizonyíthatóak” (Fővárosi fenntartó bejelentésről történő egyeztetése, 2011)

„jelenleg állítás áll szemben állítással” (az igazgatóhelyettesek egyeztetése a fenntartóval, 2011)

Ez különösen azokban a helyzetekben jelent kockázatot, amelyekben természetüknél fogva kevés külső bizonyíték áll rendelkezésre. A zárt intézményi környezet, a függőségi viszonyok és a gyerek kiszolgáltatott helyzete egyaránt megnehezíthetik a történetek bizonyítását.

5.3.6. A panasz hiányának és visszavonásának téves értelmezése

Az elemzett ügyekben visszatérően a gyermekvédelmi kockázatot csökkentő körülményként jelent meg, ha a gyerek nem tett formálisan panaszt, nem fordult segítségért, vagy később visszavonta korábbi közlését. Kevesebb figyelmet kapott, hogy milyen körülmények akadályozhatták a jelzést vagy vezethettek annak visszavonásához.

A panasz visszavonása azonban nem teszi meg nem történtté a korábbi közlést, és önmagában nem igazolja annak valótlanágát vagy a veszélyeztetettség megszűnését. Különösen intézményi és kapcsolati függőségben élő gyermekek esetében állhat mögötte félelem, nyomásgyakorlás, lojalitáskonfliktus vagy fontos kapcsolatok elvesztésének veszélye.

„A [z egyik áldozat], aki később öngyilkos lett, hát ezt később már, amikor én már nem voltam ott, ha engem még megkeresett nekem, semmilyen kapcsolatom nem volt a [z egyik áldozattal], soha, de megkeresett egyszer az irodában, és azt mondta, hogy beszélni szeretne velem, menjünk innen ki. Akkor mentünk egy kicsit sétálni a parkba, és azt mondta, hogy ő nagyon sajnálja, hogy ezt kell mondja, de nem tudja már fenntartani tovább amit mondott. Mert hát egyrészt a társai is bántják, másrészt meg mindenféle nyomásgyakorlás, majd arra még kitérek, hogy milyenféle nyomásgyakorlás. Konkrétan a [z egyik áldozattal], kapcsolatosan az volt a támadási felület, hogy ő nevelőszülőtől került be a gyermekotthonba, de ő nagyon szerette a nevelőszülőt, és János bácsi vállalta, hogy időnként el is viszi a nevelőszülőhöz, hogy kapcsolatot tudjanak tartani, mert a nevelőszülő messze lakott, és ő maga nem jött be a gyermekotthonba, úgyhogy néha elvitte a [z egyik áldozatot], korábban is, és azt

mondták neki, hogy nem fogják soha többet elvinni, hogyha ilyeneket hazudgál az igazgató bácsiról, akkor ne csodálkozzon.” (gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

„Igen, a fenntartó saját, tehát ott az osztályvezető volt, mint a főosztályvezető, a Csókay úr, és a közvetlen alárendelt gyermekotthoni referenst küldte a gyermekotthonba, hogy beszéljen velem, hogy mit látok, hogy milyen a helyzet. És azt kérdezte, hogy szerintem kellene-e kiemelni a gyerekeket az intézményből. Szerintem nem a gyerekeket kéne kiemelni, hanem a Vásárhelyit kéne kiemelni....Egy ideig valóban távol is volt, talán valahova el is utazott, és akkor két hét múlva megjelent, mintha mi se történt volna. Márciusban pedig írtam az ombudsmannak is. Ismertette a helyzetet. Gyerekek folyamatos nyomásra, gyakorlás alatt vannak, és úgy megy a büntetőeljárás.” (gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

A panasz hiányát és visszavonását ezért mindig a gyermek függőségi helyzetével, kapcsolati környezetével és a jelzést követő intézményi reakciókkal összefüggésben kell értékelni. A bicskei ügyben ehelyett több alkalommal maga a panasz hiánya vált érvvé:

"nehezen képzelhető el, hogy 4 év alatt ezekről az eseményekről külső személy nem szerzett volna tudomást" (fővárosi fenntartó bejelentésről történő egyeztetése, 2011)

"a gyerekek az elmúlt időszakban nem éltek panasszal sem felnőtt, sem gyermektársaik vonatkozásában" (fővárosi fenntartó bejelentésről történő egyeztetése, 2012)

"Elmondtam, hogy felém mint gyám felé egyik gyámoltam sem fordult ez ideig segítségkéréssel vagy panasszal ilyen tárgyban.” (gyermekvédelmi gyám feljegyzése, 2016)

A panasz hiánya azonban csak akkor értelmezhető megfelelően, ha azt is vizsgáljuk, volt-e a gyerek számára ténylegesen biztonságos lehetőség a jelzésre. A bicskei ügyben a gyermekek – a jelzést tevő nevelők példáján keresztül is – azt tapasztalhatták meg, hogy a megszólalás hátrányos következményekkel járhat.

5.3.7. Független kontroll hiánya

A vizsgálatban visszatérően megjelent a független szakmai kontroll hiánya. Több esetben ugyanaz a szervezet vagy vezető értékelte a gyermekvédelmi reakció megfelelőségét, amelynek korábbi döntései vagy mulasztásai maguk is a vizsgálat tárgyát képezték. Ez csökkentette annak esélyét, hogy a korábbi döntéseket és az esetleges intézményi vagy vezetői felelőségeket érdemben felülvizsgálják.

A külső hatósági eljárások ezt a hiányt nem pótolták. Ahogy korábban bemutattuk, ezekre hivatkozva egyes esetekben éppen az önálló fenntartói vizsgálat maradt el.

„mindenfajta közbenső vizsgálat, (így a fenntartó esetleges vizsgálata is) azzal a kockázattal jár, hogy megzavarja a rendőrségi vizsgálat folyamatát és megnehezíti vagy meg is akadályozza annak eredményes lefolytatását” (fővárosi fenntartó bejelentésről történő egyeztetése, 2011)

„megítélésem szerint az ügyben jelenleg rendelkezésre álló információk alapján a központi szerv intézkedésére nincs szükség, tekintettel a nyomozóhatóság eljárására” (Fejér TEGYESZ, 2016, bejelentés)

A független kontroll érvényesülését tovább gyengítette, amikor az intézmény vezetése korlátozta a gyermekvédelmi gyámok munkáját. Ez egyúttal a gyerekek intézménytől független érdekképviselőhöz és jelzési lehetőséghez való hozzáférését is szűkítette.

„(...) volt egy alkalom, amikor [az igazgató] kiadott egy 12 pontos utasítást, hogy a gyámokkal mi a helyzet, ezt csak úgy a kezünkben nyomták, és onnantól kezdve előzetesen kellett bejelentkezni a gyermekotthonba, név szerint le kellett írnom azokat a gyerekeket, akikkel én találkozni szeretnék, és korlátozva lettem úgy a munkavégzésemben, hogy a gyermekotthonba már nem mehettem be a lakásotthonokba, tehát konkrétan a gondozási helyét nem láthattam a gyerkőcnek, se az ágyát, se az íróasztalát, se a környezetét, hanem lekorlátoztak minket egy kápolnának nevezett raktárhelyiségbe, ahol betettek egy asztalt egy székkal, és ott fogadtam a gyerekeket, mint valami munkagyi központos, aki, tehát ennyire lekorlátoztak minket, mert hogy akkor már olyan ügyekben nyújtunk bele, ami nekik nem tetszett. Én erre ment ki az egész egyébként.” (gyermekvédelmi gyám, interjú, 2026)

Így a rendszer több pontján is hiányzott vagy korlátozott maradt az a független szereplő, amely az intézmény saját értelmezésétől függetlenül vizsgálhatta volna a gyerekek helyzetét és a megtett intézkedések megfelelőségét.

5.3.8. A felelősség áthárítása

A bicskei ügyben visszatérően megjelent, hogy a gyermekvédelmi probléma kezelése egyik szereplőtől a másikhoz került anélkül, hogy egyértelmű lett volna, ki felel a gyerek biztonságát szolgáló intézkedések kezdeményezéséért és összehangolásáért. A beavatkozás elmaradását több esetben más intézmény hatáskörével, fenntartói felelősséggel vagy más folyamatban lévő eljárással indokolták.

A felelősség hárításának egy másik formája jelent meg 2020-ban, amikor az egyik sértett jogi képviselője az SZGYF-hez fordult a fenntartói és felügyeleti mulasztások ügyében. Válaszul arra kérték, hogy maga igazolja az ezekre vonatkozó állításait:

„amennyiben a Gyo. fenntartója és felügyeleti szerve nem követett volna el folyamatos mulasztást, akkor felismerhető lett volna korábban az elkövetett cselekmény. Az intézményben köztudott volt, hogy az int. vezető a fiúkat szexuálisan kihasználja, ennek ellenére senki nem tett semmit.” (SZGYF tájékoztatás, 2020)

A probléma nem a hatáskörök elkülönítéséből, hanem a **gyermekvédelmi feladatok összehangolásánál hiányából** fakadt. A vizsgálat alapján több alkalommal az ágazatirányítási szint sem kezdeményezte vagy követte nyomon a szükséges intézkedéseket.

Ezért miközben az egyes szereplők saját feladatukat teljesítettnek tekintették, a gyerek biztonságának egészéért viselt felelősség gazdátlan maradt. Nem volt olyan számonkérhető folyamat, amely a jelzéstől a gyerek tényleges biztonságba kerüléséig végigkísérte volna az ügyet.

5.3.9. A mintázatok felismerésének hiánya

A bicskei ügyben **az egymással összefüggő jelzések több alkalommal különálló ügyekként jelentek meg**, így nem álltak össze olyan mintázattá, amely a veszélyeztetés súlyára és ismétlődő jellegére utalhatott volna.

„Egy fegyelmi eljárásnak a dokumentációja, az szerintem egy olyan tétel, amit nem felejthet el a rendszer. [...] azért a rendszerszintű tanulság miatt, hogy itt alapvetően bagatell, pici, rendkívüli eseményekből tudnak nagyon-nagyon komoly ügyek kirajzolódni.” (felsővezető, interjú, 2026)

„...tényszerűen tudom azt, hogy 1993-ban már írásos jelzés történt [...] és [...] a Vásárhelyinek a szakmai előéletében is felmerültek ilyen jellegű [esetek]. [...] számtalan jel utalt arra, hogy valami nem elfogadható” (felsővezető, interjú, 2026)

„...egy nappal azután, hogy a fiatal, aki korábban segítséget kért tőlünk, öngyilkos lett, egy másik fiatal fejlelmentést tett a rendőrségen, majd egy harmadik fiatallal kapcsolatban, aki még az otthonban élt, megkerestek, hogy ő a gyámnak jelzett. [...] A gyámok azt mondták, hogy csak akkor tudnak cselekedni, ha az ő gyámoltjuk konkrétan jelzést tesz felőlük.” (gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

Az intézményi bántalmazásra utaló mintázatok gyakran nem egyetlen súlyos eseményből, hanem kisebb jelzésekből, visszatérő panaszokból és egymástól független beszámolókból rajzolódnak ki. **Ezek jelentősége sokszor csak együttes értékelésük révén válik láthatóvá.**

Bicskén ezt az is nehezítette, hogy az információk különböző intézmények, szervezeti szintek és szakemberek között oszlottak meg. A korábbi jelzések nem minden esetben épültek be az újabb ügyek értékelésébe, így **a rendszer újra és újra egyedi esetekkel szembesült ahelyett, hogy felismerte volna a mögöttük kirajzolódó mintázatot.**

5.3.10. A média szerepe a rendszer önvédelmi működésének erősítésében

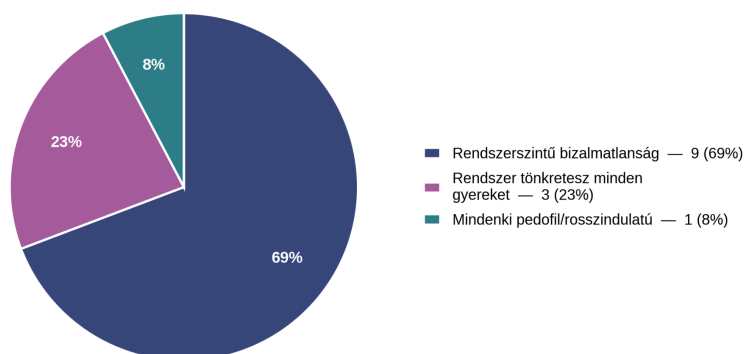
A vizsgált ügyben a nyilvánosság meghatározó szerepet játszott abban, hogy a korábban érdemi változást nem kiváltó jelzések szélesebb figyelmet kapjanak, és az érintett intézmények lépéskényszerbe kerüljenek.

A nyilvánosságban a bántalmazások mellett egyre nagyobb hangsúlyt kapott az is, hogy **ki és milyen céllal hozza nyilvánosságra az információkat.** Ennek szélsőséges példái voltak azok az értelmezések, amelyek magukat a feltárásokat igyekeztek hitelteleníteni:

„És mindenféle összeesküvés elméletek születtek, hogy így igazából mi állhat a dolog háttérében. János bácsi tisztelői, azok már odáig is jutottak, hogy biztos, hogy Mészáros Lőrinc adott pénzt az RTL-nek, [...] hogy a Jánost sikerüljön eltávolítani az igazgatói székből, mert hogy a Lőrinc rá akarja tenni a kezét erre a gyönyörű szép kastélyra, és a János ellenállt ennek a dolognak.” (újságíró, interjú, 2026)

Az ügy politikai témává válása tovább erősítette ezt a folyamatot. A figyelem részben a gyermekvédelmi problémákról a politikai felelősség és a megszólalók motivációinak vitájára helyeződött át. Ezzel párhuzamosan **az általánosító médiatartalmak az egyéni és intézményi felelősséget sokszor a gyermekvédelem egészére terjesztették ki, tovább növelve a rendszerrel szembeni bizalomvesztést.** (ld. 3. ábra)

Gyerekvédelemre vonatkozó kódok

Jelentés 5.3.10 · a szeletek a kódelfordulások megoszlása; 11 kódolt cikk; többértékű mező.

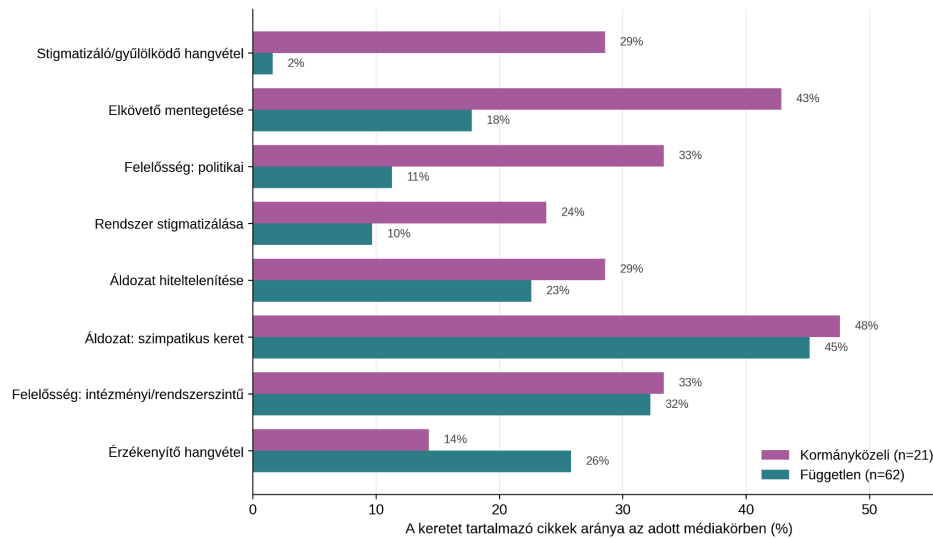
3. ábra. A médiában megjelenő gyermekvédelemre vonatkozó narratívák kódjai

A sajtó ugyanakkor nem egységes szereplőként működött. Míg egyes médiamegjelenések az intézményi közlemények kritika nélküli átvételével erősítették a hivatalos értelmezést, mások **éppen azokat a gyermekvédelmi problémákat és érintetti tapasztalatokat tették láthatóvá, amelyek a rendszeren belül korábban nem kaptak megfelelő súlyt**. Ez a különböző megközelítés felismerhető volt abban, hogy adott médium függetlenként vagy kormányközeli volt értelmezhető. (4. ábra)

A vizsgálathoz csatolt kódolási táblázat tartalmazza, hogy mely médiumokat minősítettünk függetlennek (pl. Telex) és melyeket kormányközelinek (pl. Mandiner). Ezeknek a minősítéseknek az alapja a médiatulajdonos személye, a 2026. évi választási kampány során nyilvánosan felvállalt pozíciója, valamint adott médiumnál a választások után tapasztalt események voltak. Ez a besorolás szükségszerűen tartalmaz nehezebben objektivizálható elemeket, ezért főként az általános megállapítások és a narratív keretek értelmezésében érdemes kiemelni főbb megállapításokat. Így azt, hogy a bicskei ügy áldozatai elsősorban pozitív szerepben, szimpatikus szereplőként jelentek meg mindkét médium csoportban, valamint azt, hogy az intézményi és rendszerszintű felelősség megállapítása is egyöntetűen jelen volt mindenhol. Ezzel párhuzamosan azt érdemes még kiemelni, hogy gyűlölködő, stigmatizáló megközelítés szinte egyáltalán nem volt tapasztalható a független sajtóban, és az elkövető mentegetése sem volt ebben a körben jellemző.

Kormányközeli vs. független média: a leggyakoribb narratívák

A kormányközeli sajtó gyakrabban menti az elkövetőt, stigmatizálja a rendszert és politizálja a felelősséget; a független sajtó érzékenyítőbb hangvételű.

Jelentés 5.3.10 / 5.2.7 - Többtényű mezők: egy cikk több keretet is hordozhat. Kis elemszám a kormányközeli körben (n=21) — a különbségek irányadóak. Forrás: Bicske Adatbázis, „Média”.

4. ábra. Kormányközeli vs. független média: a leggyakoribb narratívák

A fejezetben bemutatott működési mechanizmusok közös jellemzője, hogy a gyerekek biztonsága háttérbe szorulhat az eljárási, szervezeti és intézményi szempontok mellett.

A vizsgálat alapján ezek a működési módok nem elszigetelten, hanem a rendszer különböző szintjein, egymást erősítve jelentek meg. Ezért annak vizsgálata is szükséges, hogy milyen szervezeti és rendszerszintű feltételek teszik lehetővé fennmaradásukat, és mi nehezíti a hibás működés felismerését és korrekcióját.

A következő fejezet ezeket a strukturális fenntartó tényezőket mutatja be.

5.4. Strukturális fenntartó tényezők: a rendszer tanulási képességének korlátai

A gyermekvédelmi rendszer működését az is meghatározza, hogy tanul-e a feltárt problémákból, és azok vezetnek-e tartós szervezeti változásokhoz.

5.4.1. Információ-elakadás és visszacsatolási hiányosságai

Az egyes jelzéseket intézményen belül nem követték nyomon és nem értékelték együtt, az érintett szereplők között pedig nem osztották meg megfelelően, így nem rajzolódott ki a visszatérő problémák és kockázatok átfogó képe.

"főigazgatóságunk az intézmények vezetőihez benyújtott írásbeli és szóbeli panaszokról nem rendelkezik adatokkal" (SZGYF, 2015)

"a gyermekotthon igazgatójával szemben négy évvel ezelőtt folyt nyomozásról semmilyen dokumentum nem állt/nem áll rendelkezésünkre" (SZGYF tájékoztatása a nyomozás állásáról, 2016)

Több esetben nem volt nyomon követhető, hogy a megtett intézkedések milyen eredménnyel jártak, a vizsgálatok milyen tanulságokat tártak fel, illetve ezek vezettek-e későbbi szakmai vagy szervezeti változásokhoz. Ez különösen azokban az esetekben jelentett kockázatot, ahol a veszélyeztetettségre utaló információk hosszabb idő alatt, több szereplőnél halmozódtak fel. Ha a korábbi ügyek tapasztalatai nem jutnak vissza a vezetői döntésekhez, az ellenőrzési folyamatokhoz és a szakmai gyakorlathoz, ugyanazok a problémák később ismét megjelenhetnek.

5.4.2. Az ellenőrzési rendszer korlátai a gyermekvédelmi kockázatok felismerésében

Az ellenőrzési mechanizmusok nem működtek megfelelően: főként a dokumentációt és a jogszabályi megfelelést vizsgálták, ezért nem tárták fel a gyerekeket érő ártalmakat és a szervezeti kockázatokat. A rendszer nem határoz meg egyértelmű minőségi elvárásokat és mérhető célokat.

A vizsgálatunk arra a csapdahelyzetre is rámutat, hogy a korábbi kedvező ellenőrzési eredmények később az intézmény megfelelő működésének igazolására szolgáltak. Több esetben megjelent érvként, hogy az intézményt korábban többször ellenőrizték, a fenntartó nem tárt fel hiányosságot, vagy a szakmai vizsgálatok megfelelő működést állapítottak meg. Ezek az értékelések így az újabb gyermekvédelmi jelzések megítélésére is hatással voltak - segítették a gyerekek által elmondottak negligálását, bagatellizálását.

*„Én azért mentem oda dolgozni, mert nagyon jó híre volt az intézménynek mindig.”
(gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)*

*„hosszú évekre visszatekintve, folyamatosan teljes kihasználtsággal, magas színvonalon működött, melyben fontos szerepet tulajdonítottak az igazgató vezetői munkájának.”
(SZGYF, 2016)*

5.4.3. Intézményi és politikai beágyazottságból fakadó védettség

A vizsgálat szerint egy intézményvezető szakmai tekintélye, helyi pozíciója, fenntartói és politikai kapcsolatai befolyásolhatják, milyen súlyt kapnak a vele kapcsolatos gyermekvédelmi jelzések. Ezek önmagukban nem problémásak, de védettséget teremthetnek: a korábbi bizalom miatt a jelzések kisebb súlyt kapnak, és később indul meg a kritikus felülvizsgálat.

*„Volt politikai szerepe is, egy ideig önkormányzati képviselő volt, úgyhogy politikai területen is elég jó beágyazottsága volt. És a gyermekvédelmi vezetés felé, tehát a TEGYESZ felé is.”
(gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)*

Vásárhelyi közvetlen **pártpolitikai beágyazottságára** nincs egyértelmű bizonyíték, helyi közéleti szerepvállalása és az évtizedek során kapott elismerései azonban kiterjedt kapcsolatrendszerre utalnak.

Korábban önkormányzati képviselő volt Bicskén, tekintélyét és intézményi pozícióját pedig magas szintű állami és önkormányzati kitüntetések erősítették:

- 1988 Miniszteri Dicséret
- 2000 Családokért Végzett Munkáért Miniszteri Elismerés
- 2000 Bicske Város Díszpolgára

5.4.4. Az áldozatok támogatásának és utánkövetésének rendszerszintű hiányai

A gyermekvédelmi rendszer feladata a bántalmazás feltárása után is folytatódik: segítenie kell az áldozatokat a történetek feldolgozásában, jogaik érvényesítésében és hosszú távú felépülésükben.

„A felperesek mindegyikének súlyos mentális és pszichés problémái vannak, és mindegyikük küzd valamilyen addikcióval. A II. rendű felperes jelenleg is pszichiátriai kezelés alatt áll (...)” (kártérítési eljárásban benyújtott kereset, 2020)

Az Áldozatsegítő Szolgálat nyilvántartásában 2016 és 2019 között négy, a bicskei ügyszó kapcsolódó áldozat szerepelt. 2016 októberében az Áldozatsegítő Vonalhoz is érkezett egy hívás: az érintett pszichológiai és jogi segítségről érdeklődött, de személyes adatokat nem adott meg. A négy azonosított áldozat esetében felmérték a történetek hatását és az egyéni szükségleteket, majd érzelmi támogatást és jogi tanácsadást nyújtottak. **Két-két érintettnek pszichológiai, illetve jogi segítségnyújtási szolgáltatást is felajánlottak, ezekkel azonban nem kívántak élni.**

A bántalmazás feltárása után az áldozatok nem kerültek automatikusan kapcsolatba az áldozatsegítő szolgálatokkal. A négy azonosított eset egyikét sem a nyomozó hatóság vagy a gyermekvédelmi rendszer valamely szereplője kezdeményezte. Ez részben a rendszer akkori, 2021. január 1-jéig érvényes „opt-in” működéséből is következett, amelyben az áldozatnak kellett kezdeményeznie a kapcsolatfelvételt. 2021-től egyes bűncselekményeknél a rendőrség és az áldozatsegítő szolgálat közötti adatátadás már lehetővé teszi a proaktív megkeresést.

A gyermekvédelmi, hatósági és áldozatsegítő szervek közötti együttműködés hiánya miatt az áldozatok a bántalmazás feltárása után is segítség nélkül maradhatnak. A rendszernek ezért nem az érintettektől kellene várnia a segítség kérését, hanem biztosítania kellene számukra a támogatáshoz való hozzáférést és a hosszú távú utánkövetést.

5.4.5. Az ügyvédek szerepe

A jogi képviselet fontos szerepet játszott abban, hogy a bicskei áldozatok kártérítési igényeiket érvényesíteni tudják. Beszámolóik ugyanakkor arra is rámutatnak, hogy a kiszolgáltatott helyzetük az ügyvédi képviselet során sem szűnt meg.

Az áldozatok szerint az őket képviselő ügyvédek kezdetben ingyenes jogi segítséget ajánlottak, majd a kártérítés lehetőségének megjelenésekor sikerdíjas megbízásra módosították. Egyikük beszámolója szerint az ügyvédjük a saját rokonához irányította őket anélkül, hogy a rokoni kapcsolatot átláthatóvá tette volna. Állítása szerint a peren kívüli egyezség ellenére a peres eljárásra meghatározott 20 százalékos sikerdíjat, valamint előzetesen nem rögzített további költségeket is levont.

A vizsgálat ideje alatt, az Magyar Ügyvédi Kamarával folytatott egyeztetés arra mutatott rá, hogy a jelenlegi szabályozás nem nyújt megfelelő védelmet a kiszolgáltatott ügyfeleknek. **Nincs egyértelműen meghatározva, hogy mit jelent és meddig tart a pro bono képviselet, illetve milyen**

feltételekkel válhat egy eredetileg ingyenes megbízás fizetőssé. A Kamara tájékoztatása szerint pedig konkrét visszaélési állítások esetén sem indíthat hivatalból vizsgálatot, ehhez az érintett ügyfél panasza szükséges.

Ez különösen problémás olyan áldozatok esetében, akik eleve jelentős függőségi és információs hátrányból próbálják jogukat érvényesíteni. Miközben a jogi képviseletnek pont ezt az egyenlőtlenséget kellene mérsékelnie, megfelelő átláthatósági és ellenőrzési garanciák nélkül azonban újratерemtheti azt. Az ügyfél panaszához kötött vizsgálat pedig ismét magára az érintettre hárítja annak terhét, hogy felismerje az esetleges visszaélést, és fellépjen vele szemben.

5.4.6. A média szerepe a rendszerszintű korrekcióban és tanulásban

Ahogy korábban bemutattuk, a bicskei ügyben a nyilvánosság akkor vált meghatározó külső kontrollá, amikor a rendszer belső ellenőrzési és visszacsatolási folyamatai nem vezettek megfelelő korrekcióhoz. Ez először 2016-ban vált láthatóvá, amikor az áldozatok és az ügy feltárásában résztvevők a médiához fordultak.

„[A rendszer segített, bárhogyan a tények feltárásában?] Nem volt. [segítség] Semmilyen módon nem volt. Ezt az ügyet [...] csupa olyan ember tárta fel, akinek [...] hivatalosan semmi köze nem volt az intézményhez. Ezt az ügyet volt dolgozók, egy pszichológus, egy pénzügyes, egy nevelő, egy volt élménypedagógus, meg a gyerekek meg én tártuk fel.” (interjú, újságíró, 2026)

A második fordulópontot a 2024-es kegyelmi ügy jelentette, amely a bicskei eset mellett a gyermekvédelmi rendszer szélesebb működésére is ráirányította a figyelmet. A nyilvánosság ekkor közvetlen védelmi szerepet töltött be. Amikor Kónya Endre ismét megpróbálta rávenni az egyik korábbi áldozatot vallomása megváltoztatására, a kísérletet az RTL Házon Kívül stábja rögzítette és hozta nyilvánosságra:

“ az RTL Klub volt, aki rejtett kamerás felvételre felvette az Endrét, [...] a rendőrség lefoglalta az RTL-től ezeket a konkrét felvételeket, és elkezdtek nyomozni [...], náluk volt hang, képfelvétel, és tudtak legalább 8 tanúról [...] 2026 áprilisáig, de nem jutottak addig, hogy meghallgassanak bárkit.” (gyermekotthoni nevelő, interjú, 2026)

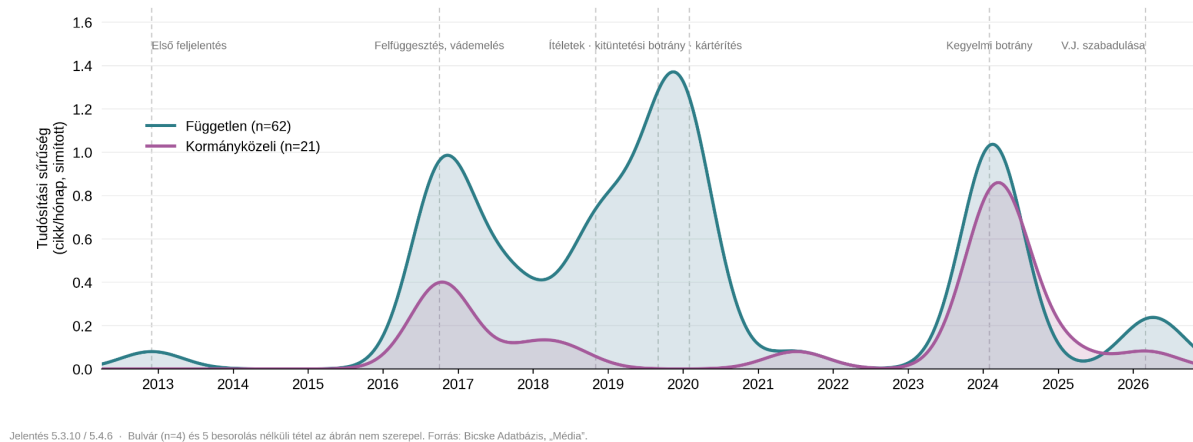
A kegyelmi ügy nyomán a gyermekvédelmi rendszer egészére kiterjedő vizsgálatok és intézkedések is indultak. A 2024-2026 között készült vizsgálatok súlyos hiányosságokat és bántalmazási eseteket tártak fel, a feltárt problémák azonban nem vezettek velük arányos szakmai korrekcióhoz és fejlesztésekhez.

A bicskei ügy így arra is rámutat, hogy **a nyilvánosság képes kikényszeríteni egy érdemi vizsgálatot** (ld. 5. ábra), de önmagában nem képes biztosítani az abból eredő intézményi tanulást. A média külső kontrollja különösen akkor válik jelentőssé, amikor a belső mechanizmusok nem működnek, de nem helyettesítheti azokat a folyamatokat, amelyek a feltárt hibákat tartós rendszerszintű változássá alakítják.

Miként azt a következő ábra is mutatja, a média egyszerre követte és “provokálta” az eseményeket a bicskei ügyben, azonban ezt nem egységesen tette. Miként azt a 4. ábránál is jeleztük, különbségek rajzolódtak ki a független és kormányközeli sajtó között tekintetben, hogy milyen témákat “hallgattak el”, és mikor aktivizálták magukat különösen.

A médialefedettség hullámai médiakör szerint, 2012–2026

A független sajtó végig követte az ügyet; a kormányközeli sajtó főként a 2024-es kegyelmi hullámban jelent meg.

5. ábra A médialefedettség hullámai médiakör szerint, 2012–2026

A független és kormányközeli média bicskei ügygel kapcsolatos működésének leglátványosabb különbsége a bicske ügyben elítélt elkövetők peréhez és az azt követő ún. “kitüntetési botrányhoz” kapcsolható, amiben a független sajtót “csúcsra járatják” az újságírók, míg a kormányközeli sajtóban gyakorlatilag teljes volt a hallgatás. Ma már nem elválasztható a bicskei ügytől a média és a politika, ráadásul úgy tűnhet az embereknek, hogy bicskéről mindig is tudtunk, és mindig is foglalkoztunk vele, de a média reprezentáció elemzése egyértelműen mutatja, hogy milyen hullámszerű volt a média érdeklődésének, és **mennyire más kép élhet azokban a bicskei ügyről, akik csak egy-egy meghatározott médiumot fogyasztanak. Brutális lehet az információhiány ill. a torzított információ azoknál, akik egyes, szélsőséges médiumok követői** - érdemes ezzel is tisztában lenni, amikor a bicskei ügyről beszélünk a széles társadalom számára.

6. Mi változott Bicske óta – és mi nem? Formális tanulságok, elmaradó változások

A bicskei ügy nem egy szabályok és garanciák nélküli gyermekvédelmi rendszerben történt. A vizsgált időszakban már működött jelzőrendszer, a gyerekeknek volt gyámjuk, létezett fenntartói és hatósági ellenőrzés, később pedig megjelentek további, a gyerekek védelmét szolgáló eljárások és intézményi szereplők is. A bántalmazás mégis hosszú időn keresztül folytatódott. A kérdés ezért nemcsak az, milyen új intézkedések születtek az ügy óta. Azt is meg kell vizsgálni, miért nem nyújtottak megfelelő védelmet a korábban már létező garanciák, hogyan változott később a rendszer, és ezek a változások érintették-e a bántalmazást lehetővé tevő szervezeti és hatalmi viszonyokat.

A vizsgálat alapján háromféle helyzet különíthető el:

- voltak olyan garanciák, amelyek már a bántalmazás időszakában is léteztek, de nem működtek megfelelően;
- voltak olyan későbbi reformok, amelyek fontos problémát ismertek fel, de a gyakorlati megvalósításuk korlátozott maradt;
- és születtek olyan új intézkedések, amelyek elsősorban az egyéni felelősséget vagy alkalmasságot szigorították, miközben a szervezeti működés problémáira kevésbé reagáltak.

A reformok értékeléséhez ezért nem elegendő felsorolni, milyen szabályok születtek. Azt kell megvizsgálni, hogy a változások hatására a gyerek könnyebben és biztonságosabban tud-e segítséget kérni, a jelzése eljut-e egy valóban független szereplőhöz, követi-e tényleges beavatkozás, és kap-e megfelelő támogatást az elszenvedett ártalmak után

6.1. A gyámság átalakítása: a szerepek elkülönítése nem teremtett automatikusan függetlenséget

A gyermekvédelmi gyámság a bicskei ügy időszakában is létezett, de a gyámi feladatok ellátása hosszú időn keresztül közvetlenül kapcsolódott a gondozási helyhez. A korábbi szabályozás alapján a gyermekotthonban elhelyezett gyerek gyámjául az intézmény vezetőjét kellett kirendelni. Ez Bicskén azt jelentette, hogy az igazgató egyszerre irányította az intézményt, gyakorolt munkáltatói hatalmat a dolgozók felett, és képviselte jogilag az ott élő gyerekeket.

A 2014-ben hatályba lépő átalakítás nem magát a gyermekvédelmi gyámságot hozta létre, hanem elkülönítette a gyámi feladatokat az intézmény vezetésétől. Ezzel megszüntette a korábbi rendszer egyik legsúlyosabb összeférhetetlenségét: a gyerek törvényes képviselője már nem maradt automatikusan annak a személynek a kezében, aki a gondozási hely működését irányította.

A szervezeti elkülönítés azonban önmagában nem biztosította, hogy a gyám ténylegesen független kontrollt gyakorolhasson. A vizsgálatban megszólaló gyámok szerint az intézmény továbbra is befolyásolhatta a látogatások körülményeit és azt, hogy hol találkozhatnak a gyerekekkel:

„Lekorlátoztak minket egy kápolnának nevezett raktárhelyiségbe, [...] ott fogadtam a gyerekeket, mint valami munkaügyi központos.”

(gyermekvédelmi gyám, interjú, 2026)

Ha a gyám nem jut be szabadon a gyerek mindennapi életterébe, ritkán találkozik vele, vagy a kapcsolatfelvétel feltételeit továbbra is az intézmény alakítja, akkor a formálisan független szereplő is korlátozottan lát rá az intézmény működésére. A gyerek szempontjából pedig nem a szervezeti ábra dönti el, hogy a gyám független-e, hanem az, hogy elérhető-e, lehet-e vele biztonságosan és négy szemközt beszélni, valamint képes-e fellépni az intézménnyel szemben. A változás tehát valós és jelentős volt: megszüntette a vezetői és gyámi szerep automatikus összekapcsolását. A bicskei tapasztalat ugyanakkor azt mutatja, hogy a szerepek jogi elkülönítéséhez tényleges hozzáférésnek, rendszeres személyes kapcsolatnak és önálló beavatkozási lehetőségnek is társulnia kell.

6.2. Több jelzés nem feltétlenül jelent nagyobb védelmet

A jelzőrendszer 1997-es létrehozása óta egyre részletesebbé vált annak szabályozása, hogy a szakembereknek milyen helyzetben, kinek és hogyan kell jelezniük. A 2024. évi XXX. törvény a kiemelt veszélyeztető okok késlekedés nélküli jelzésének elmulasztásához már büntetőjogi felelősséget is kapcsolt. Ez egyértelműbbé tette a személyes felelősséget, és megerősítette, hogy a hallgatásnak következménye van.

A szigorítás azonban védekező jelzési gyakorlatot is kialakított. Sok esetben a jelzés elsődleges célja annak igazolása lett, hogy a szakember teljesítette a kötelezettségét. Ennek következtében gyakran elmarad az információk összekapcsolása, a gyerek helyzetének átfogó értékelése és a tényleges beavatkozás. A rendszer így több jelzést fogad, de nehezebben különíti el az eltérő súlyú eseteket, és továbbra sem feltétlenül válik egyértelművé, ki felel a folyamat végigviteléért.

6.3. Alkalmasság: a kifogástalan életvitel vizsgálat korlátai

A 2024. évi XXX. törvény 2024. július 1-jétől egységes pszichológiai alkalmassági vizsgálatot és kifogástalan életvitel-ellenőrzést írt elő a gyermekvédelmi intézmények vezetői és szakmai munkakörben foglalkoztatottjai számára. A 191/2024. (VII. 8.) Korm. rendelet alapján a rendszer előzetes, időszakos és soron kívüli vizsgálatból áll. A pszichológiai minimumfeltételek mellett alapkompenciákat, vezetőknél pedig vezetői kompetenciákat is értékelnek; az eredmény alkalmas, korlátozottan alkalmas vagy alkalmatlan minősítés lehet. A kifogástalan életvitel vizsgálatát ettől elkülönítve, a Nemzeti Védelmi Szolgálat végzi ([Nemzeti Jogszabálytár – 2024. évi XXX. törvény, 191/2024. Korm. rendelet](#)).

Az intézkedés valós hiányra reagált: korábban nem működött minden érintett szakmai munkakörre kiterjedő, egységes és rendszeresen ismétlődő alkalmasságvizsgálat. Az új rendszer ezért fontos kockázatokat tehet láthatóvá. A vizsgálatban alkalmazott egyik kérdőívesomag 2024 áprilisa és 2025 márciusa között felvett adatainak pszichometriai elemzése nagyrészt alátámasztotta, hogy az eszköz megbízhatóan mér bizonyos, a gyermekvédelmi munkához szükséges személyes jellemzőket. Ez azonban a mérőeszköz működéséről szóló eredmény, nem annak bizonyítéka, hogy a rendszer bevezetése csökkentette az intézményi bántalmazások előfordulását ([Belügyi Szemle – a GYVA-rendszer felülvizsgálata](#)).

Az alkalmassági vizsgálat természeténél fogva az egyént értékeli. Nem vizsgálja, hogyan működik az intézmény, milyen hatalom összpontosul a vezető kezében, biztonságosan jelezhetnek-e a dolgozók és a gyerekek, eljutnak-e az információk a fenntartóhoz, vagy képes-e a külső ellenőrzés feltárni a

visszaéléseket. Az alkalmas minősítés ezért nem garantálja, hogy az érintett később nem él vissza a helyzetével, különösen olyan szervezetben, amelyben gyenge a kontroll és nagy a vezetőtől való függés.

A rendszer működtetése közben gyakorlati nehézségek is megjelentek. A vizsgálatban részt vevő szakemberek és intézményi szereplők beszámolói szerint az előzetes alkalmassági és életvitel-ellenőrzés jelentősen meghosszabbíthatja (nem ritkán 3-5 hónappal) a felvételi folyamatot, így a kiválasztott munkatárs nem tud azonnal munkába állni. Olyan ágazatban jelent ez különösen nagy terhet, amelyben már eleve jelentős a szakemberhiány és a dolgozók cserélődése. A beszámolók arra is utalnak, hogy egyes munkatársak a vizsgálat tartalma, a magánéletükre kiterjedő ellenőrzés vagy az eljárás kiszámíthatatlansága miatt nem vállalták a részvételt, illetve elhagyták a pályát. Ezeket a tapasztalatokat azonban országos adatokkal jelenleg nem lehet pontosan számszerűsíteni.

A rendelkezésre álló adatok a gyermekvédelmi intézményekben önmagában is rendkívül magas fluktuációt mutatnak. A nyilvánosságra került 2024-es intézményi adatok szerint ([24.hu – dolgozói fluktuáció a gyermekvédelemben](https://24.hu)) a dolgozói fluktuáció a Szőlő utcai intézményben 97, a Nógrád Vármegyei Gyermekvédelmi Központban 71, a Cseppkő Gyermekotthoni Központban 65, a Pest Vármegyei Gyermekvédelmi Központban pedig 63 százalék volt.

Ezek az adatok nem bizonyítják, hogy a kilépéseket az alkalmassági vizsgálat okozta, de világossá teszik, hogy minden új belépési feltétel hatását egy már eleve súlyos munkaerőhiánnyal és instabilitással küzdő rendszerben kell értékelni. Miközben tehát a vizsgálat egyes mérőeszközeinek pszichometriai működéséről már rendelkezésre állnak eredmények, továbbra sincs átfogó hatásvizsgálat arról, hogy a vizsgálatok révén csökkent-e az intézményi bántalmazás kockázata.

A bicskei ügy egyik legfontosabb tanulsága az, hogy az egyéni szűrés önmagában nem elég. A bántalmazás fennmaradásához a hatalom koncentrációja, a dolgozók függése, a jelzések átértelmezése és a külső ellenőrzés gyengesége is hozzájárult. A gyerekek biztonságát ezért nemcsak annak vizsgálata szolgálja, kit enged be a rendszer, hanem az is, hogyan ellenőrzi a későbbi működését, korlátozza a hatalmát, támogatja a munkatársakat, és védi meg azt, aki problémát jelez.

6.4. A gyerekbarát helyiség önmagában nem teszi gyerekbaráttá a meghallgatást

A gyermekbarát meghallgató szobák kialakításának követelményei már 2011-ben megjelentek, 2016-ban pedig megnyílt az első Barnahus-ház, amely kifejezetten a szexuálisan bántalmazott kiskorúak traumatudatos meghallgatására specializálódott. A későbbi büntetőeljárési szabályok tovább erősítették, hogy a gyerek meghallgatását az életkorához és állapotához igazítva, lehetőség szerint ismételt kikérdezés nélkül kell lefolytatni. Ezek fontos előrelépések, mert csökkenthetik az eljárás által okozott újabb megterhelést.

A megfelelő helyiség és a kép- és hangfelvétel azonban csak a meghallgatás tárgyi feltételeit teremti meg. Annak minősége továbbra is attól függ, hogy felkészült szakember beszél-e a gyerekkel, érti-e a trauma hatását, kerüli-e a sugalmazó és hibáztató kérdéseket, valamint összehangolják-e az eljárásban részt vevő szervek a munkájukat. **A vizsgálat során kapott rendőrségi tájékoztatás szerint a bicskei ügyben a rendelkezésre álló speciális gyermekmeghallgató helyiséget egyetlen alkalommal sem vették igénybe.** Az érintett gyerekeknek ehelyett több alkalommal, különböző intézményi, gyermekvédelmi és hatósági szereplők előtt kellett beszélniük a velük történekről. A rendszer tehát létrehozta a kíméletesebb meghallgatás feltételeit, de azokat éppen egy olyan ügyben

nem alkalmazta, amelyben különösen nagy jelentőségük lett volna. A traumatudatos meghallgatás csak akkor jelent tényleges védelmet, ha nem pusztán elérhető lehetőség, hanem következetesen alkalmazott eljárás, amelyet a gyerek biztonságba helyezése és hosszabb távú támogatása követ.

6.5. A kompenzáció nem azonos a jóvátétellel

A jelentés szerint az érintettek hosszú távú pszichológiai, jogi és szociális támogatása töredékes maradt, sérelmeiket pedig elsősorban pénzbeli juttatással próbálták kompenzálni. A pénzügyi segítség fontos lehet: elismerheti az elszenvedett sérelmet, és mozgásteret teremthet az érintett számára. Önmagában azonban nem dolgozza fel a traumát, nem állítja helyre a megszakadt életutat, és nem pótolja az elmaradt gondoskodást.

„Vagyis nem a pénz a segítség, az biztos. Maximum tartósítja a bajt. Tehát, hogy kicsit inkább olyan ez a pénz dolog, mint ahogy az állam is próbálta őket kártalanítani. Itt van 20 millió, aztán írd alá, hogy erről nem nyilatkozol senkinek, befogod a szádat, írd alá titoktartást és soha többet ne halljak rólad.”

(újságíró, interjú, 2026)

Az idézet rámutat, hogy az egyszeri kifizetés a felelősségvállalás lezárásának eszközévé válhat, ha nem kapcsolódik hozzá további segítség. Az érintettek szükségletei ugyanakkor eltérőek: pszichológiai vagy pszichiátriai ellátásra, jogi képviseletre, lakhatási, adósságrendezési, továbbtanulási vagy munkavállalási támogatásra egyaránt szükségük lehet. A jóvátétel ezért nem egyszeri aktus, hanem az érintettek bevonásával kialakított, hosszú távon elérhető támogatási folyamat.

A vizsgálat további fontos tanulsága, hogy a gyermekvédelmi rendszer egyes szereplői számára a bántalmazás megelőzése, felismerése és jelzése meghatározott feladatként jelent meg, **a gyerekek biztonságának és hosszabb távú jóllétének biztosításához azonban nem kapcsolódott ugyanilyen egyértelmű felelősség.** Sem az intézményi és fenntartói vizsgálatok, sem a büntetőeljárás, sem annak lezárása után nem volt olyan szereplő, amely összehangoltan és tartósan felelt volna azért, hogy az érintettek megfelelő segítséget kapjanak. Az eljárások elsősorban a történetek tisztázására és a felelősség megállapítására irányultak; arra kevésbé, hogy mi történik közben és később azokkal, akiket a rendszer korábban nem tudott megvédeni.

A jóvátételhez a pénzügyi kompenzáció mellett elismerés és felelősségvállalás is szükséges: annak egyértelmű kimondása, hogy mi történt, kik és milyen módon mulasztottak, és milyen változások szolgálják a hasonló esetek megelőzését. Ha a támogatás elsődleges célja az ügy lezárása vagy az érintettek nyilvános megszólalásának korlátozása, akkor nem helyreállítja, hanem újratermelheti azt a hatalmi helyzetet, amelyben mások döntenek arról, hogyan és milyen feltételekkel beszélhetnek a saját történetükről.

6.6. Miért nem tanul a gyermekvédelmi rendszer a hibáiból?

A rendszer tanulását nemcsak az akadályozhatja, hogy a korábbi ügyek tanulságait nem ismeri fel, vagy tévesen értelmezi. Az is gátolja, ha közben romlanak azok a feltételek, amelyek között a tanulságoknak be kellene épülniük a mindennapi működésbe. Az új szabályok és protokollok

önmagukban nem eredményeznek tartós változást stabil szakembergárda, megfelelő vezetés, szakmai támogatás és folytonos intézményi emlékezet nélkül.

Ha a fluktuáció már a bicskei ügy idején is nehezítette a következetes szakmai működést, a jelenlegi, még jelentősebb szakemberhiány és munkaerőmozgás tovább növelte ennek kockázatát. A munkatársak távozásával nemcsak betöltetlen álláshelyek keletkeznek: elveszhetnek a korábbi ügyek tapasztalatai, a gyerekekről felhalmozott tudás, a munkatársi bizalom és a közösen kialakított szakmai normák is. Az újonnan érkezőknek gyakran nincs kitől átvenniük ezt a tudást, a folyamatos kríziskezelés pedig háttérbe szoríthatja a reflexiót, a továbbképzést és a korábbi hibák feldolgozását. Ilyen környezetben a rendszer ugyanazokkal a helyzetekkel újra és újra úgy találkozhat, mintha először történnének meg.

A szakemberhiány és a túlterheltség nemcsak az eljárások gyorsaságát vagy az adminisztratív feladatok teljesítését befolyásolja, hanem a gyermekvédelmi munka legfontosabb eszközét: a gyerekekkel kialakított kapcsolatot is. Ha kevesebb idő jut személyes figyelemre, közös tevékenységekre és egyéni beszélgetésekre, ritkulnak azok a helyzetek, amelyekben egy szakember észreveheti a gyerek viselkedésének változását, meghallhat egy közvetett jelzést, vagy felismerheti a veszélyeztetettség kevésbé nyilvánvaló jeleit. A biztonságos segítségkéréshez szükséges bizalom sem egyetlen beszélgetésben alakul ki, hanem kiszámítható jelenlétből és tartós kapcsolatból. Ha ennek feltételei hiányoznak, nemcsak a gondozás minősége romlik: maga a jelzőrendszer veszít az érzékenységéből.

Bicske ugyanakkor arra is figyelmeztet, hogy a jobb anyagi feltételek önmagukban nem garantálják a gyerekek biztonságát. A rendelkezésre álló források alapján az intézmény más ellátóhelyekhez képest kedvezőbb anyagi és működési helyzetben volt, a súlyos visszaélések mégis hosszú időn át fennmaradhattak. Ez azt mutatja, hogy a forráshiány önmagában nem ad elégséges magyarázatot a működési zavarokra. Pénzügyi stabilitás mellett is szükség van független kontrollra, átlátható vezetésre, biztonságos jelzési utakra és olyan szervezeti kultúrára, amely képes saját működésének kritikai vizsgálatára.

Ha ezek a feltételek egy kedvezőbb helyzetű intézményben sem voltak biztosítottak, a jelenlegi kapacitáshiányos rendszerben még nagyobb lehet annak kockázata, hogy a veszélyeztetettség jeleit nem ismerik fel, a jelzések nem kapcsolódnak össze, és a szükséges beavatkozások késedelmet szenvednek. **A romló működési feltételek nem teszik szükségsszerűvé a szakmai hibákat, és nem mentesítenek a felelősség alól, de szűkítik a korrekció, a reflexió és a korábbi tapasztalatok hasznosításának lehetőségét.** Miként azt a bántalmazási protokoll 2018-as bevezetése is példázza, egy rendszer tanulása nem attól válik valóságossá, hogy új szabály születik, hanem attól, hogy van, aki ismeri, érti és következetesen alkalmazza azt.

7. Rendszerszintű fejlesztési javaslatok

A gyermekvédelmi rendszer fejlesztése nem korlátozódhat egy-egy jogszabály módosítására vagy új egyedi eljárásrend bevezetésére. Célja olyan szakmai és szervezeti feltételek megerősítése, amelyek elősegítik a gyermekvédelmi kockázatok időbeni felismerését, a jelzések megfelelő értékelését, a gyerek biztonságát szolgáló döntések meghozatalát, valamint a hibák felismerését és korrekcióját. Jelen anyagban egyelőre nem konkrét eljárásrendeket vagy módszertani megoldásokat határoztunk meg, hanem olyan rendszerszintű alapelveket és fejlesztési irányokat, amelyek keretet adhatnak a kapcsolódó szabályozás átdolgozásához.

7.1. A gyermekközpontú döntéshozatal megerősítése

7.1.1. *Gyermekközpontú eljárási feltételek és kockázatértékelés*

A gyermekvédelmi jelzés elsődleges célja a gyerek veszélyeztetettségének felismerése és a biztonságát szolgáló intézkedések megtételének elősegítése. Ezért azt kell vizsgálni, hogy a rendelkezésre álló információk milyen kockázatra utalnak, nem pedig azt, hogy a jelzés önmagában milyen mértékben tekinthető bizonyítottnak vagy hitelesnek.

Ennek érdekében szükséges:

- minden esetben a gyerek életkorához, kommunikációs sajátosságaihoz és szükségleteihez igazodó meghallgatási és részvételi feltételek biztosítása (meghallgató központok)
- szemléletváltás a jelzések értékelésében és a gyermekvédelmi kockázatok azonosításában, mely a traumát, a gyerek fejlődési sajátosságait és kapcsolatait veszi figyelembe
- egységes országos módszertani standardok kialakítása, beépítése a szakmai protollokba, a vezetői gyakorlatba, illetve az alap- és továbbképzésekbe;
- olyan módszertanok alkalmazása, melyek egyértelműen elkülönítik a gyermekvédelmi kockázatértékelést a bizonyítási logikától, a büntetőeljárások bizonyítási követelményeitől;
- rendszeres esetmegbeszélések és reflektív szakmai fórumok működtetése az eltérő szakmai nézőpontok megjelenése, valamint az egyéni és szervezeti értelmezési torzítások csökkentése érdekében.
- Mindezek a feladatok előre vetítik, hogy a 2018-ban kiadott (majd 2020-ban és 2024-ben módosított) bántalmazási protokoll komplex felülvizsgálatára van szükség.

7.1.2. A gyermekvédelmi és a büntetőeljárási feladatok összehangolása

A gyermekvédelmi és a nyomozó hatóság eltérő, de egymást kiegészítő feladatot lát el. A büntetőeljárás azt vizsgálja, történt-e bizonyítható bűncselekmény, ki követte el, és megállapítható-e a büntetőjogi felelőssége. A gyermekvédelemnek ezzel párhuzamosan azt kell értékelnie, hogy a gyerek biztonságban van-e, fennáll-e további veszély, és milyen azonnali vagy hosszú távú segítségre van szüksége. A két eljárás között kötelező, dokumentált együttműködési rendet szükséges kialakítani.

Ennek biztosítania kell, hogy:

- bántalmazás gyanúja esetén a gyermekbarát, technikailag megfelelő meghallgató helység igénybevétele ne esetleges lehetőség, hanem az eljárás alapértelmezett része legyen; a gyermekvédelmi szereplők számára közvetlen és gyors kezdeményezési lehetőséget kell biztosítani annak igénybevételére, a nyomozó hatósággal összehangoltan;
- a gyermekvédelmi szereplők ne folytassanak bizonyításra irányuló, ismételt informális kikérdezést, ugyanakkor pontosan rögzítsék a gyerek spontán közlését;
- a nyomozási érdek ne késleltesse a gyerek biztonságba helyezését és támogatását;

- egyértelmű legyen, melyik szereplő felel a gyerek biztonságáért, tájékoztatásáért és támogatásáért az eljárás egyes szakaszaiban;
- a meghallgatás után is hozzáférhető legyen a szükségleteihez igazodó pszichológiai, jogi és áldozatsegítő támogatás;
- a büntetőeljárás megszüntetése ne zárja le automatikusan a gyermekvédelmi vizsgálatot;
- a hatósági eljárásban feltárt intézményi kockázatok eljussanak a fenntartóhoz és az ágazatirányításhoz.

A büntetőjogi bizonyíthatóság és a gyermekvédelmi kockázat nem azonos mérce. Attól, hogy egy bűncselekmény nem bizonyítható, a gyerek még lehet veszélyben, közlése további vizsgálatot igényelhet, az intézmény működésében pedig súlyos kockázatok maradhatnak fenn. Az intézmény vezetésének és a fenntartónak ezért olyan eljárásrendet kell kialakítania, amely a büntetőeljárás eredményétől függetlenül biztosítja a veszélyeztetettség értékelését, a gyerek azonnali védelmét, a további érintettek azonosítását és az intézményi kockázatok kivizsgálását. Az eljárás megszüntetése vagy a bizonyíthatóság hiánya nem eredményezheti a gyermekvédelmi intézkedések automatikus lezárását: minden esetben dokumentált döntést kell hozni arról, fennáll-e további veszély, milyen intézkedések szükségesek, ki felel azok végrehajtásáért, és mikor történik meg az eredmények felülvizsgálata.

7.1.3. Traumaérzékeny jogi képviselő és áldozatvédelem a büntetőeljárásban

A büntetőeljárás önmagában is jelentős pszichés megterhelést jelent a bántalmazást elszenvedett gyerekek és fiatalok számára. A többszöri meghallgatás, az eljárás elhúzódása, a bizonyítás sajátos követelményei, valamint a terhelten való találkozás felidézheti a korábbi traumát, és újabb kiszolgáltatottságélményhez vezethet. Ezért a gyermekbarát és traumaérzékeny működést valamennyi részt vevő szakembernek – ideértve a nyomozó hatóság tagjait, az ügyészeket, bírakat, szakértőket, áldozatsegítő szakembereket és ügyvédek is – képviselnie kell. Ennek érdekében szükséges:

- a gyerekekkel és különösen sérülékeny sértettekkel kapcsolatba kerülő jogi és igazságügyi szakemberek felkészítése a trauma hatásaira, a bántalmazás dinamikájára, a késleltetett vagy töredezett közlés sajátosságaira és a másodlagos traumatizáció megelőzésére;
- olyan szakmai és etikai garanciák kialakítása, amelyek biztosítják, hogy a jogi képviselő a sértett érdekeit, autonómiáját, méltóságát és pszichés biztonságát szolgálja;
- a pro bono jogi segítségnyújtás szakmai és etikai minimumkövetelményeinek meghatározása, valamint a megbízás feltételeinek előzetes, írásbeli és közérthető rögzítése. Egyértelművé kell tenni, hogy az ingyenesség mely jogi feladatokra, eljárási szakaszokra, készíadásokra és egyéb költségekre terjed ki;
- annak biztosítása, hogy a sérülékeny helyzetben lévő gyerekek és fiatalok jogi képviselője ne vezethessen újabb kiszolgáltatottsághoz vagy kizsákmányoláshoz. A személyes adatok, az érintett története és nyilvános szereplése kizárólag előzetes, önkéntes és tájékozott hozzájárulás alapján használható fel; a jogi segítségnyújtás nem tehető függővé médiamegjelenéstől vagy az érintett történetének kommunikációs célú felhasználásától;
- a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott, különleges bánásmódot és áldozatvédelmet szolgáló rendelkezések gyakorlati érvényesülésének átfogó felülvizsgálata, különös tekintettel a gyerekekre, a bántalmazást elszenvedett és más okból különösen sérülékeny sértettekre. A felülvizsgálatnak ki kell terjednie:
 - a különleges bánásmód iránti szükséglet időbeni és egyéni értékelésére;
 - az érintettek számára érthető tájékoztatás biztosítására;

- a szükségtelenül ismételt meghallgatások és a terhelttel való találkozások elkerülésére;
- a gyermekbarát meghallgatási környezet és a megfelelően képzett szakemberek biztosítására;
- a személyes adatok és a magánélet védelmére;
- a jogi, pszichológiai és áldozatsegítő támogatáshoz való tényleges hozzáférésre;
- az elrendelt védelmi intézkedések végrehajtásának dokumentálására és ellenőrzésére, valamint az intézkedések elmaradása esetén igénybe vehető jogorvoslatokra.

7.2. A független és objektív vizsgálati mechanizmusok megerősítése

A gyerekek biztonságának erősítése érdekében indokolt a jelzések és panaszok kivizsgálására vonatkozó eljárások megerősítése. Olyan eljárásokat kell kialakítani, melyek biztosítják a vizsgálat függetlenségét, objektivitását és következetességét. Ennek érdekében:

- egységes összeférhetlenségi szabályok kialakítása a vizsgálatokban részt vevők számára;
- egyértelmű kritériumok meghatározása arra, hogy milyen esetekben kötelező külső, független szakértő vagy vizsgálóbizottság bevonása (pl. vezetőket vagy rendszerszintű működési problémákat érintő ügyekben);
- egységes gyermekközpontú, gyermekvédelmi kockázatértékelési módszertan, mely világosan elkülöníti a gyerek biztonságának értékelését a fegyelmi, munkajogi vagy büntetőeljárási szempontoktól.

7.2.1. Az intézményi hierarchiát megkerülő jelzési út

A gyerekeknek és a dolgozóknak olyan jelzési lehetőséget kell biztosítani, amely az intézményvezető vagy a közvetlen felettes közreműködése nélkül is elérhető. Ez különösen akkor fontos, ha a panasz magára a vezetőre vagy más, jelentős hatalommal rendelkező munkatársra vonatkozik. A jelzési rendszernek biztosítania kell, hogy:

- a közlés közvetlenül eljuthasson a fenntartóhoz és az illetékes hatósághoz;
- a jelző személy érthető tájékoztatást kapjon arról, ki fogadja a közlését és mi történik ezután;
- meghatározott határidőn belül visszajelzést kapjon;
- a gyereket és a dolgozót védelem illesse meg a megtorlással szemben;
- anonim jelzésre is legyen lehetőség;
- a jelzés fogadását, értékelését és az azt követő intézkedéseket dokumentálják;
- a jelző személy kilétét csak a feltétlenül szükséges kör ismerhesse meg.

Az anonim jelzés lehetősége nem helyettesíti a névvel megszólalók védelmét. A rendszernek azt kell biztosítania, hogy a jelzés ne járasson a gyerek ellátását, kapcsolatait vagy lehetőségeit érintő hátránnyal, a dolgozó esetében pedig munkahelyi megtorlással.

7.2.2. A vizsgálatok függetlenségének biztosítása

A súlyos vagy vezetőt érintő panaszt nem vizsgálhatja kizárólag az a szervezet, amelynek korábbi működése vagy mulasztása szintén érintett lehet. Jogszabályban vagy ágazati eljárásrendben szükséges meghatározni, milyen esetekben kötelező független külső vizsgálatot indítani. Fontos a belső vizsgálati standardok kialakítása, az átláthatóság és a kötelező dokumentáció, melynek célja az utólagos felülvizsgálhatóság.

A vizsgálatnak nemcsak arra kell választ adnia, hogy egy konkrét személy követett-e el jogsértést. Fel kell tárnia azt is:

- milyen információk álltak az egyes szereplők rendelkezésére;
- hogyan értelmezték ezeket;
- miért nem kapcsolódtak össze a különböző jelzések;
- milyen vezetői és szervezeti körülmények segítették a visszaélés fennmaradását;
- hogyan működött a fenntartói és hatósági ellenőrzés;
- mi akadályozta a korábbi hibák felismerését és korrekcióját;
- fennáll-e további, más gyerekeket is érintő veszély.

7.2.3. Kötelező intézkedési rend vezetőt érintő jelzés esetén

Ha a jelzés az intézményvezetőre vagy az intézmény más munkatársára vonatkozik, annak fogadása és kivizsgálása nem maradhat az érintett személy irányítása alatt. A fenntartónak haladéktalanul, dokumentált módon kell kockázatértékelést végeznie. Ennek során vizsgálni kell:

- fennáll-e közvetlen veszély valamely gyermek számára;
- érintettek lehetnek-e további gyerekek vagy dolgozók;
- szükséges-e korlátozni az érintett kapcsolatát a gyerekekkel;
- hozzáférhet-e továbbra is az iratokhoz, a belső kommunikációhoz és a jelző személyekhez;
- indokolt-e munkavégzésének ideiglenes felfüggesztése;
- szükséges-e rendőrségi, gyermekvédelmi vagy más hatósági jelzés;
- milyen támogatást és védelmet kell biztosítani a közlést tevő gyerekeknek vagy dolgozónak.

Az ideiglenes intézkedés nem a felelősség előzetes kimondása, hanem a gyerekek, a jelző személyek és a vizsgálat védelme. A vizsgálat alatt nem maradhat az érintett vezető kezében annak meghatározása, hogy ki beszélhet az ellenőrzést végzőkkel, milyen iratok válnak hozzáférhetővé, és mely információk jutnak el a fenntartóhoz.

7.3. A vezetői felelősség és a szervezeti elszámoltathatóság garanciáinak megerősítése

A vezetői felelősség érvényesülését és a szervezeti elszámoltathatóságot olyan garanciális elemeknek kell támogatniuk, amelyek biztosítják a döntések átláthatóságát, felülvizsgálhatóságát és a feltárt hiányosságokból való tanulást. Ennek érdekében:

- indokolt átalakítani, és a gyerekek biztonságára, a gyermekvédelmi döntések minőségére is kiterjeszteni az általános ellenőrzéseket, mivel azok fókusza jelenleg az adminisztratív megfelelésen van;
- a vezetői és a fenntartói alkalmasság értékelésébe be kell épülnie a gyermekvédelmi jelzésekkel kapcsolatos tudás és attitűd vizsgálatának;
- helyreállító szemléletű szervezeti folyamatokat kell alkalmazni, amelyek a működési hiányosságok feltárását követően nem csak a felelősség megállapítására, hanem a bizalom helyreállítására, a kapcsolatok rendezésére is egyaránt törekednek.

7.3.1. A fenntartói ellenőrzés tartalmi megerősítése

A fenntartói ellenőrzés nem korlátozódhat annak vizsgálatára, hogy rendelkezésre állnak-e a kötelező szabályzatok, elkészültek-e a jelentések, és formailag megfelelő-e a dokumentáció. Azt is fel kell tárnia, hogyan élnek a gyerekek, hozzáférnek-e független segítséghez, biztonságosan tehetnek-e panaszt, és mi történik azzal, aki problémát jelez.

Ennek érdekében a fenntartói ellenőrzésnek rendszeresen alkalmaznia kell:

- előre be nem jelentett helyszíni látogatásokat;
- a gyerekekkel és a dolgozókkal vezetői jelenlét nélkül folytatott bizalmas beszélgetéseket;
- a gyerekek tényleges lakókörnyezetének megismerését;
- az intézményi, gyámi, gyermekjogi, fenntartói és hatósági információk összevetését;
- a panaszok, rendkívüli események, dolgozói kilépések és gondozásihely-váltások időbeli elemzését;
- a korábban elrendelt intézkedések végrehajtásának utóellenőrzését.

Az ellenőrzés nem épülhet kizárólag az intézményvezető által rendelkezésre bocsátott dokumentumokra és megszervezett találkozásokra. Ellenkező esetben ugyanaz a vezetés határozhatja meg, hogy saját működéséből mi válik láthatóvá az ellenőrző szervek számára. A fenntartónak különösen figyelnie kell azokra a körülményekre, amelyek önmagukban nem feltétlenül bizonyítanak visszaélést, együtt azonban súlyos szervezeti kockázatra utalhatnak. Ilyen lehet:

- több gyerektől vagy dolgozótól érkező, hasonló tartalmú közlés;
- a jelzések visszavonása vagy tartalmuk későbbi megváltozása;
- a vezetővel szembeni kritika feltűnő hiánya;
- a problémák rendszeres belső ügyként történő kezelése;
- a dolgozók gyors cserélődése vagy váratlan távozása;
- a gyámok, gyermekjogi képviselők vagy ellenőrző szervek hozzáféréseinek korlátozása;
- az intézményi iratok, a dolgozói beszámolók és a gyerekek tapasztalatai közötti ellentmondás;
- az intézmény kedvező külső képe és a belső működésre utaló információk közötti eltérés.

7.3.2. A vezetői hatalom korlátozása és ellenőrzése

A vezetői kiválasztás és értékelés során a szakmai, gazdálkodási és igazgatási szempontok mellett önálló súllyal kell vizsgálni, hogyan viszonyul a vezető a gyerekek részvételéhez, a dolgozói ellenvéleményhez, a panaszokhoz és a hibák feltárásához. A vezetői teljesítmény értékelésének ki kell terjednie a gyerekek biztonságára és jóllétére, a panaszok kezelésére, a jelzések továbbítására, a dolgozói fluktuációra, az intézmény szervezeti légkörére, valamint a korábbi ellenőrzésekben előírt intézkedések végrehajtására is.

Meg kell akadályozni, hogy egymással összeférhetetlen feladatok egyetlen személy vagy szűk vezetői kör kezében összpontosuljanak. Az intézmény szakmai irányítása, a dolgozók munkáltatói ellenőrzése, a gyerek jogi képviselete és a vezetővel kapcsolatos panaszok kezelése nem kerülhet ugyanazon személyhez vagy az általa közvetlenül irányított szervezeti egységhez.

A hosszú vezetői időszak önmagában nem bizonyít problémát, de növelheti az erős személyes függések és informális kapcsolatok kialakulásának kockázatát. Ezért meghatározott időközönként külső szakemberek bevonásával végzett, átfogó vezetői és szervezeti felülvizsgálatra van szükség. Ennek nemcsak a vezető személyes alkalmasságát, hanem a hatalom intézményen belüli eloszlását, a panaszkezelés működését, a dolgozók megszólalási lehetőségeit és a szervezeti kultúrát is értékelni kell.

7.3.3. Alkalmasságvizsgálat

2026 májusától a Szociális és Családügyi Minisztérium hatáskörébe tartozik a gyermekvédelemben dolgozók pszichológiai alkalmassági vizsgálata, így lehetőségünk van arra, hogy olyan

módszertanokat és mechanizmusokat vezessünk be, amelyek alkalmasabbak a potenciális elkövetők kiszűrésére. Az ehhez kapcsolódó előkészítő munka már elkezdődött az alábbi elgondolások mentén:

A 2024-ben bevezetett pszichológiai alkalmassági vizsgálat és a kifogástalan életvitel ellenőrzése valós kockázatra reagált: a gyermekvédelemben dolgozók jelentős hatalmat gyakorolnak kiszolgáltatott helyzetben lévő gyerekek felett, ezért a rendszernek meg kell akadályoznia, hogy olyan személy kerüljön gyermekvédelmi munkakörbe, aki veszélyt jelenthet rájuk.

A vizsgálatok gyakorlati alkalmazása ugyanakkor több problémát is felszínre hozott. Az eljárások jelentős idő- és adminisztratív terhet jelentenek, jelentősen lassítják az új dolgozók munkába állását. Különösen aggályosnak bizonyult a kifogástalan életvitel ellenőrzésének széles és a dolgozók számára nehezen kiszámítható tartalma, amelyet többen megbélyegzőnek vagy a magánéletükbe történő aránytalan beavatkozásnak éltek meg.

Nem áll rendelkezésre olyan átfogó hatásvizsgálat, amely bemutatná, milyen veszélyt jelentő személyeket, milyen módon szűrt ki a rendszer, milyen hatással volt a munkaerő-felvételre és a fluktuációra, illetve növelte-e mérhetően a gyerekek biztonságát. Emiatt a vizsgálati rendszer eredményessége és nem kívánt következményei jelenleg további elemzést igényelnek.

Az alkalmassági vizsgálatok alapvető korlátja, hogy elsősorban az egyént és annak egy adott időpontban mérhető jellemzőit vizsgálják. Nem képesek teljes bizonyossággal előre jelezni, hogyan viselkedik majd valaki hosszabb időn keresztül, jelentős hatalom birtokában, egy zárt szervezeti közegben. Különösen nehezen azonosítható az, aki a vizsgálati helyzetben kedvező benyomást kelt, alkalmazkodik az elvárásokhoz, később pedig gondoskodó vagy szakmailag elismert szerep mögé rejti a hatalommal való visszaélést.

A bicskei ügy is azt mutatja, hogy a bántalmazás fennmaradása nem magyarázható kizárólag egy „alkalmatlan” személy jelenlétével. Ahhoz hozzájárult a vezetői hatalom koncentrációja, a dolgozók függősége, a jelzések átértelmezése, az intézmény kedvező külső megítélése és a külső ellenőrzés gyengesége. Ezeket egy pszichológiai alkalmassági vagy életvitel-vizsgálat önmagában nem méri és nem változtatja meg.

A kifogástalan életvitel-vizsgálat kivezetése ezért nem jelentheti az alkalmasság ellenőrzésének teljes elhagyását. Az aránytalan, nehezen átlátható vagy eredményességi adatokkal nem igazolt elemek helyett olyan többlépcsős rendszert szükséges kialakítani, amely:

- munkakörhöz kapcsolódó, előre meghatározott és szakmailag indokolható követelményeken alapul;
- elkülöníti a pszichológiai alkalmasság, a szakmai kompetencia és a jogszabályi foglalkoztathatóság vizsgálatát;
- átláthatóvá teszi a vizsgálat szempontjait, következményeit és a jogorvoslat lehetőségét;
- nem terjeszkedik túl a gyerekek biztonságának megítéléséhez szükséges személyes adatok körén;
- nemcsak a belépéskor, hanem a próbaidő és a teljes foglalkoztatás alatt is értékeli a dolgozó tényleges működését;
- a vezetőknél külön vizsgálja a hatalomgyakorlást, a konfliktuskezelést, a kritikához való viszonyt és a panaszok kezelését;
- mentorálással, szupervízióval és rendszeres szakmai visszajelzéssel egészül ki;
- dokumentált szakmai kockázat esetén lehetővé teszi a soron kívüli felülvizsgálatot;
- rendszeresen méri a rendszer hatását a munkaerő-felvételre, a dolgozók megtartására és a gyerekek biztonságára.

Nemcsak azt kell tehát vizsgálni, kit enged be a rendszer, hanem azt is, milyen hatalmat kap, hogyan használja azt, milyen visszajelzéseket ad róla a környezete, és mi történik, ha egy gyerek vagy dolgozó problémát jelez.

7.3.4. A mulasztásokhoz kapcsolódó következmények

A fenntartói vagy vezetői felelősség nem erősíthető meg kizárólag újabb feladatok előírásával. Meg kell határozni a mulasztások következményeit is. Minden vizsgálatnak rögzítenie kell:

- a feltárt mulasztást vagy szervezeti kockázatot;
- a szükséges intézkedést;
- az intézkedés felelősét és határidejét;
- a végrehajtás ellenőrzésének módját;
- az elmaradás következményeit.

Az intézkedési terv teljesítését kötelező utóellenőrzésnek kell követnie. Súlyos vagy ismétlődő mulasztás esetén vizsgálni kell a vezetői, munkáltatói, igazgatási, fegyelmi, illetve a törvényi feltételek fennállása esetén más jogi felelősséget is.

A fenntartó felelősségének vizsgálata során értékelni kell, hogy:

- felismerte-e és megfelelően súlyozta-e a rendelkezésére álló információkat;
- összekapcsolta-e a különböző forrásokból és időpontokban érkező jelzéseket;
- időben indított-e vizsgálatot;
- megtette-e a gyerekek azonnali védelméhez szükséges intézkedéseket;
- ellenőrizte-e az intézményvezető működését;
- végrehajtatta-e a korábban előírt intézkedéseket;
- továbbította-e a rendszerszintű kockázatokat az ágazatirányítás felé.

7.4. A szervezeti tanulás és a rendszerfejlesztés megerősítése

7.4.1. Szervezeti kultúra és szakmai reflexió

A gyermekvédelmi rendszer hosszú távú biztonsága azon múlik, hogy a feltárt működési hiányosságokból képes-e tartós szervezeti és szakmai változásokat létrehozni. Ez olyan szervezeti kultúrában valósulhat meg, amely támogatja a szakmai párbeszédet, a kritikai reflexiót, a jelzések biztonságos megtételét és a hibákból való tanulást. Ennek érdekében:

- a problémák feltárása ne a szervezetet/egyént fenyegető eseményként, hanem a gyerekek biztonságát szolgáló szakmai felelősségként jelenjen meg
- olyan vezetői működési kultúra kialakítását kell támogatni fenntartói részről, amely elősegíti a jelzések megtételét, a szakmai dilemmák nyílt megvitatását, valamint a hibákból való tanulást és a korrekciót;
- olyan belső vizsgálati protokollt kell bevezetni, aminek részeként a súlyos működési zavarokat feltáró vizsgálatok nem csak az egyedi eseményekkel foglalkoznak, hanem a vezetői és fenntartói felelősséget is értékeli;
- meg kell történnie a vezetői és a fenntartói intézkedések rendszeres szakmai felülvizsgálatának;
- rendszeresen felül kell vizsgálni, hogy a belső vizsgálatok vagy általános ellenőrzések és céllenőrzések során feltárt működési hiányosságok vagy zavarok esetén milyen szervezeti és személyi korrekciók valósultak meg;

- az egyes vizsgálatok tanulságai ne kizárólag az érintett intézményben, hanem a teljes gyermekvédelmi rendszerben hasznosuljanak;
- a vizsgálati jelentések tanulságainak kötelező módszertani feldolgozása, és beépítése országos módszertani ajánlásokba, szakmai protokollokba és minőségfejlesztési folyamatokba;
- tanulóközösségek és tudásmegosztó hálózatok erősítése, elősegítve a jó gyakorlatok és a tapasztalatok kölcsönös megosztását.
- a gyermekvédelmi intézkedések eredményességét mérő országos indikátorrendszer kialakítása, amely nemcsak az eljárások megtörténtét, hanem azok hatását is vizsgálja;
- rendszeres országos szakmai párbeszédet biztosító fórumok működtetése, esetmegbeszélések.
- rendszeres vezetői és szakmai továbbképzések.

7.4.2. Ágazati nyomonkövetés és nyilvános elszámoltathatóság

Az intézményeknél és a fenntartóknál keletkező információkat országos szinten is össze kell kapcsolni. A hasonló panaszok, ismétlődő vezetői problémák, rendkívüli események, magas fluktuáció és elhúzódó vizsgálatok olyan mintázatot jelezhetnek, amely egyetlen ügy vagy intézmény vizsgálatából nem látható. Az ágazatirányításnak egységes rendszerben szükséges gyűjtenie és értékelnie:

- a bántalmazásra vonatkozó jelzések és panaszok számát, tartalmát és útját;
- a vezetőkre és dolgozókra vonatkozó jelzéseket;
- a vizsgálatok időtartamát és eredményét;
- az elrendelt védelmi, fenntartói és munkáltatói intézkedéseket;
- a korábban már feltárt problémák ismétlődését;
- a dolgozói fluktuációt és a tartósan betöltetlen álláshelyeket;
- a rendkívüli eseményeket és a nem tervezett gondozásihely-váltásokat;
- azt, hogy az intézkedések után ténylegesen változott-e a gyerekek helyzete.

A vizsgálat befejezését követően a fenntartó SZGYF felé már kezdeményeztük:

- a belső vizsgálati protokoll felülvizsgálatát, és új (a gyerekek jóllétére és szükségleteire jobban reflektáló, komplex feltárást lehetővé tevő) protokoll kidolgozását;
- gyerekekkel szembeni szexuális visszaélés gyanúja esetén speciális protokoll alkalmazását; valamint olyan mobil team létrehozását (forenzikus szakemberekből), akik speciális képzettséggel és felkészültséggel rendelkeznek a vizsgálatok lefolytatására;
- egyedi vizsgálat lefolytatását minden olyan gyermekvédelemben dolgozó személy esetén, akivel szemben legalább három esetben már jelzés érkezett;
- célzott adatgyűjtés és beszámoló elkészítését azzal kapcsolatban, hogy a bicskei gyermekotthonból kikerülő fiatalok esetén az életkezdési és otthonteremtési támogatások felhasználása milyen formában és hogyan történt.

Az összesített eredményeket rendszeresen értékelni és – a személyes adatok védelme mellett – nyilvánosan hozzáférhetővé kell tenni.

7.4.3. Helyreállító szemléletű szervezeti folyamatok

Helyreállító szemléletű szervezeti folyamatokat kell alkalmazni, amelyek a működési hiányosságok feltárását követően nem csak a felelősség megállapítására, hanem a bizalom helyreállítására, a kapcsolatok rendezésére is egyaránt törekednek. Szintén a jóvátételt, és a helyreállító szemléletet

képviseli a Gyermekvédelmi Alap létrehozása 2026. júniusában, amelynek révén a gyermekvédelmi rendszerben bántalmazást elszenvedettek támogatást és segítséget kaphatnak a feldolgozásban.

Annak érdekében, hogy a rendszerszintű tanulás és fejlődés lehetőségei adottak legyenek, az SZCSM 2026. májusában elkezdte a Gyermekvédelmi Diagnózist, azaz a TEGYESZ-ek meglátogatásán és a helyi szakmai kapcsolatok megerősítésén keresztül annak a valóságos képnek a kialakítását, amin a jövőbeni rendszerfejlesztés alapulhat.

7.5. A strukturális működési feltételek fejlesztése

A gyermekvédelmi rendszer biztonságos működéséhez nem elegendő a megfelelő szakmai felkészültség; olyan strukturális feltételekre is szükség van, amelyek lehetővé teszik a gyermekvédelmi feladatok magas színvonalú, következetes és fenntartható ellátását. A rendszer fejlesztésének ezért egyszerre kell irányulnia az erőforrások megerősítésére, és a működési feltételek javítására.

Ennek érdekében indokolt:

- gyermekvédelmi szolgáltatások erősítése a szakemberhiánnyal leginkább érintett területeken;
- a fluktuáció csökkentését célzó életpálya-, munkaszervezési és szakmapolitikai intézkedések bevezetése;
- a rendszeres szakmai szupervízió, intervízió és pszichológiai támogatás biztosítása, különösen a magas érzelmi terheléssel járó munkakörökben;
- olyan minőségfejlesztési rendszerek kialakítása, amelyek rendszeresen értékelik a gyermekvédelmi szolgáltatások szakmai működését,
- a fejlesztési források elosztásában előnyben részesíteni azokat a beavatkozásokat, amelyek hozzájárulnak a gyerekek biztonságának, a szakmai működés minőségének erősítéséhez.

7.6. Traumaérzékeny médiagyakorlat és a nyilvánosság megfelelő működésének támogatása

A nyilvánosság nemcsak közvetíti a gyermekvédelmi ügyeket, hanem alakítja azok társadalmi értelmezését is, ugyanakkor semmiképp sem válhat a rendszer belső kontrollmechanizmusainak helyettesítőjévé. A nyilvánosság esetében a legfontosabb szempont, az érintettek védelme mellett a pontos, differenciált és szakmailag megalapozott értelmezés. Ennek érdekében:

- az áldozatok anonimitását, méltóságát, autonómiáját és személyes határait tiszteletben tartó médiamegjelenítésekre van szükség,
- el kell kerülni a gyermekvédelmi gondoskodásban élők stigmatizálásának, azaz pszichés, viselkedési vagy életvezetési nehézségeik révén a hitelességüket gyengítő, a bántalmazást magyarázó vagy a velük szembeni bánásmódot legitimáló bemutatás;
- szakmai ajánlásokat kell megfogalmazni a traumaérzékeny és gyerekjogi szempontokat érvényesítő médiagyakorlathoz, különös tekintettel a bántalmazási ügyek bemutatására;
- a „ne árts” elv, valamint az érintetti részvétel és önrendelkezés következetes érvényesítése;
- a gyermekvédelem, az áldozatsegítés és a média szereplői közötti szakmai tudásmegosztás támogatása.

A nyilvánosság szerepének erősítése nem jelentheti azt, hogy a média gyermekvédelmi aktorrá vagy az újságírás segítő szakmává válik. Az önazonos működés megtartás mellett viszont képviselni tudja a traumaérzékenységet, és ezzel segítheti az érintetteket a trauma-feldolgozás folyamatában. A vizsgálat

tapasztalatai alapján a nyilvánosság fontos külső kontrollfunkciót tölthet be a korábban fel nem ismert vagy megfelelő intézményi választ nem kiváltó problémák láthatóvá tételében.

Az SZCSM felismerve a trauma-szenzitív tartalomgyártás jelentőségét, célként fogalmazta meg a gyermekvédelem kivonását a bulvárból, és a média környezet gyermekjogi szempontból megfelelővé tételét. Az SZCSM tudatosan figyel a trauma-szenzitív tartalomgyártásra, belső eljárásrendjében ennek alapelveit kötelezővé tette, és a teljes kormányzati kommunikációban segíti ezek érvényesülését.

7.7. A jelentés utóélete és a részvételiség

Az elérhető érintetteket az őket támogató szakembereken keresztül lehetőség szerint tájékoztattuk a vizsgálatról és a készülő jelentésről. A jelentés nyilvánosságra hozatalának időpontjáról és a jelentés őket érintő tartalmáról a publikálás előtt szintén kaptak tájékoztatást, hogy senki ne a nyilvánosságból értesüljön erről a dokumentumról és a vizsgálatról.

A jelentés tartalmának részletesebb megosztását az érintettek igényeihez igazodó, a támogató szakemberekkel együtt kialakított, önkéntes folyamatban tudjuk elképzelni. Ennek célja, hogy az érintettek maguk dönthessenek arról, szeretnének-e tájékoztatást kapni, és ha igen, milyen módon és milyen ütemben, valamint hogy csökkentsük az ismételt nyilvánosság pszichés megterhelésének és az újabb krízisek kialakulásának kockázatát.

Amennyiben a jövőben további vizsgálat valósul meg, javasoljuk, hogy annak kereteit a részvételiség szempontjait figyelembe véve alakítsák ki. Egy érdemi részvételi vizsgálatnak már a tervezés szakaszától be kell vonnia az érintetteket, nem csupán tapasztalataik forrásaként, hanem a vizsgálati folyamat alakítóiként.

Ehhez az önkéntesség, a visszalépés lehetősége, valamint az adatkezelés és az anonimitás garanciái mellett az egyéni szükségletekhez igazodó részvételi formákra, továbbá pszichológiai és áldozatsegítő támogatásra is szükség van.

A részvételnek ki kell terjednie a vizsgálati kérdések kijelölésére, az eredmények közös értelmezésére, a megállapítások véleményezésére és a javaslatok kialakítására. Előre mutató lenne, ha ezeknek a szempontoknak alapvető szerepe lenne minden olyan jövőbeli vizsgálatban és folyamatban, amely az ügy további feltárását, értelmezését vagy feldolgozását szolgálja.

8. Zárszó

A gyerekek biztonságát veszélyeztető helyzetek kialakulása és fennmaradása ritkán vezethető vissza egyetlen döntésre vagy egyetlen szereplőre. Bicskén is ez történt: olyan egymást erősítő működési mintázatok rajzolódtak ki, amelyek során a gyerek jelzései fokozatosan szorultak háttérbe, a figyelem az intézményi működés igazolására, a szervezet stabilitásának fenntartására helyeződött át, és az elkövetőről évek alatt kialakult pozitív képet akarta visszaigazolni. A rendszer önkorrekciós képessége korlátozottá vált, helyenként gyakorlatilag megszűnt. Ebből a patthelyzetből egy külső szereplő, a nyilvánosság, megjelenése tudta csak kimozdítani a bántalmazott gyerekek ügyét.

A vizsgálatunk során alkalmazott rendszerszintű megközelítés fontos tanulsága, hogy komplex módon (folyamatként, egyéni, intézményi és szektoriális) jellemzők mentén lehet csak a problémákat beazonosítani, és azt megállapítani hogyan hatottak közre abban, hogy több mint két évtizeden keresztül bántalmazhattak gyerekeket. Ez a fajta, többszintű felelősségmegállapítás természetesen nem mentesíti azokat, akik bántalmazták a gyerekeket, megfosztották őket méltóságuktól, vagy nem voltak hajlandók személyes vagy politikai kockázatot vállalni az áldozattá vált gyerekek védelmében.

Az egyéni felelősség megállapítása azonban önmagában nem akadályozza meg, hogy ugyanez újra megtörténjen. Vizsgálni kell a mára tovább súlyosbodó gyermekvédelmi kapacitáshiányt, az intézményrendszer széttagozottságát, a gyerekek jelzéseinek háttérbe szorítását, a független ellenőrzés hiányát és az intézményben élő gyerekek megbélyegzését.

Börtönbe zárhatnánk minden egyes felnőttet, aki valaha betette a lábát a bicskei gyermekotthonba és közrehatott a bántalmazó közeg fenntartásában, a Szőlő utcai ügy akkor is megtörténhetett volna. Amíg a rendszer változatlan marad, újabb és újabb “Bicskékkal” kell majd szembenéznünk.

Ennek megakadályozásához társadalomként és a gyermekvédelemben dolgozóként is meg kell értenünk ezeknek a gyerekeknek az összetett élethelyzetét és a trauma valóságát. A bizalmatlanság, a düh, a szabályszegés vagy az ellentmondásos beszámolók nem teszik őket kevésbé hitelessé vagy kevésbé méltóvá a védelemre. Ezek a tünetek gyakran éppen az átélt bántalmazás következményei. **Nem várhatjuk el egy bántalmazott gyerekektől, hogy „tökéletes áldozatként” viselkedjenek.** A feladatunk és felelősségünk az, hogy minden körülmények között meghallgassuk őket, higgyünk nekik és megvédjük azokat, akik kiszolgáltatott helyzetben vannak.

9. Mellékletek

1. számú melléklet - Az adatbázis felépítése

A teljes adatbázist külön mellékletben Excel formátumban mellékeljük (5. számú melléklet). Három fül található a táblázatban, a következő sorrendben:

1. *Dokumentumok* táblázat

A táblázat minden sora egy iratot tartalmaz, a következő mezőkkel: Azonosítószám; Fenntartó szerepe (megjelenik-e az iratban a fenntartó vagy felügyeleti szerv szerepe); Dátum; Feladó; Címzett; Tartalom (az irat tárgyának rövid leírása); három narratív kódmező (Gyerek, Vádlott, Jelzőrendszer); Idézetek (szó szerinti forráshelyek); valamint Megjegyzések (kódolói észrevételek, kereszthivatkozások).

2. *Média* táblázat

A táblázat minden sora egy médiatartalmat tartalmaz. A leíró mezőkön (Dátum, Cím/link) túl a tartalmakat a következő dimenziók mentén kódoltuk: Fő esemény; Médium; Médium pozíciója; Megszólaltatás (kinek ad hangot); Hangvétel; Gyermek megítélése; Gyermekvédelemben élők megítélése; Vádlott ábrázolása; Gyermekvédelem stigmatizálása; Stigmatizáló kép szereplése; Felelősségre vonás (kihez rendeli a felelősséget); valamint Idézet és Megjegyzések.

3. *Interjúk* táblázat

A táblázat minden sora egy interjúalanyhoz kapcsolódik. Az interjúkat az interjúalany szerepkörének rögzítése mellett a Gyermek megítélése, Gyermekvédelemben élők, Vádlott, valamint Jelzőrendszer és dolgozók dimenziók mentén kódoltuk. A táblázat az elemzés alapjául szolgáló Idézetek és a kódolói Megjegyzések mezőit is tartalmazza.

4. Adatrögzítési konvenciók

Azonosítók. A dokumentumok BI- (pl. BI-017), a médiatételek M-, az interjúk I- prefixű, egyedi, állandó azonosítót kapnak. Az azonosító akkor is megmarad, ha az irat utóbb nem relevánsnak bizonyul – ez biztosítja a hivatkozások stabilitását.

Duplikátumok. A több példányban beérkezett iratok DUPLICATE (BI-xxx) jelöléssel, az eredeti dokumentumra hivatkozva maradnak a nyilvántartásban. Így a beérkezés ténye dokumentált marad, miközben a többszörös előfordulás nem torzítja az elemzést. A médiatartalmak esetében a duplikátumokat már az adatgyűjtés során kiszűrtük (lásd 3.1.2.).

5. Kódolási kategóriák és kódok

Az alábbi táblázatok tartalmazzák az elemzés során alkalmazott kategóriákat és a hozzájuk tartozó kódokat. A jelentés elemző fejezeteiben az egyes megállapítások ezekre a kódolt tartalmakra épülnek (pl. *Vádlott – Jó természet/kedvelt*), ezáltal az azonosított mintázatok és az azokból levont következtetések visszavezethetők az elemzés alapjául szolgáló adatokra.

Dokumentumok

Kategória	Kódok
-----------	-------

Gyerek	Minimalizálás; Patologizálás; Befolyásolás; Rejtett szándék; Áldozathibáztatás; Gyermekre helyezett bizonyítási teher; Időeltolás kérdőjelezése; Érzelmi kötődésre hivatkozás
Vádlott	Jó természet/kedvelt; Kompetencia/szolgálati idő; Nevelési módszer; Kontextusra hárítás; Elszigetelt eset; Pótolhatatlanság; Status quo fenntartása; Szándék
Jelzőrendszer	Jelzeshiány; Kötelesség végrehajtás; Vizsgálati összeférhetlenség; Bizonyíthatóság nehézsége; Gyermek fél panaszt tenni; Felnőtt kommunikációs norma alkalmazása gyermekekre; Hatáskör kiterjesztése bizalmatlanság miatt; Korlátozó körülmények; Kollegiális konszenzus; Utánkövetés; Személyi összeférhetlenség; Ellenséges viselkedés gyámok felé; Média mint politikai támadás

Média

Kategória	Kódok
Főesemény	Első feljelentés; Kitüntetések; Tárgyalás megkezdése; Vádemelés (szexuális bánt.); Vádemelés (kényszerítés); V.J. őrizetbe vétel; V.J. felfüggesztés; Ítélet (elsőfok); Ítélet (másodfok); Ítélet (kényszerítés); Kártérítés; Kegyelmi botrány; V.J. szabadulás
Médium pozíciója	Független; Kormányközeli; Bulvár; Közmédia; Közösségi média
Megszóllatás	Áldozat; Gyermekotthon dolgozói; Gyermekvédelmi szakember; Riporter; Politikai elemzők; Magánszemély; Jogász; Politikus
Hangvétel	Érzékenyítő; Leíró; Ismeretterjesztő; Stigmatizáló; Szenzációhajhász; Gyűlöletkeltő
Gyermek megítélése	Eltört/javíthatatlan; Kihasználhatóság; Kiszolgáltatott; Passzív áldozat; Túlzott részletezés; Elveszett gyerekkor; Hős túlélő; Nincs
Gyermekvédelemben élők	Viselkedési/pszichológiai problémákra hivatkozás; „Alapból elrontott” gyerekek; Nincs
Vádlott	Kompetencia/szolgálati idő; Jó természet/kedvelt; Szándék; Nevelési módszer; Kontextusra hárítás; Elszigetelt eset; Pontatlan; Nincs
Gyermekvédelem stigmatizálása	Rendszerszintű bizalmatlanság; Mindenki pedofil/rosszindulatú; Rendszer tönkretesz minden gyereket; Nincs
Stigmatizáló kép szereplése	Szerepel; Nem szerepel
Felelősségre vonás	Egyéni; Intézményi; Rendszerszintű; Politika; Média; Nincs

Interjúk

Kategória	Kódok
-----------	-------

2. számú melléklet - Módszertani ajánlás helyreállító szemléletű folyamatok elindítására

1. A helyreállító szemlélet alkalmazásának módszertani keretei és ajánlásai

A jelentés rendszerszintű fejlesztési javaslatokai elsősorban a gyermekvédelmi rendszer fejlesztésének alapelveit és fő irányait határozzák meg. Jelen melléklet ezek egyik lehetséges gyakorlati megvalósítási módját, a helyreállító (resztoratív) szemlélet alkalmazásának kereteit mutatja be.

Az itt bemutatott szempontok nem kidolgozott eljárásrendet vagy egységesen alkalmazandó módszertant jelentenek. Céljuk annak szemléltetése, hogy a helyreállító megközelítés milyen módon kapcsolódhat az intézményi bántalmazások következményeinek feldolgozásához, az érintettek részvételéhez, a felelősségvállaláshoz, valamint az intézményi és közösségi szintű tanuláshoz.

A melléklet második része a bicskei ügy érintettjei számára kialakítható helyreállító folyamat lehetséges alapelveit és elemeit foglalja össze. Ezek egy esetleges program szakmai előkészítésének kiindulópontjai lehetnek; konkrét formájuk kizárólag az érintettek szükségleteinek és részvételi szándékának figyelembevételével, megfelelő szakmai és intézményi feltételek biztosítása mellett határozható meg.

1.1. A helyreállító szemlélet lehetséges szerepe a gyermekvédelmi rendszerben

Mind a múltbéli konfliktusok átfogó feldolgozása és lezárása, mind a jövőbeni konfliktusok megelőzése kapcsán érdemes megfontolni a helyreállító szemlélet általános bevezetését valamennyi gyermekvédelmi intézmény működésébe.

A megtört emberi kapcsolatok és bizalom helyreállítását célul kitűző, ún. resztoratív szemlélet bevezetésével az intézmények vezetői, dolgozói, fenntartói, az érintett gyerekek és családjaik, valamint a körülöttük lévő, tágabb közösségek olyan, tudatos szemléletrendszer és eszköztárat sajátíthatnak el, amely valamennyi érintett számára segítséget nyújthat:

- a gyermekvédelmi rendszer konfliktusainak hatékonyabb kezelésében;
- a rendszer különböző szervezetei közötti egységes szemlélet biztosításában;
- az intézményeken belüli és az azok körüli konfliktusok kialakulásának megelőzésében;
- a közösségi kapcsolatok és kohézió, valamint az érintett szereplők egymás iránti bizalmának kialakításában és megerősítésében;
- a bevont gyerekek konfliktuskezelési eszköztárának fejlesztésében, a tudatosabb kommunikációs készségek elsajátításában, azok hatékony alkalmazásában;
- valamint panasz, bántalmazás, veszélyeztetettség, vagy egyéb konfliktusos helyzet előállása esetén olyan módszertan alkalmazásában, amely az önkéntesség, a titoktartás és a pártatlan folyamat-vezetés (facilitálás) alapelveire épül.

A resztoratív beszélgetések formája ugyanúgy lehet egy 1-2 szereplős, tisztázó beszélgetés, vagy konfliktusfeloldó mediáció, mint akár egy nagyobb közösséget is bevonó körbeszélgetés is.

A resztoratív folyamatok valamennyi formájára igaz az, hogy lehetővé teszik az érintettek biztonságos, közvetlen és aktív részvételét konfliktushelyzetük megértésében, feloldásában, a helyreállítás, a jóvátétel és a gyógyulás folyamatainak meghatározásában, az egyéni és közösségi szintű tanulságok levonásában, a felelősségvállalás esetleges felismerésében és kifejezésében,

valamint az – akár éveken és évtizedeken át elnyúló – konfliktusok szimbolikus és érzelmi lezárásában.

Segítségükkel az érintettek lehetőséget kapnak „nehéz” kérdéseik, témáik nyílt, őszinte, átlátható, mindenkit bevonó és biztonságos megtárgyalásához. Ezáltal a helyreállító módszerek nagyban hozzájárulhatnak a sérülékeny helyzetűek kiszolgáltatottságának csökkentéséhez, így csökkentik a hatalommal való visszaélések és az erőszakos cselekmények előfordulását, valamint az áldozatok megfélemlítésének, megbélyegzésének és izolációjának lehetőségét.

Rendszeres alkalmazásuk és az intézményi kultúrába való beépülésük pedig közvetlenül is hozzájárul a közösség normarendszerének megerősödéséhez azáltal, hogy erősítik a résztvevők közötti tisztelet, elfogadás, együttérzés, partnerség és kölcsönös együttműködés kultúrájának kialakulását és fenntartását.

1.2. Ajánlások a bicskei Kossuth Zsuzsa Gyermekotthon és Általános Iskolában 2005 és 2025 között történt jogsértések sértettjei és az érintett közösség számára kialakítandó resztoratív program kapcsán

Intézményekben elkövetett bántalmazások sértettjei számára valamennyi resztoratív program kialakítása során elsődleges feladat a program alapelveinek rögzítése és azok valamennyi esetben való követése.

E folyamatok elsődleges céljai, hogy

- a bántalmazást elszenvedők megtapasztalhassák azt, hogy történetüket megkérdőjelezés nélkül elismerik igaznak,
- hogy kifejezésre kerülhessen az, hogy morálisan elítélendő az, ami velük történt,
- hogy – amennyire lehetséges - visszanyerjék méltóságukat, valamint az életük feletti kontrollt és a társadalomba vetett bizalmukat,
- valamint, hogy aktívan tehessenek azért, hogy ügyükben a felelősség elismerésre kerüljön,
- hogy tehessenek azért, hogy a jövőben csökkenjen ennek előfordulási valószínűsége,
- és akár rendszerszintű változtatási javaslatokat is megfogalmazhassák.

Alapelvként érdemes rögzíteni, hogy ezekben a folyamatokban a túlélők szempontjai számítanak elsődlegesnek. Biztosítani kell tehát

- az egyéni és önkéntes részvételt, valamint annak visszavonási lehetőségét a folyamat bármelyik pontján,
- a részvétel diszkrécióját (teljeskörű titoktartás biztosításával), biztonságosságát és az újra-traumatizáció elkerülését a folyamat egésze során,
- független és megfelelően képzett facilitátor bevonását a beszélgetés(ek) levezetéséhez,
- hogy a túlélő áldozattá válásának ténye, személye és hitelessége sose kérdőjeleződhessen meg a folyamat során,
- hogy az intézmény elismerje felelősségét abban, hogy a bántalmazás megtörtént,
- hogy a bántalmazásnak teret adó intézmény képviselője - lehetőség szerint – kifejezhesse bocsánatkérését az intézmény nevében,
- hogy a túlélő válaszokat kaphasson kérdéseire az intézmény képviselőjétől,
- hogy a túlélő megfogalmazhassa, hogy milyen típusú jóvátételt tudna elképzelni a folyamat lezárásaként, különös tekintettel a szimbolikus jóvátételek fontosságára,
- hogy a felmerülő jóvátételi igényt az intézmény képviselője, vagy az ebben megszólított, egyéb szereplő meghallgassa, megfontolja és – lehetőségeihez mérten – teljesítse,

- hogy a felek között – igény szerint - írásbeli dokumentum készüljön a fentiek kapcsán kötött megállapodási pontokról,
- hogy a túlélőt egy megfelelően képzett szakember kísérhesse végig a folyamat egésze során (a kapcsolatfelvétel, előkészítés, találkozás, megállapodás megvalósulása, utánkövetés és lezárás szakaszaiban), akihez bármikor fordulhat kérdéseivel és konzultáció-igényével.

A fentiek megvalósítása többféle módszerrel biztosítható. A teljesség igénye nélkül néhány lehetséges példa resztoratív szellemiségű programokra:

- támogató csoportok létrehozása túlélők számára,
- szükségleteik fényében segítő (mentális, szociális, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi stb.) szolgáltatások megszervezése és biztosítása a túlélők számára,
- gyógyító körök levezetése a trauma feldolgozásához,
- szimbolikus események megszervezése, amelyek hozzásegíthetnek az emlékek feldolgozásához,
- jóvátételi beszélgetés az intézmény képviselőjével, jelenlegi dolgozóival, növendékeivel,
- jóvátételi alap létrehozása, amellyel egyéb, a túlélők által megfogalmazott célok megvalósítása biztosítható,
- igény szerint kapcsolódó közösségi esemény és/vagy szemléletformáló alkalom megszervezése és az azon való részvétel biztosítása.

Hogy a fentiek közül mely program-elemek tudnak megvalósulni és milyen keretek között, az elsődlegesen a fenntartó és a megkeresésre nyitott túlélők által megfogalmazott igények mentén tud konkretizálódni.

3. számú melléklet - A részvételiség és az érintetti bevonás szempontjai

A részvételiség kérdése a vizsgálat során külön módszertani és etikai mérlegelést igényelt. Az érintett szakemberek az interjúkban megoszthatták tapasztalataikat és értelmezéseiket, bevonásuk azonban nem terjedt ki a vizsgálat egészére: nem vettek részt a vizsgálati kérdések és az értelmezési keretek meghatározásában, valamint a következtetések és javaslatok kialakításában. A vizsgálat ezért törekedett az érintetti nézőpontok megismerésére, de nem részvételi folyamatként valósult meg. Ennek felelős kialakítását a rendelkezésre álló idő és erőforrások nem tették lehetővé.

A bántalmazásban közvetlenül érintett gyerekek és fiatalok bevonására nem került sor mivel ennek megfelelő és biztonságos megvalósításához nem álltak rendelkezésre a szükséges feltételek. Az őket támogató szakemberekkel folytatott konzultációk megerősítették, hogy egy részvételi folyamat többlet érzelmi és lelki megterhelését a jelen keretek között nem tudtuk volna megfelelően előkészített, hosszabb távú, folyamatosan elérhető támogatással ellensúlyozni. Ezért az elérhető érintettek esetében sem láttuk biztosítottnak a részvétel biztonságos megvalósításához szükséges feltételeket. Hangsúlyozni szeretnénk, hogy ez a vizsgálat kereteinek (az időkeretnek, az erőforrásoknak és az előkészítettségnek) a korlátja, nem az érintettek alkalmasságáról vagy állapotáról tett megállapítás.

A bevonást az is korlátozta, hogy egyes ismert vagy feltételezhetően érintett személyekkel a vizsgálatnak nincs élő kapcsolata, és jelenlegi elérhetőségükről nincs információnk. Tekintettel a bántalmazás hosszú időtartamára és arra, hogy az események jelentős része sokáig feltáratlan maradt, további olyan érintettek is lehetnek, akiknek személyéről a vizsgálat nem szerzett tudomást. Jelen keretek között felelősen nem kezdeményezhettünk kapcsolatot olyan érintettekkel, akikkel nem áll fenn bizalmi kapcsolat, és akik számára a megkereséssel együtt járó terheléshez nem tudtunk volna felkészített, elérhető támogatást biztosítani.

Optimális esetben a részvételiség a vizsgálat kezdeteitől fogva megvalósul a megfelelő erőforrásigénnyel számolva, hogy azt traumatudatosan és biztonságosan tudjuk megvalósítani. Azt a vizsgálat során szerzett tapasztalatot, hogy az érintettek támogatáshoz való hozzáférése ma is hiányos, nem a bevonás elmaradásának indokálásaként, hanem önálló megállapításként, és a jóvátételi javaslatok részeként szeretnénk rögzíteni a jelentésben.

A közvetlen részvétel csak olyan tudatosan felépített, traumainformált folyamatban lehet szakmailag és etikailag megalapozott, amely megfelelő időt, biztonságos kereteket, folyamatos támogatást és valódi befolyást biztosít az érintetteknek. Megfelelő feltételek hiányában az ismételt megszólítás az újratraumatizáció, a tapasztalatok eszközszerű felhasználása és a látszólagos részvétel kockázatával járhat. Ez különösen fontos azok esetében, akik történetüket hatósági eljárásokban, korábbi vizsgálatokban vagy a nyilvánosság előtt már többször elmondták. Az újabb meghallgatás önmagában nem teremt érdemi részvételt, ha az érintetteknek nincs befolyásuk arra, hogy milyen kérdések mentén, milyen módon értelmezik és milyen célra használják fel a tapasztalataikat.

Az érintett gyerekek és fiatalok tapasztalatai ezért közvetett módon jelentek meg az elemzésben: korábban dokumentált beszámolóikon, az iratokban rögzített jelzéseiken és nyilvánosságra került megszólalásaikon keresztül. Ezeket nemcsak az események rekonstruálásához használtuk fel, hanem annak vizsgálatához is, hogy a gyerekek közléseit az intézményi és hatósági szereplők miként fogadták, értelmezték, kérdőjelezték meg vagy alakították át intézményi kategóriákká. Ez a közvetett

megközelítés nem helyettesíti a részvételt, és nem tette lehetővé, hogy az érintettek saját szempontjaikkal alakítsák az elemzés irányát és következtetéseit.

Egy érdemi részvételi vizsgálatnak már a tervezés szakaszától be kell vonnia az érintetteket, nem csupán tapasztalataik forrásaként, hanem a vizsgálati folyamat alakítóiként. Ehhez az önkéntesség, a visszalépés lehetősége, valamint az adatkezelés és az anonimitás garanciái mellett az egyéni szükségletekhez igazodó részvételi formákra, továbbá pszichológiai és áldozatsegítő támogatásra is szükség van. A részvételnek ki kell terjednie a vizsgálati kérdések kijelölésére, az eredmények közös értelmezésére, a megállapítások véleményezésére és a javaslatok kialakítására.

A jelenlegi vizsgálat keretei között az elérhető érintetteket az őket támogató szakembereken keresztül lehetőség szerint tájékoztattuk a vizsgálatról és a készülő jelentésről. A jelentés nyilvánosságra hozatalának időpontjáról és a jelentés őket érintő tartalmáról az általunk elérhető érintettek (támogató szakembereiken keresztül) a publikálás előtt kapnak tájékoztatást, hogy senki ne a nyilvánosságból értesüljön. A jelentés tartalmának részletesebb megosztását az érintettek igényeihez igazodó, a támogató szakemberekkel együtt kialakított, önkéntes folyamatban tervezzük. Ennek célja, hogy az érintettek maguk dönthessenek arról, szeretnének-e tájékoztatást kapni, és ha igen, milyen módon és milyen ütemben, valamint hogy csökkentsük az ismételt nyilvánosság pszichés megterhelésének és az újabb krízisek kialakulásának kockázatát.

Az itt megfogalmazott szempontoknak alapvető szerepet kell kapniuk minden olyan jövőbeli vizsgálatban és folyamatban, amely az ügy további feltárását, értelmezését vagy feldolgozását szolgálja. Ennek biztosítására a jelentés ajánlásai között önálló javaslatként szerepel egy részvételiségre épülő folytatása a történetek feltárásának és lezárásának. Ez az érintettekkel közösen megtervezett második szakaszt jelent, amelynek feltételeit (felelős szervezet, időkeret, forrás, folyamatos támogatás) az ajánlási fejezet rögzíti. A jelen vizsgálat feldolgozza és közvetett módon megjeleníti az érintett gyerekek tapasztalatait, de nem tekinthető részvételi vizsgálatnak. Ezt a módszertani és etikai korlátot az eredmények és a következtetések értelmezésekor is figyelembe kell venni.

4. számú melléklet - A gyermekvédelem vezető pozícióban dolgozó munkatársak a vizsgált időszakban

1. Minisztériumok

1. **Göncz Kinga**, ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter, Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium, 2004. október 21-től 2006. június 9-ig
2. **Kiss Péter**, szociális és munkaügyi miniszter, Szociális és Munkaügyi Minisztérium, 2006. június 9-től 2007. június 30-ig
3. **Lamperth Mónika**, szociális és munkaügyi miniszter, Szociális és Munkaügyi Minisztérium, 2007. július 1-től 2008. április 30-ig
4. **Szűcs Erika**, szociális és munkaügyi miniszter, Szociális és Munkaügyi Minisztérium, 2008. április 30-tól 2009. április 20-ig
5. **Herczog László**, szociális és munkaügyi miniszter, Szociális és Munkaügyi Minisztérium, 2009. április 20-tól 2010. május 29-ig
6. **Réthelyi Miklós**, nemzeti erőforrás miniszter, Nemzeti Erőforrás Minisztérium, 2010. május 29-től 2012. május 14-ig
7. **Balog Zoltán**, emberi erőforrások minisztere, Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2012. május 14-től 2018. májusig
8. **Kásler Miklós**, emberi erőforrások minisztere, Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2018-tól 2022. május 23-ig
9. **Pintér Sándor**, belügyminiszter, Belügyminisztérium, 2022. májustól
10. **Soltész Miklós**, szociális, család- és ifjúságügyért felelős államtitkár, Nemzeti Erőforrás Minisztérium / Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2010-től 2014-ig
11. **Czibere Károly**, szociális ügyekért és társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár, Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2014-től 2018-ig
12. **Fülöp Attila**, szociális ügyekért felelős államtitkár, majd gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár, Emberi Erőforrások Minisztériuma / Belügyminisztérium, 2018 májusától
13. **Simon Attila István**, szociális ügyekért felelős helyettes államtitkár, Emberi Erőforrások Minisztériuma

2. Ágazati irányító / módszertani támogató szervezetek felsővezetői

1. **Demszky Gábor**, főpolgármester, Budapest Főváros Önkormányzata, 1990-től 2010-ig
2. **Horváth Csaba**, főpolgármester-helyettes / gyermekvédelmi ügyeket előterjesztő városvezető, Budapest Főváros Önkormányzata, legalább 2007-ben igazolhatóan
3. **Tarlós István**, főpolgármester, Budapest Főváros Önkormányzata, 2010-től 2019-ig
4. **Csomós Miklós**, oktatási és kulturális ügyekért felelős főpolgármester-helyettes, Budapest Főváros Önkormányzata, 2010-től 2014-ig
Molnár László, igazgató, Budapest Főváros Önkormányzatának Módszertani Gyermekvédelmi Szakszolgálat / TEGYESZ,
5. **Both Éva**, igazgatóhelyettes, a gyámi tanácsadói terület vezetője, Fővárosi Módszertani Gyermekvédelmi Szakszolgálat,
6. **Bátori Zsolt**, főigazgató, Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság,

7. **Czibik Norbert András**, főigazgatóhelyettes, Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság, 2020 - 2021, majd főigazgató 2021-2022
8. **Cséplőné Gönczi Veronika**, főigazgató, Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság, 2023-2026
9. **Deresné Tanárki Mária**, igazgató, Fejér Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat

3. Egyéb, a dokumentumokban megnevezett vezetők

1. **Pölöskei Gáborné**, főosztályvezető, Oktatási, Gyermek- és Ifjúságvédelmi Főosztály, Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatala, 2011-től 2012/2013-ig
2. **Szabó Máté**, alapvető jogok biztos, Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, 2007-től 2013-ig

4. A gyermekotthon felelős vezetősége (2011-2016)

1. **Vásárhelyi János**: igazgató, Bicskei Kossuth Zsuzsa Gyermekotthon és Általános Iskola
2. **Tompa László**, igazgatóhelyettes és szakmai vezető, Bicskei Kossuth Zsuzsa Gyermekotthon és Általános Iskola
3. **Kónya Endre**, igazgatóhelyettes és szakmai vezető, Bicskei Kossuth Zsuzsa Gyermekotthon és Általános Iskola
4. **Hetényi Tamás**, igazgatóhelyettes, a gyermekotthon belső iskolájának igazgatója, Bicskei Kossuth Zsuzsa Gyermekotthon és Általános Iskola
5. **Kiss Tibor**, gazdasági igazgatóhelyettes, Bicskei Kossuth Zsuzsa Gyermekotthon és Általános Iskola

Elítéltek:

1. **Vásárhelyi János**: igazgató:
 - 8 év letöltendő fegyházbüntetésre ítélték sorozatos szexuális erőszak és szexuális visszaélés elkövetéséért
 - 2 év 3 hónap büntetésre ítélték kényszerítésért.
2. **Kónya Endre**, igazgatóhelyettes és szakmai vezető:
 - 3 év 4 hónap szabadságvesztésre ítélték kényszerítésben való közreműködés és tanú megvesztegetésének kísérlete miatt.
3. **Kunstár Béla**: nevelő:
 - 1,5 év szabadságvesztésre ítélték, 3 évre felfüggesztve szexuális visszaélés bűncselekménye miatt.